

USTAWA

z dnia 2015 r.

o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. W sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd powinien w każdym stanie postępowania dążyć do ich ugodowego załatwienia, w szczególności poprzez nakłanianie stron do mediacji.”;

2) w art. 98¹ § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia wysokość wynagrodzenia mediatora za prowadzenie postępowania mediacyjnego wszczętego na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora podlegające zwrotowi, biorąc pod uwagę rodzaj sprawy i wartość przedmiotu sporu oraz sprawny przebieg postępowania mediacyjnego, a także niezbędne wydatki związane z prowadzeniem mediacji w sprawach cywilnych.”;

3) w art. 103 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 dotyczy zwłaszcza kosztów powstałych wskutek uchylenia się od wyjaśnień lub złożenia wyjaśnień niezgodnych z prawdą, zatajenia lub opóźnionego powołania dowodów, a także oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji.”;

4) w art. 109 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług oraz ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626 i 1924 oraz z 2015 r. poz. 2 i 4.

reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.”;

5) w art. 183² wprowadza się następujące zmiany:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych oraz uczelnie mogą prowadzić listy mediatorów oraz tworzyć ośrodki mediacyjne. Wpis na listę wymaga wyrażonej na piśmie zgody mediatora. Informację o listach mediatorów oraz o ośrodkach mediacyjnych przekazuje się prezesowi sądu okręgowego.”;

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Mediatorem stałym jest osoba fizyczna, która:

- 1) posiada wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji;
- 2) ukończyła 26 rok życia;
- 4) zna język polski;
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 6) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków mediatora stałego;
- 7) została wpisana na listę mediatorów stałych przez prezesa sądu okręgowego.”;

c) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia warunki i tryb wpisywania oraz skreślenia mediatora z listy stałych mediatorów, a także wzór formularza wniosku o wpis na listę stałych mediatorów uwzględniając potrzebę zapewnienia wysokiej jakości usług mediacyjnych.”;

6) w art. 183³ dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Mediator niezwłocznie ujawnia stronom okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwość, co do jego bezstronności.”;

7) po art. 183³ dodaje się art. 183^{3a} w brzmieniu:

„Art. 183^{3a}. § 1. Jeżeli strony w trakcie postępowania mediacyjnego nie zdołały dojść do porozumienia, mediator na zgodny wniosek stron może przedstawić propozycje ugodowe.

§ 2. Propozycje ugodowe nie są wiążące dla stron.”;

8) w art. 183⁴ § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Mediator i inne osoby biorące udział w postępowaniu mediacyjnym są obowiązani zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedzieli się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią ich z tego obowiązku.”;

9) w art. 183⁶ wprowadza się następujące zmiany:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wszczęcie mediacji przez stronę następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia lub wysłania przesyłką poleconą jego odpisu drugiej stronie.”;

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli, w przypadkach, o których mowa w § 2 pkt 1-3, strona wytoczy powództwo o roszczenie, które było objęte wnioskiem o przeprowadzenie mediacji, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym mediator lub druga strona złożyli oświadczenie powodujące, że mediacja nie została wszczęta albo od następnego dnia po upływie tygodnia od doręczenia wniosku o przeprowadzenie mediacji, gdy mediator i druga strona nie złożą takiego oświadczenia, w odniesieniu do tego roszczenia zostają zachowane skutki przewidziane dla wszczęcia mediacji.”;

10) art. 183⁸ otrzymuje brzmienie:

„Art. 183⁸ § 1. Sąd może skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania.

§ 2. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia o skierowaniu do mediacji nie wyraziła zgody na mediację.

§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym oraz nakazowym przed skutecznym wniesieniem zarzutów.

§ 4. Przewodniczący może nakazać stronom udział w spotkaniu informacyjnym dotyczącym mediacji. Spotkanie informacyjne może prowadzić sędzia, referendarz sądowy, urzędnik sądowy, asystent sędziego lub stały mediator.

§ 5. Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę przewodniczący dokona oceny, czy skierować strony do mediacji. W tym celu przewodniczący, jeśli zachodzi potrzeba wysłuchania stron, może wezwać je do osobistego stawiennictwa na posiedzeniu niejawnym. Z posiedzenia nie sporządza się protokołu.

§ 5. Jeżeli strona bez usprawiedliwienia nie stawia się na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne, sąd może obciążyć ją kosztami nakazanego stawiennictwa w sądzie strony przeciwnej, niezależnie od wyniku sprawy.”;

- 11) art. 183⁹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 183⁹ § 1. Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kierując strony do mediacji wyznacza mediatora mającego odpowiednią wiedzę oraz umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, w pierwszej kolejności biorąc pod uwagę mediatorów stałych.

§ 2. Po przystąpieniu stron do mediacji mediator ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy, chyba że strony nie wyrażą zgody.

§ 3. Po skierowaniu stron do mediacji, przewodniczący niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane kontaktowe stron oraz pełnomocników, w szczególności numery telefonów i adresy poczty elektronicznej.”;

- 12) w art. 183¹⁰ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kierując strony do mediacji, sąd wyznacza czas jej trwania na okres do trzech miesięcy. Na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów termin na przeprowadzenie mediacji może zostać przedłużony, jeżeli będzie to w sposób oczywisty sprzyjać ugodowemu załatwieniu sprawy. Czas trwania mediacji nie wlicza się do czasu trwania postępowania sądowego.”;

- 13) w art. 183¹³ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli strony wnoszą o zatwierdzenie ugody zawartej na podstawie umowy o mediację, mediator składa protokół w sądzie, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy według właściwości ogólnej lub wyłącznej wraz z wnioskiem o zatwierdzenie ugody.”;

- 14) w art. 187 w § 1 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) informację, czy przed złożeniem pozwu strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, albo wyjaśnienie okoliczności, które stały na przeszkodzie takim próbom.”;

15) w art. 210 po § 2¹ dodaje się § 2² w brzmieniu:

„§ 22. Sąd poucza strony o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności w drodze mediacji.”;

16) art. 1174 § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1174 § 1. Osoba powołana na arbitra składa na piśmie każdej ze stron i pozostałym arbitrom oświadczenie o swojej bezstronności i niezależności. Osoba powołana na arbitra powinna niezwłocznie ujawnić stronom wszystkie okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości, co do jej bezstronności lub niezależności.”;

17) w art. 1207 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Od wyroku wydanego w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługuje skarga kasacyjna; można także żądać stwierdzenia niezgodności wyroku z prawem. Przepis art. 398² § 1 stosuje się odpowiednio.”;

18) w art. 1208 wprowadza się następujące zmiany:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi się do właściwego sądu apelacyjnego w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia wyroku lub jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie bądź wykładnię wyroku - w ciągu dwóch miesięcy od dnia doręczenia przez sąd polubowny orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku.”;

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Od wyroku wydanego w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego apelacja nie przysługuje. Sąd sporządza uzasadnienie z urzędu.”;

19) w art. 1213 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W terminie dwóch tygodni od doręczenia wniosku druga strona może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie.”;

20) w art. 1214 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. O uznaniu wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nienadających się do wykonania w drodze egzekucji, sąd orzeka postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym. Na postanowienie sądu nie przysługuje zażalenie. Sąd sporządza uzasadnienie z urzędu.

§ 2. Sąd stwierdza wykonalność wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nadających się do wykonania w drodze egzekucji, nadając im klauzulę

wykonalności. Na postanowienie sądu nie przysługuje zażalenie. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta, których wykonalność została stwierdzona, są tytułami wykonawczymi. Sąd sporządza uzasadnienie z urzędu”;

21) w art. 1215 wprowadza się następujące zmiany:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą, orzeka sąd apelacyjny, na obszarze, którego znajduje się sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny, a w braku tej podstawy - Sąd Apelacyjny w Warszawie, po przeprowadzeniu rozprawy. Na postanowienie sądu nie służy zażalenie. Sąd sporządza uzasadnienie z urzędu.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Od postanowienia sądu w przedmiocie uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą przysługuje skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.”;

22) w art. 1217 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Od postanowienia sądu w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Rzeczypospolitej Polskiej lub ugody zawartej przed sądem polubownym w Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje skarga kasacyjna, gdy nie wniesiono skargi kasacyjnej w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14 po ust.1h dodaje się ust. 1ha w brzmieniu:

---

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 596, 769, 1278, 1342, 1448, 1529 i 1540, z 2013 r. poz. 888, 985, 1036, 1287, 1304, 1387 i 1717 oraz z 2014 r. poz. 223, 312, 567, 598, 773, 915, 1328, 1563, 1642, 1644 i 1863 oraz z 2015 r. poz. 73.

„1ha. Korekty przychodu, o którym mowa w ust. 1, 1c, 1e, 1h, zaksięgowanego na podstawie wystawionej faktury (rachunku) lub na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z przyczyn określonych w art. 29a ust. 10 ustawy o podatku od towarów i usług, dokonuje się w miesiącu, w którym wystawiono fakturę korygującą (rachunek korygujący), po spełnieniu warunku, o którym mowa w art. 29a ust. 13 lub 15 ustawy o podatku od towarów i usług, w odniesieniu do faktury oraz rachunku. Jeżeli podatnik nie dokonał korekty w terminie określonym w zdaniu pierwszym, wystawiona faktura korygująca (rachunek korygujący) upoważnia podatnika do dokonania korekty przychodu w miesiącu, w którym podatnik to uprawnienie nabył.”;

- 2) w art. 22 po ust. 5e dodaje się ust. 5f w brzmieniu:

„5f. Korekty poniesionego kosztu uzyskania przychodów, o którym mowa w ust. 5d, ujętego w księgach rachunkowych (zaksięgowanych) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), z przyczyn określonych w art. 29a ust. 10 ustawy o podatku od towarów i usług, dokonuje się w miesiącu, w którym otrzymano fakturę korygującą (rachunek korygujący). Jeżeli podatnik nie dokonał korekty w terminie określonym w zdaniu pierwszym, podatnik obowiązany jest dokonać korekty w miesiącu powstania obowiązku korekty.”;

- 3) w art. 22 w ust. 6b dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Zasady określone w ust. 5f stosuje się odpowiednio.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 851, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 12 po ust. 3d dodaje się ust. 3da w brzmieniu:

„3da. Korekty przychodu, o którym mowa w ust. 3, 3a, 3c, 3d, zaksięgowanego na podstawie wystawionej faktury (rachunku) lub na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z przyczyn określonych w art. 29a ust. 10 ustawy o podatku od towarów i usług, dokonuje się w miesiącu, w którym wystawiono fakturę korygującą (rachunek korygujący), po spełnieniu warunku, o którym mowa w art. 29a ust. 13 lub 15 ustawy o podatku od towarów i usług w odniesieniu do faktury oraz rachunku. Jeżeli podatnik nie dokonał korekty w terminie określonym w zdaniu

---

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 915, poz. 1138, poz. 1146, poz. 1328, poz. 1457, poz. 1563 i poz. 1662 oraz z 2015 r. poz. 73.

pierwszym, wystawiona faktura korygująca (rachunek korygujący) upoważnia podatnika do dokonania korekty przychodu w miesiącu, w którym podatnik to uprawnienie nabył.”;

2) w art. 15 po ust. 4e dodaje się ust. 4ea w brzmieniu:

„4ea. Korekty poniesionego kosztu uzyskania przychodów, o którym mowa w ust. 4e, ujętego w księgach rachunkowych (zaksięgowanych) na podstawie otrzymanej faktury (rachunku), z przyczyn określonych w art. 29a ust. 10 ustawy o podatku od towarów i usług, dokonuje się w miesiącu, w którym otrzymano fakturę korygującą (rachunek korygujący). Jeżeli podatnik nie dokonał korekty w terminie określonym w zdaniu pierwszym, podatnik obowiązany jest dokonać korekty w miesiącu powstania obowiązku korekty.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.⁵⁾) w art. 6 po ust. 1c dodaje się ust. 1d w brzmieniu:

„1d. Korekty przychodu, o którym mowa w ust. 1, zaksięgowanego na podstawie wystawionej faktury (rachunku) lub na podstawie innego dowodu w przypadku braku faktury (rachunku), z przyczyn określonych w art. 29a ust. 10 ustawy o podatku od towarów i usług, dokonuje się w rozliczeniu za okres, w którym wystawiono fakturę korygującą (rachunek korygujący) lub inny dowód w przypadku braku faktury (rachunku), po spełnieniu warunku, o którym mowa w art. 29a ust. 13 lub 15 ustawy o podatku od towarów i usług. Jeżeli podatnik nie dokonał korekty w terminie określonym w zdaniu pierwszym, wystawiona faktura korygująca (rachunek korygujący) lub inny dowód, upoważnia podatnika do dokonania korekty przychodu w miesiącu, w którym podatnik to uprawnienie nabył.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 427, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

---

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 104 poz. 1104 i Nr 122 poz. 1324, z 2001 r. Nr 74 poz. 784, Nr 88 poz. 961, Nr 125 poz. 1363 i 1369, Nr 134 poz. 1509, z 2002 r. Nr 169 poz. 1384, Nr 141 poz. 1183, Nr 200 poz. 1679, z 2003 r. Nr 45 poz. 391, Nr 96 poz. 874, Nr 135 poz. 1268, Nr 137 poz. 1302 i Nr 202 poz. 1958, z 2004 r. Nr 210 poz. 2135 i Nr 263 poz. 2619, z 2005 r. Nr 143 poz. 1199, Nr 164 poz. 1366 i Nr 169 poz. 1420, z 2006 r. Nr 183 poz. 1353 i Nr 217 poz. 1588, z 2008 r. Nr 141 poz. 888, Nr 143 poz. 894, Nr 209 poz. 1316, z 2009 r. Nr 157 poz. 1241 i Nr 201 poz. 1541, z 2010 r. Nr 3 poz. 13, Nr 28 poz. 146, Nr 75 poz. 473, Nr 219 poz. 1442 i Nr 226 poz. 1478, z 2011 r. Nr 106 poz. 622 i Nr 131 poz. 764, z 2012 r. poz. 1529 i 1540 oraz z 2014 r. poz. 223, 1328 i 1563.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 662, 1165 i 1623, z 2014 r. poz. 481, 504, 512, 619, 1071 i 1626.

1) po art. 32d dodaje się art. 32e w brzmieniu:

„Art. 32e. § 1. Koordynator do spraw mediacji prowadzi działania na rzecz rozwoju mediacji, zapewnia sprawną komunikację pomiędzy sędziami i mediatorami oraz współpracuje w organizowaniu spotkań informacyjnych prowadzonych przez mediatorów stałych.

§ 2. Prezes sądu okręgowego wyznacza koordynatora do spraw mediacji spośród sędziów sądu okręgowego.

§ 3. Na wniosek koordynatora do spraw mediacji w sądzie okręgowym, prezes sądu rejonowego wyznacza koordynatora do spraw mediacji spośród sędziów sądu rejonowego lub referendarzy sądowych.

§ 3. Prezes sądu apelacyjnego może wyznaczyć koordynatora do spraw mediacji spośród sędziów sądu apelacyjnego.

§ 3. Koordynator do spraw mediacji jest wyznaczony w drodze zarządzenia prezesa właściwego sądu i podlega prezesowi właściwego sądu.”;

2) po DZIALE IVa dodaje się DZIAŁ V INFORMATYZACJA SĄDÓW w brzmieniu:

„Art. 175b. § 1. Tworzy się centralną listę mediatorów.

§ 2. Centralna lista mediatorów jest prowadzona w systemie teleinformatycznym administrowanym i udostępnianym przez Ministra Sprawiedliwości. Prezes sądu okręgowego prowadzi na centralnej liście mediatorów listę mediatorów stałych, o których mowa w art. 183² ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, osób prowadzących mediację, o których mowa w art. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382) oraz w art. 23a ustawy z dnia 5 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, dla obszaru właściwości danego okręgu sądowego.

§ 3. Na centralnej liście mediatorów zamieszcza się:

- 1) imię i nazwisko mediatora;
- 2) numer PESEL mediatora, a w przypadku braku tego numeru datę urodzenia;
- 3) numer telefonu mediatora;
- 4) adres do korespondencji mediatora;
- 5) dane dotyczące specjalizacji mediatora;
- 6) informację dotyczącą wykształcenia mediatora, przebytego szkolenia;
- 7) adres poczty elektronicznej na wniosek mediatora.

§ 4. Minister Sprawiedliwości udostępnia sądom aktualne informacje z centralnej listy mediatorów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 5. Minister Sprawiedliwości udostępnia również innym podmiotom informacje, o których mowa w § 3 pkt 1, 3 - 7, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, tryb i sposób prowadzenia centralnej listy mediatorów oraz udostępniania danych z tej listy, uwzględniając potrzebę zapewnienia wiarygodnej informacji o mediatorach oraz potrzebę efektywnego wyszukiwania mediatorów.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2012 r. poz. 1112, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 23 ust. 1 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) informację o postępowaniach dotyczących ustanowienia na majątku dłużnika hipotek, zastawów, zastawów rejestrowych i zastawów skarbowych oraz innych obciążeń podlegających wpisowi w księdze wieczystej lub w rejestrach, jak również o prowadzonych innych postępowaniach sądowych, administracyjnych lub przed sądami polubownymi, dotyczących majątku dłużnika;”;

2) w art. 65 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli syndyk masy upadłości, nadzorca sądowy albo zarządca odmówił wstąpienia do postępowania sądowego, administracyjnego lub przed sądem polubownym dotyczącego mienia upadłego lub gdy wystąpił z tego postępowania, domniemywa się, że mienie objęte postępowaniem nie wchodzi do masy upadłości.”;

3) art. 137¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 137¹. Ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu nie wyłącza możliwości wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych, administracyjnych i przed sądami polubownymi. Koszty postępowania obciążają wszczynającego postępowanie, jeżeli nie było przeszkód do umieszczenia wierzytelności w całości na liście wierzytelności.”;

4) w art. 138 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli ustanowiono zarząd własny upadłego, nadzorca sądowy wstępuje z mocy prawa do postępowań sądowych, administracyjnych i przed sądami polubownymi dotyczących masy upadłości prowadzonych na rzecz lub przeciwko upadłemu.”;

---

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 1529, z 2013 r. poz. 355 i 613 oraz z 2014 r. poz. 1306, 1626 i 1924.

- 5) w art. 139 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli upadły pozbawiony został prawa zarządu masą upadłości, postępowania sądowe, administracyjne i przed sądami polubownymi dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez zarządcę. Postępowania te zarządca prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym.”;

- 6) uchyla się art. 142;

- 7) w art. 144 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, postępowania sądowe, administracyjne i przed sądami polubownymi dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu.”;

- 8) w art. 145 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Postępowanie sądowe, administracyjne lub przed sądami polubownymi oraz w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości, o ile odrębna ustawa nie stanowi inaczej, może być podjęte przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności.”;

- 9) uchyla się art. 147;

- 10) po art. 147 dodaje się art. 147a w brzmieniu:

„Art. 147a. 1. Jeżeli w dniu ogłoszenia upadłości postępowanie przed sądem polubownym nie zostało wszczęte, syndyk może odstąpić od zapisu na sąd polubowny na podstawie postanowienia sędziego - komisarza, jeżeli dochodzenie roszczenia przed sądem polubownym utrudnia likwidację masy upadłości, w szczególności gdy stan masy uniemożliwia pokrycie kosztów wszczęcia i prowadzenia postępowania przed sądem polubownym.

2. Na żądanie drugiej strony złożone w formie pisemnej, syndyk w terminie jednego miesiąca oświadczy na piśmie, czy odstępuje od zapisu na sąd polubowny czy poddaje rozstrzygnięcie pod sąd polubowny. Niezłożenie w tym terminie oświadczenia przez syndyka uważa się za odstąpienie od zapisu na sąd polubowny.

3. Druga strona może odstąpić od zapisu na sąd polubowny, gdy syndyk, pomimo oświadczenia o poddaniu rozstrzygnięcia pod sąd polubowny, odmówi udziału w kosztach postępowania przed sądem polubownym.

4. Na skutek odstąpienia zapis na sąd polubowny traci moc.”;

- 11) w art. 161 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Syndyk, nadzorca sądowy i zarządca mogą udzielać pełnomocnictw do dokonywania czynności prawnych. Mogą też udzielać pełnomocnictw procesowych w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz przed sądami polubownymi.”;
- 12) w art. 240 pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) stan sprawy, jeżeli co do wiarytelności toczy się postępowanie sądowe, administracyjne lub przed sądem polubownym;”;
- 13) w art. 245 ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) stan postępowania sądowego, administracyjnego lub przed sądem polubownym w sprawie zgłoszonej wiarytelności, jej zabezpieczenia lub prawa potrącenia.”;
- 14) w art. 389 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) o wszelkich innych zagranicznych postępowaniach upadłościowych dotyczących upadłego oraz innych postępowaniach sądowych, administracyjnych lub przed sądami polubownymi dotyczących majątku upadłego, które są znane zarządcy zagranicznemu.”;
- 15) w art. 410 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) syndyk albo zarządca wchodzi do spraw sądowych, administracyjnych lub przed sądami polubownymi prowadzonych przez zarządcę zagranicznego.”;
- 16) w art. 416 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) dotyczące majątku upadłego i miejsca jego położenia, jak również informacje dotyczące spraw sądowych, administracyjnych i przed sądami polubownymi dotyczących upadłego;”;
- 17) w art. 499 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wszczęcie postępowania naprawczego nie ma wpływu na wszczynanie przeciwko przedsiębiorcy postępowania sądowego, w tym postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości na wniosek wierzyciela, oraz postępowania administracyjnego i przed sądem polubownym.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 w ust. 1 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 11 w brzmieniu:
„11) koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd.”;
- 2) uchyla się art. 6;
- 3) w art. 23 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) wniosku o przeprowadzenie postępowania pojednawczego w sprawach o prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 zł.”;
- 4) w art. 24 w ust. 1 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:
„4) przeprowadzenie postępowania pojednawczego w sprawach o prawa niemajątkowe lub o prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 10 000 zł.”;
- 5) w art. 71 uchyla się pkt 7;
- 6) w art. 79 w ust. 1:
  - a) w pkt 1 w lit. g średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. h w brzmieniu:
„h) pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli sprawa zakończyła się zawarciem ugody w toku postępowania sądowego przed rozpoczęciem rozprawy.”;
  - b) w pkt 2 lit. a otrzymuje brzmienie:
„a) pisma wszczynającego postępowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli w toku postępowania sądowego zawarto ugodę przed mediatorem po rozpoczęciu rozprawy.”;
  - c) w pkt 3 lit. c otrzymuje brzmienie:
„c) pisma wszczynającego postępowanie w instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, w której sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej po rozpoczęciu rozprawy.”;
- 7) w art. 95 w ust. 1 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:
„8) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie umowy o mediację.”.

---

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 1296 i 1306, oraz z 2015 r. poz. 2 i 4.

Art. 8. 1. Do postępowań wszczętych na podstawie przepisów ustawy wymienionej w art. 1 6 i 7, a niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

2. Przepisy ustaw, o których mowa w art. 2, 3 i 4, będą miały zastosowanie do korekty uzyskanych przychodów i poniesionych kosztów po dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 9. Akt wykonawczy wydany na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, zachowuje moc do czasu wejścia w życie aktu wykonawczego wydanego na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 10. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

ZA ZGODNOŚĆ POD
WZGLĘDEM PRAWNYM,
LEGISLACYJNYM I
REDAKCYJNYM

DYREKTOR
Departamentu Prawnego

Maria Szulczyńska
Redaktor Prawny

11.02.2015 r.

UZASADNIENIE

I. Uwagi ogólne

1. Cel regulacji

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby spraw gospodarczych kierowanych do sądów powszechnych. O ile sam wzrost liczby sporów jest zrozumiały, ponieważ towarzyszy wzrastającej aktywności gospodarczej społeczeństwa, to jednak brak jest wystarczająco rozwiniętego systemu pozasądowych metod rozwiązywania konfliktów, który mógłby stanowić szybszą i tańszą alternatywę dla rozstrzygania spraw na drodze sądowej.

Do polskiego porządku prawnego mediacje w sprawach cywilnych zostały wprowadzone w 2005 roku. Pomimo upływu czasu instytucja mediacji wykorzystywana jest w niewielkim stopniu. Liczba ugód zawieranych w wyniku postępowania mediacyjnego nie przekracza nawet 1% spraw cywilnych rozpoznawanych przed polskimi sądami, co wskazuje na potrzebę zmian. Projektowana regulacja ma zatem na celu udoskonalenie i dostosowanie do aktualnych potrzeb istniejących regulacji prawnych, biorąc pod uwagę doświadczenia uzyskane w czasie prawie 10 - letniego okresu ich funkcjonowania tak, aby stały się podstawą do powszechniejszego wykorzystywania mediacji i innych metod pozasądowego rozwiązywania sporów jako skutecznej metody regulowania konfliktów w sprawach cywilnych,

w szczególności między przedsiębiorcami. Zaprezentowane w założeniach projektu ustawy pozasądowe metody rozwiązywania sporów nie są ograniczone do stosunków dwustronnie handlowych, będą obejmowały wszystkie spory w sprawach cywilnych. Prace nad projektem założeń projektu ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów prowadzone są równoległe z wdrożeniem do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) (Dz. Urz. UE L 165 z 18.06.2013, s. 63), propozycje zawarte w niniejszych założeniach obejmują także sprawy konsumenckie.

Najbardziej pożądanym efektem nowej regulacji jest wzrost liczby postępowań mediacyjnych podejmowanych na skutek umowy stron lub prowadzonych z wniosku o mediację przed wytoczeniem powództwa, i tym samym odciążenie sądów. Służyć temu będzie wprowadzenie systemu usprawnień proceduralnych i organizacyjnych oraz zachęt

ekonomicznych, które skłonić mają strony do podejmowania prób polubownego rozwiązania sporu przed skierowaniem sprawy do sądu lub w toku postępowania sądowego, a także zapewnienie odpowiedniej jakości usług mediacyjnych.

Obecnie stopień świadomości stron sporu, co do możliwości porozumienia się w drodze ugody, wzrasta wraz z przebiegiem procesu sądowego. Celem projektu natomiast jest, aby świadomość ta była jak najwyższa jeszcze przed wytoczeniem powództwa oraz we wstępnej fazie postępowania. Zaproponowane działania układają się w etapy w trakcie, których przekazywana jest wiedza na temat polubownych metod rozwiązywania sporów. Wprowadzenie obowiązku poinformowania w pozwie, czy strony podjęły próbę mediacji lub innej pozasądowej metody rozwiązania sporu ma na celu wyraźne wskazanie, że każda sprawa skierowana do sądu powinna zostać poprzedzona próbą polubownego rozwiązania konfliktu. Już na etapie procesu sądowego sąd będzie nakłaniał strony do mediacji w każdym stanie postępowania a także pouczał o możliwości ugodowego załatwienia sprawy, w szczególności w drodze mediacji. Nowym rozwiązaniem jest wprowadzenie możliwości nakazania stronom udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym mediacji przed wyznaczeniem rozprawy. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawienia się strony na spotkanie informacyjne, sąd będzie miał możliwość obciążenia strony kosztami stawienia strony przeciwnej, w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie – niezależnie od wyniku sprawy. Podkreślony zostanie obowiązek analizowania przez sędziego potencjału mediacyjnego sprawy przed przystąpieniem do jej merytorycznego rozpoznania. W tym celu strony mogą zostać wezwane na posiedzenie niejawne. Zgodnie z projektem sąd może skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania, także więcej niż raz w toku postępowania.

Dodatkowo dla zwiększenia popularności polubownych metod rozwiązywania sporów projektodawcy proponują zachęty o charakterze ekonomicznym, takie jak zaliczenie kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd do kosztów sądowych, zwolnienie od opłaty sądowej wniosków o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku mediacji pozasądowej. Ponadto, proponuje się dokonywania zwrotu całości opłaty sądowej, jeżeli do zawarcia ugody dojdzie na wstępnym etapie postępowania. Premiowana będzie sytuacja, gdy do zawarcia ugody (zarówno ugody sądowej jak i przed mediatorem) dojdzie przed przystąpieniem przez sąd do merytorycznego rozpoznania sprawy. Zwrot całej opłaty od pozwu uzależniony byłby od momentu zawarcia ugody. Gdy do zawarcia ugody dojdzie na dalszym etapie postępowania, stosowane będą przepisy dotychczasowe.

Znaczące dla praktyki obrotu gospodarczego mogą być rozwiązania zaproponowane w zakresie prawa podatkowego. Mają one na celu zmniejszenie uciążliwości związanych z rozliczaniem korekty w podatkach dochodowych w bieżącym okresie rozliczeniowym.

Istotnym celem projektu jest podniesienie zarówno prestiżu zawodu mediatora, jak i standardów wymaganych od mediatorów stałych oraz wprowadzenie mechanizmu weryfikacji ich kwalifikacji. Proponowana nowelizacja reguluje zasady prowadzenia list mediatorów stałych.

Projektowana regulacja zawiera także rozwiązania, które mają na celu zwiększenie skali wykorzystania arbitrażu w procesie rozwiązywania sporów. Przewiduje się skrócenie postępowań postarbitrażowych, a także zachowanie trwałości zapisu na sąd polubowny oraz możliwość kontynuowania wcześniej wszczętego postępowania arbitrażowego w przypadku ogłoszenia upadłości.

W efekcie wprowadzenia zmian strony uzyskają szybszą i tańszą alternatywę rozwiązania sporu w stosunku do rozstrzygnięcia sprawy na drodze sądowej. Zwiększenie liczby spraw zakończonych w wyniku mediacji będzie szczególnie korzystne w sprawach gospodarczych, ponieważ taki sposób zakończenia sporu nie niweczy relacji pomiędzy przedsiębiorcami i daje obu stronom szansę kontynuowania współpracy biznesowej. Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedsiębiorców na początku 2013 r. wynika, że poziom wiedzy o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów (ADR) jest niski. W związku z tym część propozycji kładzie nacisk na zwiększenie zaangażowania sędziów i sądów w zakresie informowania stron o możliwościach i korzyściach związanych z mediacją oraz nakłaniania stron do polubownego rozwiązania sporu.

Polska, jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, zobowiązana jest do zagwarantowania dostępności usług mediacyjnych oraz do stałego prowadzenia w sposób systemowy działań mających na celu popularyzację mediacji. Obowiązek ten wynika z Dyrektywy 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE.L. 136 z 24.05.2008, s.3). O zadaniach tych przypomniał Parlament Europejski w Rezolucji z dnia 13 września 2011 r. w sprawie wdrożenia dyrektywy o mediacji w państwach członkowskich, jej wpływie na mediację i stosowaniu przez sądy (2011/2026 INI). Przewidywane rozwiązania uwzględniają założenia i wytyczne wynikające z Dyrektywy, takie jak wdrożenie skutecznych mechanizmów kontroli jakości świadczonych usług mediacyjnych, a także udostępnianie wszelkimi środkami, w szczególności za

pośrednictwem stron internetowych, informacji dotyczących sposobu nawiązania kontaktu z mediatorami i organizacjami świadczącymi usługi mediacji.

Rozwój pozasądowych metod rozwiązywania sporów ułatwi prowadzenie działalności gospodarczej oraz przyczyni się do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki.

2. Zakres regulacji

Rozwiązania zaproponowane w projekcie ustawy skupiają się w trzech zasadniczych blokach: kwestiach procesowych, zagadnieniach ekonomicznych oraz administracyjnych. Projekt wprowadza propozycje zmian w ustawach:

- 1) Kodeks postępowania cywilnego (k.p.c.);
- 2) ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (u.k.s.c.);
- 3) ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (u.s.p.);
- 4) ustawa – Prawo upadłościowe i naprawcze (p.u.n.);
- 5) ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych (u.p.d.o.p.);
- 6) ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (u.p.d.o.f.);
- 7) ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

W konsekwencji uzasadnione są zmiany obecnie obowiązujących, a także wydanie przez Ministra Sprawiedliwości nowych rozporządzeń w zakresie:

- 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2005 r. w sprawie wysokości maksymalnego wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 239, poz. 2018, z późn. zm.);
- 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 259);
- 3) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490);
- 4) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461);

- 5) na podstawie delegacji ustawowej w zakresie niezbędnym do uzupełnienia regulacji ustawowej dotyczącej mediatora stałego;
- 6) na podstawie delegacji ustawowej w zakresie niezbędnym do uzupełnienia regulacji ustawowej dotyczącej centralnej listy mediatorów.

Projekt zawiera propozycje zmian przepisów przygotowane przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości, biorąc pod uwagę rekomendacje Zespołu do spraw systemowych metod rozwiązań w zakresie polubownych metod rozwiązywania sporów gospodarczych, ułatwiających wykonywanie działalności gospodarczej¹. W pracach Zespołu brali również udział przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki i Ministerstwa Sprawiedliwości. Zadaniem Zespołu było dokonanie oceny potrzeby wprowadzenia zmian legislacyjnych oraz działań pozalegisacyjnych dotyczących polubownych metod rozwiązywania sporów. Punktem wyjścia prac Zespołu był projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przygotowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego.

3. Przedmiot regulacji

Zmiany koncentrują się na następujących zagadnieniach:

- a) wzroście liczby postępowań mediacyjnych podejmowanych przez skierowaniem sprawy do sądu poprzez wprowadzenie obowiązku informowania w pozwie o próbach pozasądowego rozwiązania sporu przed wszczęciem procesu,
- b) wzmocnieniu obowiązków informacyjnych sądu,
- c) podkreśleniu powinności sędziego w zakresie oceny celowości skierowania stron do mediacji,
- d) doprecyzowaniu i uporządkowaniu kwestii proceduralnych dotyczących mediacji w sprawach cywilnych,
- e) stworzeniu systemu zachęt ekonomicznych dotyczących kosztów sądowych,
- f) wprowadzeniu usprawnień w zakresie rozliczeń podatkowych związanych m.in. z zawieraniem umów,
- g) wprowadzeniu regulacji dotyczących kwalifikacji mediatorów stałych, powierzeniu obowiązku prowadzenia list mediatorów stałych i ich weryfikacji prezesom sądów okręgowych, prowadzeniu centralnej listy mediatorów,

---

¹⁾ Zarządzenie Ministra Gospodarki z 23 września 2013 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw systemowych rozwiązań w zakresie polubownych metod rozwiązywania sporów gospodarczych, ułatwiających wykonywanie działalności gospodarczej (Dziennik Urzędowy Ministra Gospodarki z 2 października 2013 roku, poz. 17);

- h) zrównaniu wpływu ogłoszenia upadłości dla postępowań przed sądami powszechnymi i polubownymi,
- i) skróceniu postępowań postarbitrażowych,
- j) wprowadzeniu wyższego standardu dla arbitrów dotyczących ich bezstronności i niezależności w sprawie.

Liczba spraw oczekujących na rozpatrzenie w sądach, długotrwałość i koszty związane z postępowaniem sądowym, przy wzrastającej świadomości swoich uprawnień wśród obywateli powodują, że wybór polubownego sposobu rozwiązania konfliktu powinien stać się realną i atrakcyjną alternatywą wobec skierowania sprawy do sądu powszechnego. Oczekiwanymi rezultatami proponowanej nowelizacji jest zmniejszenie wpływu spraw do sądów, a tym samym skrócenie czasu trwania postępowań sądowych, oraz obniżenie kosztów procesu, zarówno po stronie obywateli, jak i po stronie państwa. Rozwój mediacji, zakładającej aktywny udział stron w postępowaniu mediacyjnym i obdarzenie zaufaniem uczestnika obrotu gospodarczego przy ustalaniu warunków ugody, spowoduje w dalszej perspektywie wzrost poziomu świadomości prawnej i przyczyni się do budowania kapitału społecznego w Polsce.

II. Opis proponowanych rozwiązań

Art. 1. Zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.²⁾)

1) Obowiązek sądu nakłaniania stron do mediacji

Przepis art. 10 k.p.c. w obecnym brzmieniu ustanawia obowiązek dążenia sądu do ugodowego załatwienia sprawy w każdym stanie postępowania. Duża ogólnikowość normy i brak jej rozwinięcia w postaci skonkretyzowanych instrumentów wspierających szanse ugodowego zakończenia sporu na etapie postępowania sądowego skutkuje brakiem jednolitej praktyki sądowej w tym zakresie. Brak wyraźnego obowiązku nakłaniania stron do mediacji ogranicza liczbę sporów rozwiązywanych tą drogą. W związku z powyższym proponuje się wprowadzenie odpowiednich zmian w art. 10 k.p.c. poprzez skonkretyzowanie nałożonego na sąd obowiązku dążenia do ugodowego załatwienia sporu, który polegać ma w szczególności

---

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616.

na nakłanianiu stron do mediacji. Rola sędziów i sądów w zakresie upowszechniania kultury polubownego rozwiązywania sporów w społeczeństwie jest nie do przecenienia, mając na uwadze autorytet i możliwą siłę oddziaływania. Jest wielce pożądane, aby sądy szerzej informowały strony o możliwościach i korzyściach związanych z mediacją. Informacje przekazywane stronom przyczynią się do zwiększenia liczby postępowań mediacyjnych. Jak wynika z doświadczeń krajów, gdzie mediacje są częściej stosowane, na początkowym etapie rozwoju mediacji to właśnie sądy i sędziowie najskuteczniej promowali mediację poprzez udzielanie informacji o niej oraz przez kierowanie stron do mediacji.

2) Wynagrodzenie mediatora za mediację ze skierowania sądu

Problematykę wynagrodzenia mediatora za mediację prowadzoną na podstawie skierowania sądu regulują przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym, wydane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 98¹ § 4 k.p.c. Proponuje się uzupełnienie art. 98¹ k.p.c. o kolejną przesłankę, która będzie brana pod uwagę przy konstruowaniu rozporządzenia do ustalenia wysokości wynagrodzenia mediatorów – sprawność postępowania mediacyjnego. Wprowadzenie do upoważnienia ustawowego powyższego kryterium zwiększy motywację mediatorów do efektywnego prowadzenia mediacji a w konsekwencji skuteczność mediacji. Proponuje się, aby stawki wynagrodzenia mediatora przewidywały wyższe wynagrodzenie za pierwsze posiedzenie mediacyjne, natomiast niższe za kolejne posiedzenia oraz określały stawki maksymalne za całość postępowania mediacyjnego.

3) Zasada zawinienia

Poprzez zmianę brzmienia art. 103 § 2 k.p.c. proponuje się wprowadzenie możliwości obciążenia strony - niezależnie od wyniku sprawy - tymi kosztami procesu, które powstały na skutek jej niesumiennej lub oczywiście niewłaściwego postępowania, polegającego na oczywiście nieuzasadnionej odmowie poddania się mediacji. Nie będzie przy tym mogła zostać oceniona, jako oczywiście nieuzasadniona odmowa poddania się mediacji, gdy strona, która sprawę wygrała w całości, nie poddała się mediacji z powodu przekonania, co do swoich racji. Podobnie, jeżeli strona przed wytoczeniem powództwa dążyła do rozwiązania sporu w sposób polubowny, a strona przeciwna nie przychyliła się do takiej propozycji, odmowa strony poddania się mediacji już w trakcie procesu, nie będzie mogła zostać oceniona jako oczywiście nieuzasadniona.

Obecnie zasądzenie kosztów postępowania przeciwko stronie odmawiającej poddania się mediacji jest możliwe tylko wtedy, gdy uprzednio strona ta wyraziła zgodę na mediację. Możliwość zastosowania zasady zawinienia dotyczy, więc jedynie przypadków zmiany stanowiska strony w zakresie udziału w mediacji. Tymczasem uzasadnione jest umożliwienie sądom jej stosowania także w innych sytuacjach szczególnie niesumiennego i niezgodnego z dobrymi obyczajami postępowania, gdy strona od początku odmawia poddania się mediacji w sposób oczywiście nieuzasadniony, mimo że istnieje perspektywa zawarcia ugody, tj. np.: strona w sposób niemający słusznych podstaw odrzuci inicjatywę mediacyjną przeciwnika procesowego lub gdy oczywiście bezzasadnie odmówi poddania się mediacji ze skierowania sądu. Proponowana regulacja wpisuje się w aktualnie obowiązujący przepis art. 103 k.p.c., normujący zasadę zawinienia przy rozstrzyganiu przez sąd o kosztach w orzeczeniu kończącym sprawę. Dla jej zastosowania konieczne jest istnienie winy kwalifikowanej - niesumienności lub oczywiście niewłaściwego postępowania strony. Przepis ten stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, toteż zasada zawinienia podlega ścisłej wykładni i będzie mogła znaleźć zastosowanie jedynie w wyjątkowych sytuacjach szczególnie niesumiennego i niezgodnego z dobrymi obyczajami postępowania, niepozostającego w zgodzie z zawartą w art. 3 k.p.c. klauzulą wyrażającą powinność stron do działania w sposób rzetelny i zgodny z zasadą lojalności wobec strony przeciwnej oraz sądu.

Sąd rozstrzygający sprawę będzie miał możliwość zastosowania proponowanej zasady jedynie wówczas, gdy uzna, że postawa strony, polegająca na odmowie poddania się mediacji, była nieodpowiedzialna i oceni zachowanie strony, jako niesumienne lub oczywiście niewłaściwe. Przypisanie stronie takiego zachowania, będzie dokonywane po starannym rozważeniu całokształtu okoliczności konkretnego przypadku i analizie przyczyn, jakimi kierowała się strona odmawiając podjęcia mediacji. Podkreślić należy, że proponowana zmiana w żadnym zakresie nie skutkuje obowiązkiem przystąpienia do mediacji ani zawarcia ugody. Strona ma prawo do odmowy mediacji bez podawania przyczyn (zgodnie z art. 183 § 3 k.p.c.), wycofania się z mediacji na dowolnym etapie, a także odmowy zawarcia ugody. Nie poniesie wówczas skutków w postaci obciążenia dodatkowymi kosztami postępowania. Konsekwencje finansowe będą możliwe jedynie w sytuacji kwalifikowanej w art. 103 § 1 k.p.c., gdy oczywiście nieuzasadniona odmowa jednocześnie zostanie uznana za działanie niesumienne lub oczywiście niewłaściwe, czyli sprzeczne z dobrymi obyczajami, nielojalne wobec drugiej strony lub sądu. Należy podkreślić, że zastosowanie art. 103 k.p.c. nie jest obowiązkiem sądu. Podjęcie takiej decyzji zależy od szeregu konkretnych

okoliczności, które zostaną ocenione z perspektywy całokształtu postępowania. Dyskrecjonalna władza sądu w zakresie orzekania o kosztach procesu jest powszechnie akceptowana w nauce i orzecznictwie.

Z perspektywy całokształtu postępowania, którą będzie dysponował sąd orzekający o kosztach, postawa strony, która sprawę wygrała w całości i nie poddała się mediacji jedynie z powodu przekonania do swoich racji, nie będzie mogła zostać oceniona jako oczywiście niewłaściwa. Kosztami spowodowanymi nielojalną postawą może zostać obciążona np. strona, która przegrała sprawę w części, jeżeli uprzednio odrzuciła w sposób oczywiście bezzasadny rozsądną propozycję drugiej strony poddania się mediacji. W takiej sytuacji strona powinna liczyć się z negatywnymi konsekwencjami nieuzasadnionej odmowy mediacji. Proponowana regulacja ma na celu wprowadzenie instrumentu prawnego, który ma oddziaływać na podjęcie przez strony decyzji w kierunku zgody na mediację. Propozycja współdziała z zaproponowanym w projekcie systemem zachęt finansowych mających na celu zwiększenie atrakcyjności mediacji. Przewidywane ewentualne konsekwencje finansowe mogące obciążyć stronę, która w sposób oczywiście nieuzasadniony odmówiła poddania się mediacji, mają swoje uzasadnienie prawne i praktyczne, wynikają bowiem logicznie z przyświecającej całej nowelizacji idei stworzenia systemu skutecznych mechanizmów promujących polubowne rozwiązywanie sporów. Przepis ma działać mobilizująco na strony i skłaniać do porozumienia.

Zgodnie z art. 103 § 1 k.p.c. ewentualne nałożenie na stronę obowiązku zwrotu kosztów poniesionych przez stronę przeciwną jest ograniczone jedynie do tych kosztów procesu, które powstały na skutek nielojalnego postępowania strony, będą to np. wynagrodzenie i wydatki poniesione przez mediatora lub koszty stawiennictwa strony na wyznaczone posiedzenie mediacyjne, na które nie stawiała się strona przeciwna. Przepis art. 103 § 1 k.p.c. mówi o kosztach „wywołanych” zawnionym zachowaniem strony, a więc dotyczy wyłącznie kosztów procesu pozostających w adekwatnym związku przyczynowym z niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym zachowaniem strony.

W każdym racjonalnie funkcjonującym systemie prawnym stanowione normy powinny sprzyjać dobrowolnej realizacji praw i obowiązków przez strony stosunków prawnych. System prawny może i powinien tworzyć ku temu stosowne zachęty. Stanowienie idących w tym kierunku przepisów nie może być traktowane, jako kolidujące z art. 45 ust. 1 Konstytucji, względnie art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Inne postrzeżenie tego zagadnienia oznaczałoby niekonstytucyjność, a także niezgodność

z art. 6 ust. 1 Europejską Konwencją Praw Człowieka, wszelkich regulacji preferujących metody ADR, które są wprowadzane przez państwa członkowskie UE. To, że w systemie prawnym funkcjonują instrumenty skłaniające do mediacji, czy nawet przewidujące pewne konsekwencje za nieuzasadnioną odmowę poddania się próbie mediacyjnej, nie stoi w sprzeczności z zasadą dobrowolności mediacji, rozumianą w taki sposób, że strony same zajmują się przeprowadzaniem postępowania mediacyjnego, mogą je organizować zgodnie ze swoim życzeniem oraz zakończyć w dowolnym terminie (por. pkt 13 preambuły dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych). Strony, które poddały się mediacji nie są także zobowiązane do zawarcia ugody. Jak wskazuje Rafał Morek, prawodawca unijny dąży do zagwarantowania – jako standardu minimum – wprowadzenia w państwach członkowskich Unii Europejskiej możliwości skierowania przez sąd stron postępowania do mediacji – za ich zgodą. Jednocześnie dyrektywa, jako dyrektywa o charakterze minimalnym, dopuszcza możliwość wprowadzenia wyższego standardu przez wdrożenie dalej idących rozwiązań w prawie krajowym, nadających mediacji charakter obowiązkowy albo częściowo ograniczających jej dobrowolność, w szczególności przez przyjęcie, że nieuzasadniona odmowa podjęcia mediacji może się spotkać z pewnymi negatywnymi konsekwencjami³.

Takie rozwiązania wprowadzone zostały w szeregu państw europejskich. Przykładem są angielskie zasady postępowania cywilnego, zobowiązujące sąd do uwzględnienia wysiłków stron podjętych w celu rozwiązania sporu przed wszczęciem postępowaniem oraz w trakcie postępowania. Jeżeli strona wygrywająca odrzuciła złożoną wcześniej rozsądną propozycję mediacji, sąd może orzec, że nie będzie się wymagać od strony przegrywającej pokrycia kosztów strony wygrywającej (por. Civil Procedure Rules, Rule 44.5(3)(a)(ii)). W Irlandii sąd może nakazać stronom postępowania o uszkodzenie ciała odbycie spotkania w celu podjęcia próby ugodowego zakończenia sprawy. Jeżeli strona nie zastosuje się do nakazu, sąd może nałożyć obowiązek uiszczenia wynikłych stąd kosztów. W Estonii w sprawach dotyczących kontaktów z dzieckiem sąd może wezwać rodziców do stawiennictwa w celu rozstrzygnięcia sporu na drodze ugody, pod rygorem kary grzywny lub pozbawienia wolności.

Dodać należy, że w literaturze przyjmuje się, że nawet obligatoryjna mediacja nie kolidowałaby z art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. K. Gajda-Roszczyńska, "Mediacja obligatoryjna w postępowaniu cywilnym" *Polski Proces Cywilny* 3/2012, s.437-472).

---

³ R. Morek, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych: nowy etap rozwoju mediacji w Europie, *ADR. Arbitraż i mediacja* 2008, nr 3, s. 288.

A fortiori nie można upatrywać takiej kolizji w proponowanej nowelizacji dotyczącej kosztów procesu. Mediacje obowiązkowe w określonych kategoriach spraw wprowadzono we Włoszech i w Niemczech. Na Malcie mediacja jest obowiązkowa w sprawach rodzinnych. W Słowacji sąd może wezwać strony do odbycia spotkania mediacyjnego.

Jako przykład zastosowania w praktyce rozwiązania polegającego na wprowadzeniu systemu finansowego motywującego do podjęcia mediacji można wskazać za Maciejem Foltem sąd Central London (zob. analiza „Możliwość wprowadzenia obowiązkowej mediacji w Polsce” Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013, s. 9). W latach 2004-2006 działał tam eksperymentalnie system dobrowolnej mediacji odpowiadający systemowi przyjętemu w polskim kodeksie postępowania cywilnego. Przed wprowadzeniem zmian, na 4500 spraw tylko w 160 strony zdecydowały się na mediację. Po wprowadzeniu możliwości zasądzenia kosztów na rzecz strony przegranej, jeśli wygrany odmówił udziału w procedurze mediacyjnej, ich liczba w sprawach gospodarczych wzrosła o 141%. Dalsze badania wykazały, że strony odniosły korzyść z tej procedury nawet wtedy, gdy początkowo były wobec niej niechętne⁴.

Należy podkreślić, że w projektowanej nowelizacji nie zostaje wprowadzony obowiązek poddania się mediacji. Proponowane jest jedynie umożliwienie sądowi sankcjonowania oczywiście niewłaściwego zachowania strony poprzez negatywne konsekwencje finansowe o ograniczonym zakresie.

Nowelizacja nie wprowadza nowej instytucji prawnej a jedynie poszerza zakres spraw podlegających ocenie sądu przez rezygnację z wymogu uprzedniej zgody. Uzasadnione jest umożliwienie sądom szerszego i bardziej elastycznego stosowania zasady zawinienia przy rozliczaniu kosztów procesu. Nowe brzmienie przepisu powinno stanowić dla stron impuls do poważniejszego traktowania mediacji i częstszego podejmowania prób polubownego rozwiązania sporu. Proponowana zmiana ma na celu skłonić również strony do rozważniejszej oceny sytuacji, gdy zostanie im złożona propozycja wzięcia udziału w mediacji. Stanowi rodzaj bodźca motywującego strony do mediacji, nie wprowadzając jednocześnie przymusu mediacji ani, tym bardziej, zawarcia ugody.

4) Wynagrodzenie pełnomocnika

---

⁴ Materiał źródłowy: D. Quek, Mandatory Mediation: an Oxymoron? Examining the Feasibility of Implementing a Court Mandated Mediation Program, *Cardozo Journal of Conflict Resolution* 2010, nr 11(479), s. 483; <http://cardozo.jcr.com/vol-11no2/479-510.pdf> [dostęp z 19 grudnia 2013 r.].

Proponuje się, aby przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika sąd brał również pod uwagę czynności podjęte przez pełnomocnika w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu. Obecnie brak jest regulacji wyraźnie wskazującej na możliwość zasądzenia wyższych kosztów uwzględniających zaangażowanie pełnomocnika w czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również na etapie przedsądowym. Sytuacja, kiedy zaangażowanie pełnomocników w mediację nie znajduje odzwierciedlenia w honorarium zasądzanym w postaci kosztów zastępstwa procesowego, nie stanowi dla nich zachęty do proponowania mediacji jako sposobu rozwiązania sporu. Zmiana ma skłonić adwokatów i radców prawnych do proponowania mediacji i innych pozasądowych metod, jako sposobu rozwiązania sporu, również przed wszczęciem procesu. Proponowane są również odpowiednie zmiany w art. 109 § 2 zdanie drugie k.p.c., a także w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490), oraz w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

5) Mediator stały

W art. 183² § 3 k.p.c. proponuje się wyodrębnienie spośród mediatorów w sprawach cywilnych, dla których wymogi zostały określone w art. 183² § 1 k.p.c., kręgu osób, które mogą być mediatorami stałymi. Mediatorem stałym będzie mediator posiadający wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji, ukończył 26 rok życia, zna język polski, nie był prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo, daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków stałego mediatora oraz został wpisany na listę mediatorów stałych przez prezesa sądu okręgowego. Ustawowe określenie wymagań wobec mediatorów stałych, wpisanych na listę mediatorów stałych, nie stanowi ograniczenia dostępu do wykonywania zawodu mediatora, a jedynie kładzie nacisk na wzmocnienie profesjonalizmu mediatorów, co ma na celu poprawę jakości usług mediacyjnych. W związku z propozycją zmiany wymaga art. 183² § 3 k.p.c. w zakresie usunięcia określenia stały mediator dla oznaczenia mediatorów wpisanych na listy mediatorów prowadzone przez organizacje pozarządowe w zakresie ich zadań statutowych oraz uczelnie. Należy jednak podkreślić, że zmiana nie spowoduje ograniczenia uprawnień organizacji pozarządowych i uczelni w sferze prowadzenia list

i tworzenia ośrodków mediacyjnych. W dalszym ciągu będą one mogły prowadzić listy mediatorów i przekazywać informacje o listach i ośrodkach mediacyjnych prezesowi sądu okręgowego. Listy pozostaną do dyspozycji sądu oraz zainteresowanych stron, do których będzie należało pierwszeństwo przy wyborze mediatora.

Aby zapewnić wysoką jakość usług mediacyjnych projekt przewiduje wprowadzenie upoważnienia ustawowego dla Ministra Sprawiedliwości dla określenia w drodze rozporządzenia warunków i trybu wpisywania oraz skreślenia mediatorów z listy stałych mediatorów, a także wzór formularza wniosku o wpis na listę stałych mediatorów (art. 183² § 5 k.p.c.).

Ze względu na to, że sądy kierują strony do mediacji, istnieje obowiązek państwa do zagwarantowania stronom najwyższej jakości usług świadczonych przez profesjonalnych mediatorów. Wysokie kompetencje mediatorów będą pozytywnie wpływać na efektywność mediacji oraz ocenę wykonywanych usług mediacyjnych przez różne środowiska. Cele te zostaną zrealizowane zarówno przez wprowadzenie warunków, które powinni spełniać mediatorzy, jak i możliwości ich weryfikacji. Zadanie prowadzenia list i weryfikacji kwalifikacji mediatorów stałych zostanie powierzone prezesom sądów okręgowych. Analogiczne zadania prezesa wykonują już prowadząc wykazy instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego w sprawach karnych i nieletnich.

Regulacja wpisuje się w założenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych dotyczące zapewnienia odpowiedniej jakości mediacji (art. 4) oraz informacji o mediacji dla ogółu społeczeństwa (art. 9). Wprowadzenie przepisów regulujących prowadzenie i weryfikację list mediatorów przez prezesów sądów okręgowych umożliwi podniesienie stopnia zaufania sędziów oraz stron postępowania do mediatorów oraz ułatwi wybór mediatora.

6) Wzmocnienie zasady bezstronności mediatora

Proponuje się podkreślenie zasady bezstronności mediatora w toku postępowania poprzez nałożenie na mediatora obowiązku niezwłocznego ujawnienia stronom wszystkich okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwość, co do jego bezstronności w sprawie (art. 183³ § 2 k.p.c.). Projektowane rozwiązanie wzmocni przekonanie stron, że mediator nie pozostaje w konflikcie interesów z żadną ze stron, przyczyni się do jego większej wiarygodności oraz zwiększy szanse na zakończenie postępowania mediacyjnego

poprzez zawarcie ugody. Zmiana wpłynie pozytywnie na społeczny odbiór mediacji i jej transparentność.

7) Formuła postępowania mediacyjnego

W art. 183³ § 3 k.p.c. zaproponowano nowe rozwiązanie dopuszczające możliwość przedstawienia przez mediatora stronom, na ich zgodny wniosek, możliwych sposobów rozwiązania sporu w sytuacji, gdy strony nie mogą samodzielnie dojść do porozumienia. Przedstawione przez mediatora propozycje ugodowe nie są wiążące dla stron. Decyzja, co do wyboru sposobu rozwiązania sporu oraz co do zawarcia ugody o określonej treści należy do stron. Proponowana zmiana zwiększy skuteczność postępowań mediacyjnych i liczbę ugód zawieranych w ich toku, szczególnie w sporach, w których strony występują bez profesjonalnego pełnomocnika. Wniosek o pomoc mediatora w wypracowaniu rozwiązania, a następnie akceptacja przedstawionej propozycji, pozostanie wyłącznym uprawnieniem stron. Wobec braku sformalizowania procedury mediacji w obecnie obowiązujących przepisach, istniały wątpliwości, czy na wniosek stron lub widząc niepowodzenia w samodzielnym dojściu stron do porozumienia, mediator może przedstawić alternatywne rozwiązania lub zaproponować sposób rozwiązania sporu. Proponowana nowelizacja taką możliwość wyraźnie dopuszcza w ramach otwartej formuły mediacji, ale jedynie na zgodny wniosek stron oraz przy akceptacji mediatora, a także dopiero, gdy strony nie zdołają samodzielnie wypracować warunków ugody. Mediator nie może nakazać stronom zakończenia sporu w jakikolwiek konkretny sposób. Nie może także wywierać na strony nacisku. Strony natomiast powinny otrzymać jak najpełniejszą informację w sprawie, aby mogły podjąć w pełni świadomą i satysfakcjonującą je decyzję. Mediatorowi nie zostaje narzucony obowiązek prowadzenia mediacji w formule opisanej w propozycji. Od jego woli zależy, czy taką metodę zdecyduje się zaproponować stronom. Nowa regulacja wskazuje, że mediator może przedstawić stronom możliwości rozwiązania sporu dopiero na końcowym etapie mediacji, gdy inne zastosowane przez niego techniki nie powiodą się. Zaakcentowanie możliwości korzystania z ewaluatywnego typu mediacji posłuży uświadomieniu, że istnieją różne metody rozwiązywania konfliktów, które należy dopasować do specyfiki konkretnej sprawy. Celem nowelizacji jest podniesienie skuteczności mediacji.

Propozycja uwzględnia dominującą obecnie tendencję do szerokiego określania granic znaczeniowych pojęcia „mediacja”, czego wyrazem jest definicja zawarta w art. 3 lit. a dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych. Dopuszcza typ mediacji

wyróżniano, jako mediacja ewaluatywna, która zakłada, że mediator nie tylko kontroluje przebieg mediacji, ale pomaga stronom w ocenie słabych i mocnych aspektów ich sprawy, ich sytuacji prawnej, proponuje sposoby rozwiązania sporu (zob. ogólnie L. Ryskin, *Understanding Mediators Orientation, Strategies and Techniques: A Grid For the Perplexed*, *Harvard Negotiation Law Review* 1996, Vol. 1 s.32, cyt. za *Mediacje Teoria i praktyka* pod redakcją Ewy Gmurzyńskiej i Rafała Morka, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2009, s.111).

8) Wzmocnienie zasady poufności mediacji

W art. 183⁴ § 2 k.p.c. rozszerzono krąg osób, które obowiązane są do zachowania w tajemnicy faktów, o których dowiedziały się w związku z postępowaniem mediacyjnym. Obecnie obowiązek ten dotyczy jedynie mediatora. W mediacji, za zgodą stron i w porozumieniu z mediatorem, mogą brać udział również osoby trzecie: adwokaci, radcy prawni, nieprofesjonalni pełnomocnicy stron, członkowie rodziny, pracownicy przedsiębiorcy, eksperci. Obecnie do obowiązku zachowania w tajemnicy faktów, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, zobowiązany jest jedynie mediator. Adwokatów i radców prawnych wiąże obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej. Objęcie obowiązkiem zachowania tajemnicy mediacji innych osób biorących udział w mediacji, w tym również stron, stanowiłoby wzmocnienie zasady poufności mediacji a w konsekwencji podniesie poziom zaufania do mediacji.

9) Przedawnienie

Propozycja zmiany w art. 183⁶ k.p.c. ma na celu umożliwienie wierzycielowi, który zawarł umowę o mediację lub doręczył wniosek o wszczęcie mediacji mediatorowi stałemu uniknięcia przedawnienia roszczenia w sytuacji, w której składa wniosek o przeprowadzenie mediacji, ale do wszczęcia mediacji ostatecznie nie dochodzi ze względu na brak zgody drugiej strony lub mediatora, tzn. z powodu okoliczności, na które wierzyciel nie ma wpływu. Przewidywane jest dodanie w art. 183⁶ § 3 k.p.c. przepisu stanowiącego, że w odniesieniu do roszczenia, które było objęte wnioskiem o przeprowadzenie mediacji, zostaną zachowane skutki przewidziane dla wszczęcia mediacji, jeżeli w przypadkach o których mowa w § 2 pkt 1-3, strona wytoczy powództwo o to roszczenie, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym mediator lub druga strona złożą oświadczenie powodujące, że mediacja nie została wszczęta albo od następnego dnia po upływie tygodnia od doręczenia wniosku o przeprowadzenie mediacji, gdy mediator i druga strona nie złożą takiego oświadczenia.

Zgodnie z art. 123 § 1 pkt 3 k.c. bieg terminu przedawnienia przerywa się m.in. przez wszczęcie mediacji. Obecna regulacja nie zabezpiecza w sposób satysfakcjonujący interesu wierzyciela w sytuacji, gdy pomimo doręczenia przez niego wniosku o przeprowadzenie mediacji drugiej stronie i mediatorowi, mediacja nie zostaje wszczęta ze względu na brak zgody drugiej strony lub mediatora, tzn. z powodu okoliczności, na którą wierzyciel nie ma wpływu. Celem zmian jest uatrakcyjnienie sposobu przerywania biegu przedawnienia przez czynność pozasądową – mediację - a także odciążenie sądów oraz upowszechnienie mediacji. Obecnie przerywanie biegu przedawnienia przez wszczęcie mediacji, przewidziane w art. 123 § 1 pkt 3 k.c., nie ma większego praktycznego znaczenia, ponieważ moment wszczęcia mediacji jest trudny do ustalenia i nie zależy jedynie od aktywności uprawnionego wierzyciela, ale też od postawy drugiej strony i mediatora. Art. 183⁶ § 2 k.p.c. przewiduje sytuacje, w których nie dochodzi do wszczęcia mediacji, mimo czynności podjętych prawidłowo przez wierzyciela, i powoduje niepewność wierzyciela, co do jego sytuacji prawnej w niemożliwym przez niego do przewidzenia czasie. Ten okres braku pewności, czy nastąpiło wszczęcie mediacji i przerywanie biegu przedawnienia jest niemożliwy do precyzyjnego oznaczenia, pomimo dbałości wierzyciela o własne interesy. Dlatego w obawie o przedawnienie roszczenia, wierzyciel wybiera drogę sądową, nawet w sytuacjach, gdy próba polubownego rozwiązania sporu byłaby możliwa. Ma to miejsce najczęściej w stosunkach gospodarczych, w których przewidziane są krótsze terminy przedawnienia roszczeń. W propozycji uwzględniono sytuację, gdy pomimo upływu tygodnia od dnia doręczenia wniosku o mediację mediator lub druga strona pozostaną bierni i nie złożą oświadczenia powodującego, że mediacja nie zostanie wszczęta. Wówczas trzymiesięczny termin będzie liczony od następnego dnia po upływie tygodnia od doręczenia im wniosku o mediację.

Propozycja daje wierzycielowi dodatkowy czas na wystąpienie na drogę sądową, gdy próba mediacji nie powiedzie się z powodów od niego niezależnych. Termin przedawnienia nie zostaje przedłużony, ponieważ nie przewiduje się ingerencji w regulację art. 123 k.c. Jedynie w określonych w propozycji, ograniczonych przypadkach, zostają zachowane skutki przewidziane dla wszczęcia mediacji. Jeden z głównych celów projektu polega na zwiększeniu liczby mediacji pozasądowych. Korzyść wierzyciela, która polega na uzyskaniu dodatkowych 3 miesięcy na przygotowanie pozwu, nie jest nadmierna. Uwzględnia istniejące w obecnej regulacji bariery w wykorzystywaniu wszczęcia mediacji, jako instytucji oddziałującej na przerywanie biegu przedawnienia i jest proporcjonalna do zakładanego celu.

Propozycja zachęca strony do zawierania klauzul mediacyjnych a także dokonywania wyboru mediatorów z listy mediatorów stałych. Założeniem jest większa pewność, co do braku odmowy przeprowadzenia mediacji przez mediatora stałego. Mediator *ad hoc* może odmówić prowadzenia mediacji w ciągu tygodnia od doręczenia mu wniosku o mediację, z każdej przyczyny, której nie musi ujawnić (art. 183⁶ § 2 pkt 2 i 3 k.p.c.). Z kolei mediator stały może odmówić prowadzenia mediacji tylko z ważnych powodów i powody odmowy musi podać stronom, zgodnie z art. 183² § 4 k.p.c. Istotne dla wykazania przerwania biegu terminu przedawnienia jest również ustalenie chwili wszczęcia mediacji, co będzie łatwiejsze, gdy wierzyciel będzie dysponował aktualnym adresem mediatora stałego, dostępnym na liście mediatorów. Strony mogą również zawrzeć umowę o mediację ze wskazaniem mediatora spoza listy, zachowują wówczas korzystne skutki przewidziane dla wszczęcia mediacji.

Przewiduje się również modyfikację art. 183⁶ k.p.c. § 1 k.p.c. poprzez umożliwienie dołączenia do wniosku o wszczęcie mediacji dowodu przesłania jego odpisu przesyłką poleconą drugiej stronie a nie tylko wymaganego dotychczas dowodu doręczenia. W praktyce ułatwi to korzystanie z mediacji przedsądowej podejmowanej na wniosek strony.

10) Moment skierowania do mediacji

W obecnym stanie prawnym, zgodnie z art. 183⁸ § 1 k.p.c. strony mogą zostać skierowane do mediacji jedynie do zamknięcia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę. Art. 183⁸ § 2 k.p.c. przewiduje, że sąd może skierować strony do mediacji tylko raz w toku postępowania. Proponowana zmiana uelastycznia i poszerza możliwość skierowania stron do mediacji przez sąd. Sąd będzie mógł skierować strony do mediacji na każdym etapie postępowania, a także więcej niż jeden raz w toku postępowania. Rozszerzenie regulacji obecnie obowiązującej w art. 183⁸ § 1 i § 2 k.p.c. uwzględnia fakt, że często możliwość polubownego zakończenia sporu pojawia się na dalszym etapie postępowania, np. po przeprowadzeniu określonych dowodów. Zmiana umożliwi sądowi podjęcie racjonalnej decyzji uwzględniającej okoliczności konkretnej sprawy. Do mediacji strony będą kierowane w sytuacji, gdy w sposób oczywisty sprzyjało to będzie ugodowemu załatwieniu sprawy. Elastyczność chwili, w której sąd będzie decydował o skierowaniu stron do mediacji zwiększy szanse na zakończenie sporu w sposób polubowny. W rezultacie postępowanie sądowe ulegnie skróceniu.

W obecnym stanie prawnym sąd nie może skierować stron do mediacji w postępowaniu nakazowym i upominawczym. O ile w postępowaniu upominawczym ograniczenie dotyczy jedynie etapu sprawy przed skutecznym wniesieniem sprzeciwu, albowiem z tą chwilą nakaz

zapłaty traci moc a sprawa toczy się już w zwykłym trybie, o tyle w postępowaniu nakazowym nie ma możliwości podjęcia mediacji ze skierowania sądu w toku całego postępowania, chociaż w części spraw prowadzonych w postępowaniu nakazowym zawarcie ugody po wniesieniu zarzutów jest możliwe. Zmiana proponowana w art. 183⁸ § 3 k.p.c. (zawierająca modyfikację obecnego § 4) umożliwi kierowanie stron do mediacji przez sąd w sprawach nakazowych, po skutecznym wniesieniu zarzutów. Sędzia uzyska większą swobodę przy podejmowania decyzji o kierowaniu stron do mediacji, jeżeli po przeanalizowaniu okoliczności sprawy uzna to za celowe.

11) Spotkanie informacyjne

W art. 183⁸ § 4 k.p.c. przewiduje się wprowadzenie nowego rozwiązania polegającego na możliwości nakazania stronom udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym mediacji, przed wyznaczeniem pierwszego posiedzenia przeznaczanego na rozprawę. Spotkanie może prowadzić sędzia, referendarz sądowy, mediator, asystent sędziego lub urzędnik sądowy. W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności strony na spotkaniu informacyjnym sąd będzie miał możliwość obciążenia strony kosztami nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony przeciwnej, w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie – niezależnie od wyniku sprawy (183⁸ § 5 k.p.c).

Instytucja spotkania informacyjnego została przewidziana w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (w art. 5 ust. 1). Spotkanie stanowi dodatkową formę zachęcania do mediacji lub wyboru innego rodzaju metody pozasądowego rozwiązania sporu poprzez informowanie poza rozprawą o możliwościach i korzyściach związanych z polubownymi metodami rozwiązywania sporów. Sposób przeprowadzania spotkań informacyjnych może być zróżnicowany i zależeć od indywidualnych możliwości organizacyjnych w poszczególnych sądach. Spotkania informacyjne będą mogli prowadzić odpowiednio przeszkoleni sędziowie, referendarze sądowi, asystenci sędziego, a także wyznaczeni urzędnicy sądowi. Nie ma przy tym przeszkód, aby byli to inni sędziowie niż referenci w sprawie. Spotkania mogą być również prowadzone przez mediatorów stałych, o ile zgodzą się poprowadzić je nieodpłatnie. Osoby wpisane na listę mediatorów stałych, których wiedza i umiejętności będą podlegały weryfikacji, zapewnią odpowiednią jakość udzielanych informacji. Decyzja, z którymi indywidualnymi mediatorami lub ośrodkami mediacyjnymi nawiązać współpracę, aby zagwarantować wysoki poziom prowadzonych spotkań i rzetelność udzielanych informacji, będzie należała do prezesa właściwego sądu.

Spotkania informacyjne prowadzone przez mediatorów mogłyby odbywać się w ramach dyżurów mediacyjnych. Już dzisiaj dyżury mediatorów odbywają się w niektórych sądach na podstawie porozumień zawartych pomiędzy działającymi lokalnie ośrodkami mediacyjnymi i prezesami właściwych sądów, przy aktywnym wsparciu koordynatorów ds. mediacji. Współpraca sądów i mediatorów na szczeblu lokalnym nie tylko przyczynia się do upowszechniania wiedzy o mediacji, ale również sprzyja budowaniu zaufania wśród sędziów i stron sporu, co do jakości pracy mediatorów, co przekłada się na podejmowanie decyzji o stosowaniu mediacji. Ośrodki mediacyjne uzyskają bezpośrednią możliwość upowszechniania idei mediacji a także informowania o swojej działalności, strony natomiast rzetelną i wyczerpującą informację o mediacji, pochodzącą bezpośrednio od mediatora. W przypadkach sporów konsumenckich prowadzący spotkanie będzie mógł informować również o możliwości rozwiązania sporu przez notyfikowane podmioty, zapisane w rejestrze prowadzonym przez Prezesa UOKiK, które będą prowadziły pozasądowe rozwiązywanie sporów konsumenckich na podstawie ustawy implementującej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) (Dz. Urz. UE L 165 z 18.06.2013, s. 63). Nie ma przeszkód, aby organizowane były również grupowe spotkania informacyjne, w których mogłyby uczestniczyć strony więcej niż jednej sprawy.

Kwestie organizacyjne związane z prowadzeniem spotkań informacyjnych zostaną uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 259) w taki sposób, aby pozostawić sądom możliwie szeroką swobodę w tym zakresie.

Celem właściwie przeprowadzonego spotkania informacyjnego jest przekonanie stron do wyboru polubownego sposobu rozwiązania sporu. Gdy w wyniku mediacji strony zawrą ugodę, postępowanie sądowe zostanie umorzone. W rezultacie nie będzie potrzeby wyznaczania rozprawy i merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, a postępowanie sądowe ulegnie skróceniu.

12) Ocena celowości skorzystania przez strony z mediacji – posiedzenie niejawne

Kolejną istotną zmianą w przepisach o kierowaniu stron do mediacji stanowi zaproponowane w art. 183⁸ § 5 k.p.c. rozwiązanie polegające na podkreśleniu obowiązku sędziego do dokonania wszechstronnej analizy, na wstępnym etapie postępowania, przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania sprawy, czy sprawa ma szansę na polubowne rozwiązanie

oraz ustalenia celowości skierowania sprawy do mediacji. W celu realizacji tego obowiązku wprowadza się możliwość wyznaczenia przed terminem pierwszej rozprawy, posiedzenia niejawnego z udziałem stron, w celu wysłuchania stron i dokonania oceny czy sprawa nadaje się do mediacji, przed podjęciem decyzji czy strony należy skierować do mediacji.

Propozycja eksponuje sędziowski obowiązek dokonania, w każdym indywidualnym przypadku, wszechstronnej oceny, czy sprawa nadaje się do mediacji i czy mediacja może pomóc stronom w polubownym rozwiązaniu sporu. Analiza taka powinna zostać dokonana przede wszystkim na wstępnym etapie postępowania, przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania sprawy. Po dokonaniu oceny konkretnej sprawy przewodniczący zadecyduje, czy bardziej celowe będzie wezwanie stron do udziału w spotkaniu informacyjnym dotyczącym mediacji, wezwanie stron na posiedzenie niejawne czy wyznaczenie rozprawy. Na posiedzeniu sędzia będzie miał możliwość zebrania materiału do dokonania bardziej uzasadnionej oceny czy spór, ze względu na okoliczności sprawy, charakter roszczeń, złożoność przedmiotu sprawy, stan faktyczny i postawę stron, ma szansę na polubowne rozwiązanie. Dodatkowo sędzia uzyska możliwość osobistego zachęcenia stron do mediacji i udzielenia bezpośrednich informacji o możliwościach i korzyściach związanych z mediacją, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 10 k.p.c. oraz 210 § 2² k.p.c. W przypadku, gdy strony oświadczą wolę przystąpienia do mediacji, sąd wyznaczy mediatora i skieruje sprawę do mediacji.

Praktyka wskazuje, że skuteczność skierowań do mediacji sądowej na posiedzeniu niejawnym bez udziału stron jest niższa niż po osobistym kontrakcie sędziego ze stronami. Propozycja kreuje nowe rozwiązanie w postaci posiedzenia niejawnego z udziałem stron, które jest przeznaczone specjalnie na rozważenie celowości zastosowania mediacji. Reguluje ponadto w sposób szczególny kwestię dotyczącą sporządzania protokołu z takiego posiedzenia, uwzględniając zasadę niejawności postępowania mediacyjnego i cel, jakim jest skuteczność tego postępowania.

Proponowane rozwiązanie eksponuje konieczność sędziowskiej inicjatywy związanej z mediacją, a zarazem znaczenie mediacji jako pożądanego sposobu rozwiązania sporu. Aktywizuje sąd w jej wykorzystywaniu, jednak bez tworzenia sztywnych regulacji. Pozwoli na efektywne wykorzystanie okresu oczekiwania na wyznaczenie pierwszej rozprawy.

Art. 183⁸ § 6 k.p.c. przewiduje możliwość zastosowania sankcji za nieusprawiedliwione niestawiennictwo w spotkaniu informacyjnym oraz na posiedzeniu niejawnym, w postaci obciążenia strony kosztami stawiennictwa strony przeciwnej. To rozwiązanie skłoni strony do

podporządkowaniu się wezwaniu do osobistego stawiennictwa. Przyczyni się do osiągnięcia zakładanego celu, czyli przekonania stron do polubownego rozwiązania sprawy, co będzie możliwe jedynie wówczas, gdy strony przybędą na spotkanie lub posiedzenie.

13) Wybór mediatora

Zgodnie z art. 183⁹ k.p.c. w obecnym brzmieniu, kierując strony do mediacji sąd wyznacza mediatora, jednakże strony mogą wybrać innego mediatora. Zgodnie z zaproponowanymi zmianami (art. 183⁸ § 1 k.p.c.) dopiero w sytuacji gdy strony nie uzgodnią osoby mediatora, sąd kierując strony do mediacji wyznaczy mediatora mającego odpowiednią wiedzę i umiejętności praktyczne w sprawach danego rodzaju, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności mediatorów stałych.

Zaakcentowanie pierwszeństwa woli stron przy wyborze mediatora podkreśli aktywną rolę stron w zakresie kształtowania procedury i przebiegu mediacji oraz ułatwi realizację celu, jakim jest satysfakcja z ugodowego rozwiązania sporu. Porozumienie stron konfliktu w kwestii wyboru osoby mediatora będzie stanowiło pierwszy krok w stronę pojednania oraz podkreśli znaczenie woli stron i ich samodzielności, co będzie miało znaczenie również przy kształtowaniu treści ugody. W sytuacji, gdy na liście mediatorów nie będzie mediatora wykwalifikowanego w sprawach danego rodzaju (np. w sporach o roboty budowlane, w procesach inwestycyjnych, w sprawach konsumenckich, rodzinnych), sąd będzie miał możliwość wyboru odpowiedniego mediatora spoza listy, mając na uwadze cel, jakim jest skuteczne przeprowadzenie postępowania mediacyjnego. W przypadku sporów konsumenckich, sąd będzie mógł poinformować strony o możliwości rozwiązania sporu przez wyspecjalizowane podmioty notyfikowane i rejestrowane przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ostateczna decyzja, co do akceptacji osoby mediatora będzie należała do stron.

14) Zasady zapoznawania się mediatora z aktami

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 183⁹ k.p.c., zdanie drugie, sąd może upoważnić mediatora do zapoznania się z aktami sprawy, co wiąże się z koniecznością wydania przez sąd postanowienia upoważniającego mediatora do zapoznania się z aktami i przedłuża postępowanie mediacyjne. W celu ułatwienia i przyspieszenia postępowania, proponuje się odwrócenie powyższej zasady w ten sposób, że po przystąpieniu stron do mediacji, mediator automatycznie uzyska prawo do zapoznania się z aktami, które jednak będzie mogło zostać wyłączone ze względu na wolę stron (art. 183⁹ § 2 k.p.c.).

Znajomość okoliczności sprawy przez mediatora jest czynnikiem budującym zaufanie do jego kompetencji, a także uwiarygodniającym go wobec stron i pełnomocników. Zapoznanie się z aktami ułatwi mediatorowi prawidłowe sformułowanie treści ugody, w taki sposób, żeby zakres ugody pokrywał się z przedmiotem sporu a ugoda nadawała się do wykonania. Przyjęcie zasady, aby prawo mediatora do zapoznania się z aktami mogłoby zostać wyłączone dopiero na skutek sprzeciwu stron, uwzględnia postulaty zgłaszane przez praktyków, którzy wskazywali na fakt, że strony oczekują od mediatora znajomości okoliczności sprawy, natomiast konieczność uzyskania zgody stron i wydania przez sąd postanowienia upoważniającego mediatora do zapoznania się z aktami przedłuża postępowanie mediacyjne. Mediator będzie mógł przeglądać akta w sądzie, akta nie będą mu przesyłane.

15) Komunikacja mediator-strony

W obecnych przepisach brak jest regulacji umożliwiającej mediatorowi szybkie skomunikowanie się ze stronami i ich pełnomocnikami w celu wyznaczenia terminu posiedzenia mediacyjnego. W związku z powyższym w art. 183⁹ § 3 k.p.c. proponuje się wprowadzenie przepisu, zgodnie z którym kierując sprawę do mediacji sąd niezwłocznie przekazuje mediatorowi dane adresowe stron i pełnomocników, w szczególności numery telefonu i adresy poczty elektronicznej. Regulacja w tym zakresie umożliwi mediatorowi niezwłoczny kontakt ze stronami. Ma na celu jak najszybsze przeprowadzenie postępowania mediacyjnego.

16) Czas mediacji

Zmiana art. 183¹⁰ § 1 k.p.c. przedłuża czas trwania mediacji na okres do 3 miesięcy. Na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów termin na przeprowadzenie mediacji może zostać przedłużony, ale jedynie wówczas, gdy w sposób oczywisty będzie to sprzyjało ugodowemu załatwieniu sprawy. Nowelizacja uwzględnia realny czas trwania mediacji, który średnio wynosi 42 dni. Dotychczasowy termin ustawowy, wynoszący miesiąc, jest w większości przypadków niewystarczający dla skutecznego przeprowadzenia mediacji. W każdym przypadku przed wpływem terminu obie strony są zobowiązane do złożenia wniosku o przedłużenie mediacji, czego często nie czynią. Zmiana ma na celu urealnienie czasu trwania mediacji, z uwzględnieniem stopnia złożoności sprawy i innych istotnych okoliczności. W razie potrzeby, na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów, pierwotnie wyznaczony termin będzie mógł zostać przedłużony przez sąd, który zapewni kontrolę terminów mediacji. Możliwość ta zostanie ograniczona jedynie do sytuacji, gdy przedłużenie terminu w sposób oczywisty będzie sprzyjało porozumieniu stron.

Propozycja dotycząca niewliczania czasu mediacji do ogólnego czasu trwania postępowania sądowego ma na celu zachęcenie sędziów do kierowania spraw do mediacji poprzez to, że czas mediacji nie będzie negatywnie wpływał na ocenę ich pracy. Propozycja jest zbieżna z rozwiązaniem przyjętym w art. 23a § 2 Kodeksu postępowania karnego, zgodnie z którym, okresu postępowania mediacyjnego nie wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego.

17) Ograniczenie obowiązku mediatora do składania protokołu mediacji pozasądowej

Obecnie obowiązujący przepis art. 183¹³ § 1 k.p.c. zobowiązuje mediatora do składania protokołu z przebiegu mediacji, z każdej mediacji pozasądowej, w wyniku, której została zawarta ugoda - nawet w sytuacji, gdy strony nie wnoszą o zatwierdzenie ugody, ponieważ dobrowolnie ją wykonały i nie są zainteresowane kontaktem z sądem. Proponowana zmiana ogranicza obowiązek mediatora do składania protokołu mediacji pozasądowej jedynie do przypadków, gdy strony zawnioskują o zatwierdzenie ugody. Nowa regulacja odciąży sądy i ułatwi pracę mediatorów. Uwzględni również postulaty praktyków wskazujących, że obowiązek składania protokołu mediacji pozasądowej w sądzie może być przez strony postrzegany, jako naruszający zasadę poufności mediacji.

18) Obowiązek poinformowania sądu o działaniach związanych z polubownym rozwiązaniem sporu na etapie przesądowym

Proponuje się wprowadzenie dodatkowego warunku formalnego pozwu polegającego na nałożeniu na powoda obowiązku wyjaśnienia w pozwie, czy strony podjęły mediacji lub innej pozasądowego sposobu rozwiązania sporu ewentualnie wyjaśnienia okoliczności, które stały na przeszkodzie takim próbom, poprzez dodanie pkt 3 w art. 187 § 1 k.p.c.

Podstawowym celem nowego rozwiązania jest podniesienie wśród obywateli świadomości istnienia mediacji i innych metod pozasądowego rozwiązywania sporów poprzez wyraźne wskazanie stronom konfliktu, że przed złożeniem pozwu powinny podjąć próbę rozwiązania sporu w drodze polubownej, zachęcenie i skłonienie ich do skorzystania z takiej alternatywy. W każdej sprawie powód powinien zweryfikować, czy w powstałym sporze jest możliwe ugodowe rozwiązanie sporu. Oczekiwany efektem nowelizacji jest utrwalenie w społeczeństwie przekonania, że skierowanie sprawy do sądu powinno zostać poprzedzone próbą rozwiązania konfliktu za pomocą mediacji lub przy użyciu innego rodzaju polubownej metody rozwiązania sporu. Jeżeli takiej próby zaniechano, powód ma obowiązek wyjaśnienia

przyczyn rezygnacji. W projekcie przyjęto założenie o celowości wspierania mediacji, jako metody rozwiązywania sporów cywilnych drogą rozwiązań „miękkich”, tj. takich, które mają skłaniać strony do korzystania z mediacji i aktywizować sąd w jej wykorzystywaniu, jednak bez tworzenia sztywnych regulacji o charakterze przymuszającym. Zgodnie z tym założeniem brak informacji o działaniach związanych z polubownym rozwiązaniem sporu na etapie przesądowym nie zostanie obarczony sankcją zwrotu pozwu. Ponieważ brak informacji o skorzystaniu z polubownych metod rozwiązania sporu nie uniemożliwia nadania sprawie dalszego biegu, przewodniczący nie będzie wzywał powoda do uzupełnienia braków formalnych pozwu a także nie będzie mógł zastosować sankcji zwrotu pozwu - zgodnie z brzmieniem przepisu art. 130 § 1 k.p.c.

Informacja zawarta w pozwie ułatwi sędziemu dokonanie wstępnej oceny, czy sprawa może zostać skierowana do mediacji w toku postępowania sądowego. Brak podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu lub informacji na ten temat w pozwie może mieć wpływ na postępowanie na dalszych etapach np. na podjęcie przez sędziego decyzji o wezwaniu stron na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne w celu oceny, czy sprawa nadaje się do mediacji.

Obowiązek będzie dotyczył powoda wnoszącego pozew, a także, na podstawie art. 511 § 1 k.p.c., wnioskodawcy w postępowaniu nieprocesowym, w sprawach w których zawarcie ugody jest dopuszczalne.

Propozycja opracowana została na wzór niemieckiego rozwiązania zawartego w § 253 ust. 3 ZPO, wprowadzonego ustawą w sprawie promowania mediacji i innych procedur pozasądowego rozstrzygnięcia sporów z dnia 21 lipca 2012 r. (Bundesgesetzblatt I, s. 1577).

19) Obowiązek informacyjny sądu

Proponowana zmiana przepisu polega na rozszerzeniu treści art. 210 k.p.c. poprzez dodanie § 2². Wprowadza obowiązek pouczenia przez sąd z urzędu stron na początku pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę o możliwości ugodowego załatwienia sporu, w szczególności w drodze mediacji. Dla szerszego stosowania mediacji wydaje się pożądane, żeby to właśnie sąd na mocy swojego autorytetu nakłaniał strony do ugodowego załatwienia sprawy, również w drodze mediacji, a także szerzej informował o korzyściach związanych z mediacją takich jak poufność, szybkość postępowania, obniżenie kosztów sądowych oraz możliwość wykorzystania zatwierdzonej przez sąd ugody, jako tytułu wykonawczego w przypadku braku realizacji porozumienia przez strony. Informacja udzielana bezpośrednio

przez sąd na wstępnym etapie prowadzonego postępowania sądowego będzie stanowiła impuls do zweryfikowania stanowisk w zakresie możliwości polubownego rozwiązania sporu. Informacje przekazywane stronom o korzyściach mediacji początkowo będą miały przede wszystkim charakter edukacyjny, a w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia liczby postępowań mediacyjnych. Sądy mogą i powinny odgrywać istotną rolę w zakresie promowania kultury polubownego rozwiązywania sporów, toteż wzmocnienie obowiązku sądów w tym zakresie jest niezmiernie istotne.

20) Wzmocnienie zasady bezstronności i niezależności arbitra

Przewiduje się zmianę w art. 1174 § 1 k.p.c. polegającą na wzbogaceniu jego treści poprzez nałożenie na osobę powołaną na arbitra obowiązku do złożenia na piśmie każdej ze stron i pozostałym arbitrom oświadczenia o swojej bezstronności i niezależności w sprawie.

Proponowane rozwiązanie, które jest wzorowane na regulaminach stałych sądów polubownych, zwiększy zaufanie stron do arbitrów. Ponadto, obowiązek ten wprowadzi wyższy standard postępowania w stosunku do arbitrów, zobowiązując ich do analizowania swojej bezstronności i niezależności, a tym samym zapobiegnie toczeniu się postępowań arbitrażowych w sytuacji tzw. konfliktu interesów.

21) Skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

Skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego z obecnego terminu trzech miesięcy do dwóch miesięcy (art. 1208 § 1 k.p.c.) ograniczy czas, w którym istnieje niepewność co do losów rozstrzygnięcia sądu polubownego. Termin trzymiesięczny na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego wydaje się zbyt długi zwłaszcza w porównaniu z przewidzianym w k.p.c. dwumiesięcznym terminem na wniesienie skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

Skarga kasacyjna to pismo procesowe poddane przez ustawodawcę najbardziej surowym wymogom zarówno co do formy, zawężonego katalogu okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i ścisłego wyliczenia kategorii zarzutów, jakie mogą być podnoszone w skardze kasacyjnej. Nie ma więc uzasadnienia, aby skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego była uprzywilejowana dłuższym terminem dla jej sporządzenia i wniesienia, niż skarga kasacyjna. Skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku arbitrażowego o jeden miesiąc pozwoli skrócić etap pomiędzy wydaniem orzeczenia a jego wejściem do obrotu prawnego.

22) Postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

W art. 1208 § 2 k.p.c. przewiduje się istotną zmianę w zakresie postępowań ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego polegająca na przyjęciu zasady ich jednoinstancyjności. Zmiany w art. 1208, a także w art. 1214 § 1 i 2 oraz w 1215 § 1 k.p.c., są uzasadnione koniecznością wykorzystania w maksymalnym stopniu jednej z głównych zalet arbitrażu, jaką stanowi szybkość postępowania. Do okresu trwania postępowania arbitrażowego strony zaliczają także czas trwania postępowań postarbitrażowych. Często postępowania te trwają (w toku dwóch instancji i postępowania przed Sądem Najwyższym) dłużej niż samo postępowanie przed sądem polubownym. Dlatego też istnieje obecnie międzynarodowy trend do „spłaszczania” postępowań postarbitrażowych, tj. do skracania w nich drogi instancyjnej.

Skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego rozpoznawać będzie właściwy miejscowo sąd apelacyjny (art. 1208 § 1 k.p.c.), działający jako sąd jedynej instancji. Poziom sądownictwa oraz specjalizacja sądów apelacyjnych będą czynnikami sprzyjającymi ujednoliceniu i utrzymaniu wysokiego poziomu orzecznictwa.

Od prawomocnego wyroku w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługiwała będzie skarga kasacyjna.

Obowiązujący aktualnie w Polsce model kontroli dokonywanej przez sąd państwowy nad orzecznictwem sądów polubownych jest dysfunkcyjny poprzez nadmiernie rozbudowane gwarancje w zakresie kontroli instancyjnej. Skrócenie postępowań postarbitrażowych, poprzez uczynienie ich postępowaniami jednoinstancyjnymi, zwiększy efektywność tych postępowań, skróci okres oczekiwania na możliwość wykonania wyroku wydanego przez sąd polubowny oraz obniży koszty postępowania. Jednocześnie możliwość poddania określonych elementów sprawy kontroli Sądu Najwyższego zapewni wysoki poziom orzecznictwa.

Wprowadzeniu jednej instancji merytorycznej w postępowaniach postarbitrażowych nie stoi na przeszkodzie zasada dwuinstancyjności zapisana w art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zasada ta ma przede wszystkim charakter ustrojowy i nie statuuje konstytucyjnych praw podmiotowych. Art. 78 Konstytucji zezwala na wprowadzenie ustawowych wyjątków od zasady zaskarżalności orzeczeń pierwszoinstancyjnych. Podkreślić należy, że w postępowaniach postarbitrażowych sądy powszechne nie orzekają co do istoty sprawy, a jedynie badają, czy nie zostały naruszone określone reguły proceduralne oraz podstawowe zasady polskiego porządku prawnego. Należy mieć na uwadze stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który przyjmował zgodność z Konstytucją jednoinstancyjnych postępowań sądowych służących kontroli rozstrzygnięć pochodzących od organów

pozasądowych (por. wyrok z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. akt K 41/97). Proponowane rozwiązania, oprócz ograniczonej kontroli wyroków arbitrażowych, służą także wzmocnieniu efektywności prawnej udzielanej w sądownictwie polubownym poprzez przyspieszenie i uproszczenie postępowań. Przede wszystkim dotyczy to postępowań, w których realizowana jest kontrola nad wyrokami sądów polubownych, które nie są sądami państwowymi i w tym znaczeniu mają charakter pozasądowy. Sprawa jest merytorycznie rozstrzygana poza sądownictwem państwowym z racji jej wyłączenia na mocy woli stron spod jej kompetencji (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 stycznia 2005 r., sygn. akt P 10/04).

Powyższa argumentacja odnosi się również do propozycji dotyczących skrócenia do jednej instancji postępowania w sprawie o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej.

23) Postępowanie w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego

Od postanowienia w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej nie będzie przysługiwało zażalenie (art. 1214 § 1 i 2 k.p.c.). Proponowane rozwiązanie, oprócz ograniczonej kontroli wyroków arbitrażowych, służy także wzmocnieniu efektywności prawnej udzielanej w sądownictwie polubownym poprzez przyspieszenie i uproszczenie postępowań poprzez uczynienie ich postępowaniami jednoinstancyjnymi. Postępowania postarbitrażowe ograniczone są do kwestii o charakterze formalnym, co wynika z faktu, że co do meritum sprawy wypowiedział się już sąd polubowny.

W postępowaniu o uznanie lub stwierdzenie wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej proponuje się przyjęcie rozwiązania analogicznego jak w przypadku nadawania klauzuli wykonalności orzeczeniom sądów państw obcych oraz rozpoznawanie wniosku o uznanie takiego orzeczenia (por. art. 1151¹ § 2 k.p.c. oraz odpowiednio art. 1148¹ § 2 k.p.c.). Przepisy te przewidują prawo drugiej strony do zajęcia stanowiska w sprawie. Strona przeciwko której został złożony wniosek uzyska możliwość wypowiedzenia się i przedstawienia argumentów wskazujących na ewentualne podstawy do odmowy stwierdzenia wykonalności (art. 1213 § 2 k.p.c.).

24) Postępowanie w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanej za granicą

O uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą orzekał będzie sąd apelacyjny, działający jako sąd jedynej instancji. Od prawomocnego orzeczenia sądu apelacyjnego nie będzie przysługiwało zażalenie. Przewiduje się zmiany w art. 1215 § 1 i 3 k.p.c. Tak jak dotychczas, sprawy rozpoznawane będą na rozprawie, od postanowienia przysługiwała będzie skarga kasacyjna.

25) Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu o uznanie lub stwierdzenie wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego

W postępowaniu o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Rzeczypospolitej Polskiej lub ugody przed nim zawartej proponuje się wprowadzenie skargi kasacyjnej, ale jedynie w sytuacji, gdy nie wniesiono skargi kasacyjnej w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 1217 § 2 k.p.c.). Możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia o uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności krajowego wyroku sądu polubownego ograniczona zostanie wyłącznie do wypadków, gdy orzeczenie nie zostało zaskarżone skargą o uchylenie wyroku sądu polubownego. Takie ograniczenie zapewnia z jednej strony, że żadne orzeczenie arbitrażowe, które potencjalnie może wejść do obrotu prawnego, nie zostanie wyłączone spod kontroli judykacyjnej Sądu Najwyższego. Z drugiej strony kontrola Sądu Najwyższego względem tego samego orzeczenia może zostać uruchomiona tylko raz. Nie ma tym samym ryzyka „zdublowania” postępowania, co byłoby sprzeczne z przyjętym założeniem skrócenia czasu trwania postępowań postarbitrażowych.

Art. 2 – 4. Zmiany w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 2), w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 3) oraz w ustawie z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (art. 4)

Proponuje się umożliwienie rozliczenia faktury korygującej w zakresie korekty przychodu oraz kosztów uzyskania przychodów (korekta podstawy opodatkowania w u.p.d.o.f., u.p.d.o.p. i zryczałtowanym podatku dochodowym) w bieżącym okresie rozliczeniowym.

Propozycje zawarte w art. 2, art. 3 i art. 4 projektu mają na celu wprowadzenie zasady polegającej na tym, iż fakty mające wpływ na korektę podstawy opodatkowania, które nastąpiły w późniejszym okresie rozliczeniowym, nie powinny być rozpoznawane ze skutkiem „wstecz” (ex tunc), ale były rozliczane w bieżącym okresie rozliczeniowym. W przypadku wystąpienia okoliczności, skutkującej obniżeniem ceny sprzedaży, a tym

samym uprawniającej do obniżenia przychodu podlegającego opodatkowaniu podatkiem dochodowym, korekta po stronie przychodów, jak i kosztów podatkowych, powinna odbywać się w dacie jej wystawienia, tj. w bieżącym okresie rozliczeniowym.

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych nie precyzują, w jakim momencie podatnik powinien dokonać korekty przychodów w związku z wystawieniem faktury korygującej bądź skorygować koszty uzyskania przychodów w związku z otrzymaniem faktury korygującej. Pozostawiają tym samym pole do interpretacji tego problemu. Obecnie moment ten wywodzi się z ogólnego brzmienia przepisów ustawy o u.p.d.o.f., u.p.d.o.p., tj. z definicji powstania przychodu. Organy podatkowe stoją na stanowisku, iż wystawienie faktury korygującej z powodu okoliczności zaistniałych po dokonaniu sprzedaży czy też zakupu, nie dokumentuje odrębnego, niezależnego zdarzenia gospodarczego, lecz odnosi się ściśle do stanu zaistniałego w przeszłości, tj. odnosi się do pierwotnej faktury. Z tego twierdzenia organy podatkowe wywodzą w dalszej kolejności, iż późniejsze wystawienie faktury korygującej nie powoduje zmiany daty powstania przychodu czy kosztu, a wpływa jedynie na jego wysokość, modyfikując tę pierwotną. Oznacza to, że podatnik zobowiązany jest dokonać korekty przychodu i kosztu uzyskania przychodu z datą wsteczną, czyli w dacie jego powstania.

Z tego też względu, w związku z brakiem bezpośredniego wskazania momentu (zasad) dokonywania przedmiotowych korekt, zgodnie z poglądem istniejącym w doktrynie oraz orzecznictwie, o momencie uwzględnienia korekty w przychodach podatkowych decydują przyczyny skutkujące koniecznością jej dokonania.

Moment ujęcia faktury korygującej, zarówno po stronie przychodów, jak i kosztów podatkowych, powinien być zatem uzależniony od okoliczności, jakich dotyczy ta faktura. Jeżeli pierwotnie sporządzona faktura błędnie dokumentowała stan faktyczny, a więc korekta jest wynikiem błędu (zawierała pomyłki np. w ilości, cenie lub kwocie podatku VAT), wówczas korekta powinna być przyporządkowana wstecznie do okresu, którego dotyczy, czyli do daty wystąpienia przychodu należnego (odpowiednio daty poniesienia kosztu), wynikającego z faktury pierwotnej. Natomiast w przypadku, gdy faktura pierwotna prawidłowo dokumentowała zdarzenie gospodarcze, które miało miejsce w dacie jej wystawienia (stan faktyczny), a faktura korygująca została wystawiona przez sprzedawcę z powodu późniejszych zdarzeń, a więc okoliczności mających wpływ na zmianę przychodów powstałych już po wystawieniu faktury pierwotnej, takich jak np. obniżenie ceny, udzielenie

rabatu, czy zwrotu towaru, m.in. w wyniku zawarcia ugody w postępowaniu mediacyjnym, - fakturę korygującą należy rozliczyć na bieżąco, z datą jej wystawienia.

Należy zauważyć, iż inaczej przedstawia się sytuacja, kiedy pierwotna faktura była prawidłowa od samego początku, a dopiero później – w innym roku podatkowym - wystąpiło zdarzenie skutkujące koniecznością korekty. W takiej sytuacji faktura pierwotna oraz korekta także pozostają ze sobą w związku, ale związek ten nie jest już tak ścisły, jak w poprzednim przypadku. Związek ten jest tylko formalny (korekta dotyczy konkretnej faktury pierwotnej), ale w sensie materialnym ta faktura korygująca związana jest z nowym zdarzeniem gospodarczym, które - już w kolejnym roku podatkowym – skutkowało zmianą wysokości przychodu. Taka korekta jest tylko nominalnie związana z pierwotną fakturą, gdyż w istocie korekta dotyczy nowego, odrębnego zdarzenia gospodarczego, o którym podatnik nie wiedział i nie mógł wiedzieć w chwili wystawiania prawidłowej faktury pierwotnej. (WSA w Warszawie sygn. III SA/Wa 2715/12).

Ponadto wskazać należy dodatkowe argumenty przemawiające za przedmiotową propozycją:

- uproszczenie rozliczania faktur korygujących wystawionych w związku ze zwrotem towarów, udzielonym rabatem (bonifikata, skonto),

- brak konieczności dokonywania korekt zeznań podatkowych, nieraz za kilka lat wstecz,

- brak konieczności kłopotliwego i pracochłonnego sporządzania zmiany sprawozdań finansowych w związku z korektą zeznań podatkowych,

- zniwelowanie obawy utraty wiarygodności na rynku przez spółki giełdowe (przedsiębiorców będących spółkami akcyjnymi, notowanymi na giełdzie papierów wartościowych) w skutek konieczności korygowania przychodów lub kosztów „wstecz”,

- przyjęcie koncepcji korekty „wstecz” skutkuje obowiązkiem naliczenia i uiszczenia odsetek należnych z tytułu ewentualnego zaniżenia zobowiązania podatkowego (w razie wystąpienia okoliczności, które ex post zwiększają przychód), co zasadniczo kłóci się z zasadą, że odsetki obciążać mogą podatnika tylko z powodów przez niego zawinionych,

- skorelowanie momentu rozliczenia faktury korygującej w u.p.d.o.f. i u.p.d.o.p., z mechanizmem rozliczania faktur korygujących w podatku VAT. Faktura korygująca skutkująca obniżeniem podstawy opodatkowania, ujmowana jest u podatnika, który wystawił tę fakturę w bieżącym okresie rozliczeniowym, pod warunkiem posiadania przez podatnika,

potwierdzenia otrzymania faktury korygującej przez nabywcę towaru lub usługobiorcę, zaś u podatnika, który otrzymał tę fakturę w rozliczeniu za okres, w którym tę fakturę korygującą otrzymał,

- późniejsze, a nie wcześniejsze obniżenie kosztów uzyskania przychodów, nie wpływa negatywnie na dochody budżetowe (w razie wystąpienia okoliczności, które ex post zmniejszają przychód),

- decydujące znaczenie dla ustalenia istnienia obowiązku podatkowego ma stwierdzenie zaistnienia tych zdarzeń - obiektywna rzeczywistość gospodarcza. Jeśli zatem w pewnym okresie czasu podmioty pozostają względem siebie w stosunku zobowiązaniowym, to prawo podatkowe, powinno oddawać rzeczywistość ekonomiczną w danych okresach rozliczeniowych. Decydujące znaczenie ma bowiem ekonomiczna strona transakcji, dająca prymat gospodarczemu, ekonomicznemu celowi transakcji nad formalnym,

- korzyści dla organów podatkowych z punktu widzenia ekonomiki prowadzonych postępowań kontrolnych, poprzez ułatwienie weryfikacji rozliczeń podatnika.

Zmiany zaproponowane w art. 4 projektu ustawy w zakresie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne wynikają z konieczności dostosowanie do regulacji zaproponowanych w u.p.d.o.f. i u.p.d.o.p.

Art. 5. Zmiany w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

1) Koordynator do spraw mediacji

W art. 32e ustawy zaproponowane zostało umocowanie prawne funkcji koordynatora do spraw mediacji w strukturze sądów powszechnych. Do zakresu zadań koordynatora należało będzie prowadzenie działań na rzecz rozwoju mediacji, zapewnienie sprawnej komunikacji pomiędzy sędziami i mediatorami oraz współpraca w organizowaniu spotkań informacyjnych prowadzonych przez mediatorów stałych. Nowa regulacja przewiduje, że koordynator do spraw mediacji zostanie wyznaczony w sądzie okręgowym w drodze zarządzenia właściwego prezesa sądu i będzie podlegał bezpośrednio prezesowi właściwego sądu. Koordynatorzy będą mogli zostać wyznaczeni w sądach apelacyjnych a także w sądach rejonowych - na wniosek koordynatora do spraw mediacji w sądzie okręgowym. Funkcję koordynatora do spraw mediacji w sądzie okręgowym i apelacyjnym będzie pełnił sędzia. W sądzie rejonowym koordynatorem może zostać wyznaczony sędzia lub referendarz sądowy.

Koordinatory do spraw mediacji działają w sądach na rzecz upowszechnienia mediacji i przekonania do niej środowiska sędziowskiego od 2010 roku. Są to sędziowie, kuratorzy i referendarze sądowi - powołani przez prezesów sądów z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości. Do ich zadań należy prowadzenie działań popularyzujących mediację oraz edukacyjnych, współpraca z Ministerstwem Sprawiedliwości w zakresie upowszechniania mediacji i innych alternatywnych metod rozwiązywania sporów, współpraca z organizacjami wykonującymi usługi mediacyjne oraz pomoc merytoryczna dla sędziów i mediatorów przy stosowaniu mediacji. Celem tych działań jest szerokie wykorzystanie mediacji w rozwiązywaniu konfliktów i sporów, co ma istotny wpływ na przyspieszenie i skrócenie procedur sądowych. Sieć koordinatorów liczy obecnie około 110 osób. Obowiązki związane z promocją mediacji koordinatorzy wykonują społecznie. Instytucja koordinatorów sprawdziła się w praktyce działania sądów, o czym świadczy analiza odpowiedzi udzielonych przez prezesów sądów w sprawie oceny potrzeby umocowania koordinatorów w strukturze sądów powszechnych, sporządzona w lutym 2013 r. dla potrzeb Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości. Za potrzebą zmian legislacyjnych opowiedziało się wówczas 42 prezesów (80,77%). Brak podstawy prawnej działania koordinatorów i określenia ich statusu prawnego powoduje jednak praktyczne problemy w wykonywaniu powierzonych im zadań, w szczególności w kontaktach zewnętrznych, obiegu dokumentów oraz korespondencji. Brak podstawy prawnej formalnego umocowania koordinatorów w strukturze sądów nie sprzyja również pełnemu zaangażowaniu w wykonywane zadania i nie podkreśla wagi wykonywanej funkcji. Należy podkreślić, że zagwarantowanie lepszego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, które powinno obejmować także dostęp do sądowych i pozasądowych metod rozwiązywania sporów, wymaga prowadzenia stałych działań popularyzujących mediację. Zarówno Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. (2008/52/WE) w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych, jak i zaawansowane prace legislacyjne nad szerszym wykorzystaniem mediacji, wymagają równoległych prac w zakresie praktycznych aspektów wdrażania tej instytucji do sądów powszechnych. Koordynator ds. mediacji powinien stać się liderem mediacji w swoim sądzie, przybliżać i promować mediację, jako skuteczną i potrzebną alternatywę rozwiązywania sporów, a tym samym przełamywać barierę nieufności stron i sędziów wobec mediacji oraz przekonywać ich o celowości jej stosowania. Co nie mniej istotne, koordynator winien mieć możliwie najszerszą wiedzę o mediatorach ze swojego terenu i pozostawać z nimi w stałej współpracy. Funkcje koordynatora powinien

pełnić sędzia lub referendarz sądowy, wybrany z uwagi na szacunek i autorytet, którym się cieszy w swoim środowisku.

2) Centralna lista mediatorów

W art. 175b proponuje się rozszerzenie zakresu prowadzonej w systemie teleinformatycznym przez Ministra Sprawiedliwości centralnej listy mediatorów o dane mediatorów stałych w sprawach cywilnych, przekazane przez prezesów sądów okręgowych. Powstanie centralnej listy mediatorów nastąpi na podstawie odrębnej regulacji – w drodze nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 poz. 427, z późn. zm.). Na podstawie sformułowanego przepisu upoważniającego, Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb i sposób prowadzenia centralnej listy stałych mediatorów oraz udostępniania danych z tej listy, uwzględniający potrzebę zapewnienia wiarygodnej i aktualnej informacji o stałych mediatorach oraz potrzebę efektywnego ich wyszukiwania.

Zgodnie z rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy 2680), na centralnej liście mediatorów, prezesi sądów okręgowych będą prowadzili listy mediatorów z zakresu spraw nieletnich i karnych dla obszaru właściwości danego sądu okręgowego. Proponuje się uspoźnienie prac nad projektami i dokonanie rozszerzenia zakresu tworzonej centralnej listy mediatorów o listę mediatorów cywilnych na zasadach określonych w ww. nowelizacji. Udostępnienie centralnej listy mediatorów w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Ministra Sprawiedliwości ułatwi, zarówno stronom jak i sędziom kierującym sprawy do mediacji, wyszukiwanie aktualnych informacji dotyczących mediatorów, umożliwi wybór mediatora specjalizującego się w sprawach danego rodzaju oraz szybszy kontakt z mediatorem. W rezultacie zwiększy się wykorzystanie mediacji, jako skutecznej metody regulowania konfliktów w sprawach cywilnych, zarówno na etapie sądowym jak i przedsądowym.

Art. 6. Zmiany w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze

Zasadniczą zmianę stanowi propozycja zrównania wpływu ogłoszenia upadłości na postępowania prowadzone przed sądami powszechnymi i polubownymi. Pomimo ogłoszenia upadłości toczące się postępowania arbitrażowe będą kontynuowane a zapis na sąd polubowny nie utraci mocy. W aktualnie obowiązującym stanie prawnym nastąpi to w drodze

uchylenia przepisu art. 142 i 147 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2012 r. poz. 1112, z późn. zm.), który przewiduje utratę mocy zapisu na sąd polubowny dokonany przez upadłego i umorzenie toczących się postępowań przed sądami polubownymi, z dniem ogłoszenia upadłości z możliwością ogłoszenia układu oraz likwidacyjnej. W art. 23 ust. 1 pkt 7, 65 ust. 1, 137¹, 138, 139, 144 ust. 1, 145 ust. 1, 161 ust. 1, 240 pkt 7 ust. 7, 245 ust. 1 pkt 6, 389 pkt 2, 410 pkt 2, 416 pkt 1, 499 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, które dotyczą wpływu upadłości na postępowania sądowe i administracyjne, nastąpi uzupełnienie przepisów poprzez uwzględnienie spraw toczących się przed sądami polubownymi.

Wpływ ogłoszenia upadłości będzie taki sam w stosunku do postępowań toczących się przed sądami państwowymi jak i polubownymi. Rozwiązanie takie stosowane jest w wielu państwach członkowskich Unii Europejskiej. Brak utraty mocy zapisu na sąd polubowny umożliwi realizację celu wynikającego z zawartego zapisu dotyczącego np. wyboru neutralnego forum, arbitrów o konkretnej specjalności, języka postępowania. Kontynuowanie postępowań przed sądem polubownym będzie szczególnie korzystne na zaawansowanym etapie sprawy, gdy strony poniosły już koszty postępowania. Przeniesienie wszystkich spraw do sądownictwa powszechnego może prowadzić do przedłużania toczących się postępowań, ze szkodą dla majątku upadłego.

Jednocześnie proponuje się dopuścić możliwość odstępstwa od opisanej zasady w przypadku postępowań, które nie zostały wszczęte przed ogłoszeniem upadłości. Syndyk będzie mógł skorzystać z uprawnienia do odstąpienia od zapisu na sąd polubowny w sytuacji, gdy dochodzenie roszczenia przed sądem polubownym utrudniałoby lub uniemożliwiałoby optymalne osiągnięcie celów postępowania upadłościowego, tj. likwidację masy upadłości, a w szczególności gdy stan masy uniemożliwiałby pokrycie kosztów wszczęcia i prowadzenia postępowania arbitrażowego. Wprowadza się zasadę, że odstąpienie od zapisu na sąd polubowny wymaga zgody sędziego-komisarza, który wydając zgodę, kieruje się celem postępowania upadłościowego. Ponieważ koszty postępowania arbitrażowego często są wyższe niż koszty postępowania w sądach powszechnych, bariera ekonomiczna może stanowić istotne ograniczenie dla syndyka w egzekwowaniu praw przysługujących masie upadłości a tym samym może istotnie utrudniać osiągnięcie celów postępowania upadłościowego. W przypadku uchylenia się syndyka od partycypacji w kosztach postępowania arbitrażowego, prawo do odstąpienia od zapisu na sąd polubowny przysługiwać będzie drugiej stronie. W przeciwieństwie do postępowania przed sądem powszechnym, to obie strony postępowania arbitrażowego finansują jego koszty z góry. W takich okolicznościach uzasadnione jest, aby przyznać również drugiej stronie umowy możliwość odstąpienia od zapisu na sąd polubowny i skorzystania z drogi postępowania przed sądem powszechnym. Wprowadzenie odpowiedniego przepisu przewidywane jest w Prawie

upadłościowym i naprawczym w art. 147a. Obecna regulacja, zgodnie z którą wskutek ogłoszenia upadłości likwidacyjnej postępowania polubowne podlegały umorzeniu, a zapis na sąd polubowny tracił moc, była mocno krytykowana. W szczególności wątpliwości budziła utrata mocy zapisu na sąd polubowny, zwłaszcza w świetle regulacji art. 372 ust. 1 p.u.n.

Art. 7. Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

1) Zaliczenie kosztów mediacji do kosztów sądowych

Proponuje się zaliczenie kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd do kosztów sądowych – wydatków. Nowelizacja umożliwi zwolnienie strony od kosztów mediacji w całości lub w części, a także wypłatę wynagrodzenia mediatorowi w toku postępowania tymczasowo ze środków Skarbu Państwa (analogicznie jak przy wynagrodzeniu biegłego). Umożliwi to skorzystanie z mediacji ze skierowania sądu osobom i innym podmiotom kwalifikującym się do zwolnienia od kosztów sądowych. W obecnym stanie prawnym koszty mediacji nie stanowią wydatków sądowych. W konsekwencji nie ma możliwości zwolnienia stron od kosztów mediacji ze skierowania sądu. Brak takiej możliwości stanowi jedną z głównych barier rozwoju mediacji. Nawet strony korzystające ze zwolnienia od kosztów sądowych zmuszone są we własnym zakresie pokrywać koszty mediacji. W związku z powyższym proponuje się skreślenie art. 6 u.k.s.c. oraz uzupełnienie katalogu wydatków określonego w art. 5 u.k.s.c. o koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd.

2) Oplata stała od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej

W art. 23 pkt 3 u.k.s.c. proponuje się podwyższenie opłaty stałej od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w sprawach o prawa niemajątkowe i prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 10 000 zł do 300 zł oraz pozostawienie opłaty stałej w wysokości 40 zł w sprawach o prawa majątkowe, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 10 000 zł. Podwyższenie opłaty urealni osiągnięcie jej celu, jakim jest pokrycie kosztów organizacyjnych przeprowadzenia postępowania pojednawczego w sądzie. Jednocześnie pozostawienie opłaty w wysokości 40 zł w sprawach do 10 000 zł nie ograniczy możliwości korzystania z postępowania pojednawczego w sprawach o mniejszej wartości przedmiotu sporu. Proponowane rozwiązanie ma na celu zachowanie równego dostępu do korzystania z tej instytucji. Stała opłata w wysokości 300 zł w sprawach, w których wpis sądowy byłby od niej niższy, mogłaby stanowić barierę w dostępie do zawezwania do próby ugodowej, szczególnie przez osoby ubogie. Zmiana przyczyni się także, do ograniczenia

wykorzystywania tej instytucji, jako instrumentu przerywającego bieg terminu przedawnienia. Z danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w 2013 r. do sądów rejonowych wpłynęło 14.332 wnioski o zawiązanie do próby ugodowej w trybie art. 184 k.p.c., z czego zawartych zostało jedynie 207 ugód. Strona, która realnie będzie zmierzała do podjęcia próby załatwienia sprawy w drodze ugody, będzie mogła to uczynić przez wszczęcie mediacji, co także wywoła efekt przerywania biegu przedawnienia. Dzięki proponowanym zmianom w art. 183⁶ k.p.c., które zachęcają do wszczynania mediacji na wniosek strony bez obawy przedawnienia roszczenia, wierzyciel uzyska możliwość skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów również w sytuacji, gdy upływ terminu przedawnienia nie jest odległy. Zaproponowane kompleksowe rozwiązania promują w takim przypadku prowadzenie mediacji przedsądowej i nieangażowanie sądów w postępowania z zawiązania do próby ugodowej.

3) Zwolnienie od opłaty sądowej wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie umowy o mediację

Propozycja polega na uchyleniu pkt 7 w art. 71 u.k.s.c., z jednoczesnym rozszerzeniem katalogu wniosków, od których nie pobiera się opłaty, poprzez dodanie pkt 8 w art. 95 ust. 1 u.k.s.c. Ma na celu całkowite zwolnienie od opłaty sądowej wniosków o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku mediacji pozasądowej. Obecnie wniosek podlega opłacie stałej w wysokości 50 zł. Wprowadzenie zmiany przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności mediacji pozasądowych i w konsekwencji odciążą system sądownictwa państwowego.

4) Zwrot całej opłaty sądowej, jeżeli zawarto ugodę przed rozpoczęciem rozprawy

W celu zwiększenia atrakcyjności mediacji oraz stworzenia bodźca do częstszego z niej korzystania, proponuje się, aby sąd zwracał całość uiszczonej opłaty sądowej, jeżeli w toku postępowania sądowego strony zawarą ugodę przed rozpoczęciem pierwszego posiedzenia przeznaczonego na rozprawę. Propozycja dotyczy zarówno ugody sądowej, jak i ugody zawartej przed mediatorem. Sąd zwróci powodowi całość uiszczonej opłaty sądowej od pozwu. Analogiczne rozwiązanie będzie stosowane w przypadku uiszczenia przez pozwanego opłaty od zarzutów. Przewiduje się zmianę w art. 79 w ust. 1 w pkt 1 poprzez dodanie lit. h oraz w art. 79 ust. 1 pkt. 2 lit. a. Premiowana będzie sytuacja, gdy do zawarcia ugody, zarówno ugody sądowej jak i mediacyjnej, dojdzie przed przystąpieniem przez sąd do merytorycznego rozpoznawania sprawy. Zwrot całej opłaty uzależniony będzie od momentu

zawarcia ugody. Gdy do zawarcia ugody dojdzie na dalszym etapie postępowania, stosowane będą przepisy dotychczasowe. Poinformowanie stron o możliwości zwrotu całości opłaty sądowej, jeżeli zawarcia ugody dojdzie na wstępnym etapie postępowania, będzie stanowiło istotną zachętę do skorzystania z mediacji lub innych pozasądowych metod rozwiązywania sporów. Sędzia w trakcie posiedzenia niejawnego lub osoba prowadząca posiedzenie informacyjne zyska dodatkowy argument podkreślający ekonomiczną atrakcyjność mediacji.

5) Zwrot pozwanemu części uiszczonej opłaty od zarzutów w sprawie, która zakończyła się zawarciem ugody sądowej oraz ugody przed mediatorem po rozpoczęciu rozprawy

W sprawie, w której został wydany nakaz zapłaty i która zakończyła się zawarciem ugody sądowej na etapie po rozpoczęciu rozprawy, sąd zwróci pozwanemu połowę uiszczonej opłaty od zarzutów (zmiana w art. 79 ust. 1 w pkt 2 lit.a u.k.s.c.).

W sprawie, w której został wydany nakaz zapłaty i która zakończyła się zawarciem ugody przed mediatorem na etapie po rozpoczęciu rozprawy, sąd zwróci pozwanemu 3/4 uiszczonej opłaty od zarzutów (zmiana w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit.c u.k.s.c.).

Wprowadzenie równych zasad zwrotu uiszczonej opłaty sądowej dla powoda i pozwanego zachęci obie strony procesu do polubownego rozwiązania sporu i zawarcia ugody sądowej. Obecna regulacja, przewidująca części opłaty sądowej jedynie powodowi, różnicuje sytuację stron i powoduje, że strony nie są w równym stopniu zainteresowane zawarciem ugody, co może znacznie utrudniać osiągnięcie porozumienia.

Art. 8. Przepisy przejściowe

Proponuje się, aby przepisy ustawy były stosowane do postępowań wszczętych, a niezakończonych przed dnem wejścia w życie ustawy wymienionej w art. 1, 6 i 7, stosuje się przepisy dotychczasowe, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Natomiast przepisy ustaw, o których mowa w art. 2, w art. 3 i w art. 4 projektu stosuje się do korekty przychodów i kosztów odpowiednio uzyskanych i poniesionych po dniu wejścia w życie ustawy.

Akt wykonawczy wydany na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, zachowa moc do czasu wejścia w życie aktu wykonawczego wydanego na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

III. Informacje dodatkowe

1. Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.
2. Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.
3. Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz.U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Mariusz Haładyj, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki we współpracy z Wojciechem Węgrzynem, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Krzysztof Partyka, Ministerstwo Gospodarki Departament Doskonalenia Regulacji Gospodarczych Plac Trzech Krzyży 3/5 Tel. 22 693 54 20</p>	<p>Data sporządzenia 9 lutego 2015 r.</p> <p>Źródło: Expose Premiera (w zakresie skrócenia czasu trwania postępowania sądowego)</p> <p>Nr w wykazie prac UA55</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Niewielki stopień wykorzystania ADR stanowi jedną z przyczyn obciążenia sądów powszechnych, co w konsekwencji wpływa na długość postępowań sądowych. Brak jest wystarczających zachęt do korzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów co powoduje, że obywatele i przedsiębiorcy ponoszą znaczne koszty wynikające z przeprowadzenia postępowania sądowego. Brak określenia wymagań mediatorów i możliwości ich weryfikacji nie zapewnia wysokiej jakości usług mediacyjnych. W zakresie arbitrażu barierą stanowi zbyt długi czas związany z weryfikacją wyroków sądów polubownych. Stopień świadomości stron sporu, co do możliwości porozumienia się w drodze ugody, wzrasta obecnie wraz z przebiegiem procesu sądowego. Celem projektu jest, aby świadomość ta była jak najwyższa jeszcze przed wytoczeniem powództwa oraz we wstępnej fazie postępowania. Zaproponowane działania układają się w etapy w trakcie których przekazywana jest wiedza na temat polubownych metod rozwiązywania sporów.

Na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości w 2013 roku do sądów powszechnych skierowano ogółem ok. 15 mln spraw (*Statystyka – ewidencja spraw według działów prawa w sądach powszechnych*), w tym ok. 9 mln to sprawy cywilne, 1,5 mln sprawy gospodarcze, 1,4 mln sprawy rodzinne a 120 tys. sprawy z zakresu prawa pracy. Nie wszystkie z tych spraw mogą być jednak załatwione w drodze mediacji (np. sprawy rejestrowe, wieczysto księgowe, upominawcze i nakazowe oraz część spraw w trybie nieprocesowym) – na podstawie analizy dostępnych danych statystycznych dot. kategorii spraw sądowych przyjęto szacunki, że do mediacji kwalifikowałoby się ok. 1,1 mln spraw (bazując na danych w opracowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości pt. „*Ewidencja spraw w sądach powszechnych według działów prawa i instancyjności w 2012 i 2013 r.*” w powyższej liczbie uwzględniono liczbę wszystkich spraw procesowych, – w sprawach cywilnych, gospodarczych, rodzinnych oraz z zakresu prawa pracy, prowadzonych w sądach I instancji, nie uwzględniono części spraw prowadzonych w trybie nieprocesowym z uwagi na niemożliwość wyodrębnienia z ogólnych statystyk spraw nieprocesowych kwalifikujących się do mediacji).

Z danych MS wynika także, że w 2013 r. do mediacji na podstawie postanowienia sądu skierowano zaledwie 3251 spraw cywilnych, 2812 spraw gospodarczych, 1283 sprawy rodzinnych, 324 sprawy z zakresu prawa pracy. Mimo wzrostu w 2013 r. w porównaniu do 2012 r. nadal odsetek spraw sądowych kierowanych do mediacji jest niewielki. W 2013 r. 275 spraw cywilnych, 535 spraw gospodarczych, 521 spraw rodzinnych, 57 spraw z zakresu prawa pracy zostało zakończonych w wyniku zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem (odsetek zawartych ugód w sprawach cywilnych wynosi zatem 8%, w sprawach gospodarczych – 19%, w sprawach rodzinnych – 40%, a w sprawach z zakresu prawa pracy – 17%). Z posiadanych informacji wynika, że w innych krajach wykorzystanie mediacji jest większe. W odniesieniu do mediacji pozasądowych nie jest możliwe oszacowanie dokładnej ich liczby. Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika jedynie, że w 2013 r. do sądów wpłynęły 73 wnioski w zakresie spraw cywilnych o zatwierdzenie ugody pozasądowej w zakresie spraw gospodarczych – 50, natomiast w zakresie prawa pracy – 6.

Wg raportu Banku Światowego „*Doing Business 2015*”, dostępnego autorom projektu, średni czas przygotowania i przeprowadzenia postępowań sądowych wynosi w Polsce 540 dni, a średni czas na wykonanie wyroku – 145 dni (zgodnie z metodologią raportu przedstawione wartości dotyczą Warszawy). Natomiast jeśli chodzi o średni czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji w sądzie I instancji do uprawomocnienia się sprawy w I instancji wynosi prawie 9 miesięcy (na podstawie danych Ministerstwa Sprawiedliwości za I półrocze 2014 r. – opracowanie „*Sprawność postępowań sądowych*”). Średni czas mediacji wynosi ok. 42 dni (na podstawie opracowania „*The Cost of Non ADR – Surveing and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation, SURVEY DATA REPORT*”).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Liczba spraw oczekujących na rozpatrzenie w sądach, długotrwałość i koszty związane z postępowaniem sądowym, przy wzrastającej świadomości swoich uprawnień wśród obywateli powodują, że wybór polubownego sposobu rozwiązania konfliktu powinien stać się realną i atrakcyjną alternatywą wobec skierowania sprawy do sądu powszechnego. Oczekowanymi rezultatami proponowanej nowelizacji są: zmniejszenie wpływu spraw do sądów, a tym samym skrócenie czasu trwania postępowań sądowych, oraz obniżenie kosztów procesu, zarówno po stronie obywateli, jak i po stronie państwa. Rozwój mediacji, zakładającej aktywny udział stron w postępowaniu mediacyjnym i obdarzenie zaufaniem uczestnika obrotu gospodarczego przy ustalaniu warunków ugody, spowoduje w dalszej perspektywie wzrost poziomu świadomości prawnej i przyczyni się do budowania kapitału społecznego w Polsce. Najważniejsze propozycje zmian w zakresie mediacji:

- wprowadzenie obowiązku informowania w pozwie czy strony podjęły próbę polubownego rozwiązania sporu przed skierowaniem sprawy do sądu. W przypadku, gdy nie podjęto takiej próby, powód powinien wyjaśnić przyczynę. To uświadomi stronom, że każdy spór powinien zostać poprzedzony oceną, czy sprawa może zostać zakończona polubownie, a także ułatwi sędziemu podjęcie decyzji o skierowaniu stron do mediacji w toku postępowania sądowego,
- wzmocnienie obowiązku informowania przez sąd o możliwości skierowania sprawy do mediacji, szczególnie na wstępnym etapie postępowania. Podkreślony zostanie również obowiązek sędziego dokonania oceny, czy sprawa może zostać rozwiązana poprzez mediację. Sędzia będzie mógł nakazać stronom wzięcie udziału w spotkaniu informacyjnym, na którym uzyskają informację na temat mediacji, albo wezwać strony na posiedzenie niejawną. Sąd będzie mógł skierować strony do mediacji na każdym etapie sprawy a także więcej niż raz w toku postępowania,
- uporządkowanie kwestii proceduralnych dotyczących mediacji: strony uzyskają pierwszeństwo przy wyborze mediatora, mediator będzie mógł zapoznać się z aktami sprawy zaraz po przestąpieniu stron do mediacji, dane kontaktowe stron sąd przekaże mediatorowi w jak najkrótszym czasie. Mediacja będzie mogła zostać wyznaczona na okres do 3 miesięcy,
- jeżeli nie dojdzie do wszczęcia mediacji przedsądowej z powodów niezależnych od wierzyciela (np. druga strona nie wyrazi zgody na mediację), wierzyciel zachowa pozytywne skutki związane z przerwaniem biegu przedawnienia roszczenia, jeżeli wnieśli pozew w terminie 3 miesięcy,
- wprowadzenie wymagań dotyczących kwalifikacji mediatorów stałych w celu zagwarantowania wysokiej jakości usług. Mediatorzy posiadający odpowiednią wiedzę i umiejętności będą mogli zostać wpisani na dostępną w internecie listę stałych mediatorów,
- zaliczenie kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd do kosztów sądowych, co umożliwi zwolnienie osób niezamożnych od kosztów mediacji,
- stworzenie systemu zachęt finansowych dotyczących kosztów sądowych. Wniosek o zatwierdzenie ugody pozasądowej zawartej przed mediatorem zostanie zwolniony od opłaty sądowej. Jeżeli do zawarcia ugody dojdzie przed rozpoczęciem rozprawy, sąd zwróci stronom całość uiszczonych opłat sądowych,
- przy ustalaniu wynagrodzenia adwokata oraz radcy prawnego sąd weźmie pod uwagę jego zaangażowanie w czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu również przed wniesieniem pozwu,
- sąd uzyska możliwość obciążenia strony, która w sposób oczywiście nieuzasadniony odmówiła poddania się mediacji, częścią kosztów powstałych na skutek zdecydowanie naganego i nielojalnego zachowania strony względem sądu lub przeciwnika procesowego,

W projekcie zaproponowane zostały również rozwiązania, które mają na celu zwiększenie skali wykorzystania w Polsce arbitrażu jako alternatywnej metody rozwiązywania sporów:

- wprowadzenie jednoinstancyjności prowadzonych w sądach powszechnych spraw o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroków sądów polubownych oraz postępowań ze skarg o uchylenie wyroku sądu polubownego (tzw. postępowania postarbitrażowe),
- skrócenie terminu na wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego z trzech do dwóch miesięcy,
- wprowadzenie równego standardu dla postępowań sądowych i arbitrażowych w zakresie skutków ogłoszenia upadłości. Pomimo ogłoszenia upadłości zapis na sąd polubowny nie będzie tracił mocy, a toczące się przed sądem polubownym postępowania będą kontynuowane.

Osobną kwestią jest propozycja zmiany w rozliczeniach podatkowych w zakresie podatku dochodowego. W projekcie przyjęto rozwiązanie, że rozliczenia faktury korygującej w zakresie korekty przychodu oraz kosztów uzyskania przychodów (korekta podstawy opodatkowania w PIT i CIT) będą odbywały się w bieżącym okresie rozliczeniowym. Brak kłopotliwego i pracochłonnego korygowania zeznań podatkowych (w zakresie kosztów) z lat poprzednich i zapłaty powstałej wskutek tego zaległości podatkowych wraz z odsetkami za zwłokę oraz brak konieczności zapłaty odsetek od zaliczek na podatek dochodowy (w przypadku korekty kosztów tego samego roku podatkowego) uproszczą rozliczenia podatkowe przedsiębiorców (również tym, którzy będą korygować przychody i koszty uzyskania przychodu w wyniku zawartej ugody).

Dla celów przygotowania oceny skutków regulacji przyjęto szacunek, że w wyniku zaproponowanych działań w I roku

ich funkcjonowania liczba spraw skierowanych do mediacji wzrosnąć do 20 tys., następnie corocznie o 20 tys. w kolejnych latach, w V roku liczba spraw w mediacji wyniesie 100 tys. W założonym scenariuszu przyjęto, że byłyby to sprawy, które w zwykłych okolicznościach obciążą pracę sądu – stąd jako efekt projektu przyjęto odciążenie sądów powszechnych w tym zakresie (zwiększenie atrakcyjności alternatywnych form rozstrzygania sporów) – postępowania mediacyjne przejmą sprawy, które w innym przypadku trafiłyby do sądów.

W zakresie skutków finansowych dotyczących koordynatora ds. mediacji, organizacji spotkań informacyjnych, realizacji obowiązków informacyjnych oraz utworzenia centralnej listy mediatorów, wydatki z tego tytułu nie spowodują dodatkowych skutków dla budżetu państwa.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

1) UE - stopień stosowania mediacji różni się w poszczególnych państwach członkowskich. W wielu krajach europejskich w ostatnich latach wprowadzono nowe lub istotnie zmienione przepisy kompleksowo regulujące mediację oraz nadające jej coraz wyższą rangę w systemie prawa. Część państw posiada zakorzenioną kulturę mediacji, w większości opartą na samoregulacji. Przykłady przedstawiające różne modele mediacji w wybranych państwach UE:

- a) **Włochy** – dekretem nr 28/2010 została wprowadzona mediacja obowiązkowa, ukształtowana jako postępowanie przedsądowe. Warunkiem dopuszczalności drogi sądowej w określonych kategoriach spraw jest uprzednie wyczerpanie drogi postępowania mediacyjnego;
- b) **Czechy** – mediację reguluje ustawa nr 202/2012. Jest dopuszczalna w każdej dziedzinie prawa z wyjątkiem przypadków, gdy jest ona wyłączona na mocy ustawy. Sędzia może zobowiązać strony do odbycia wstępnego spotkania z mediatorem, wówczas postępowanie może zostać zawieszona na okres do trzech miesięcy. Zarejestrowany mediator musi złożyć egzamin zawodowy przed komisją wyznaczoną przez Ministerstwo Sprawiedliwości.
- c) **Niemcy** - w dniu 26 lipca 2012 r. weszła w życie ustawa o mediacji (Mediationsgesetz). W zakresie objętym zakresem upoważnienia ustawodawcy federalnego poszczególne landy mogą uzależnić dopuszczalność sądowego dochodzenia roszczeń od uprzedniego przeprowadzenia postępowania pojednawczego. Instytucja ta zakłada czasowe wyłączenie drogi sądowej, która otwiera się dopiero z chwilą zakończenia takiego postępowania. Przepisy przewidują również mediację ze skierowania sądu oraz mediację sądową
- d) **Hiszpania** - ustawa nr 5/2012 z dnia 6 lipca 2012 r. o mediacji w sprawach cywilnych i handlowych wprowadza do hiszpańskiego porządku prawnego kompleksową regulację mediacji. W określonych sporach z zakresu prawa pracy istnieje obowiązek skorzystania z mediacji przed skierowaniem sprawy do sądu. Przewidziana została również możliwość zwolnienia uczestników mediacji od ponoszenia jej kosztów;
- e) **Wielka Brytania** – w 2001 r. wprowadzono do angielskich zasad postępowania cywilnego (*Civil Procedure Rules*) dobrowolną mediację, dopuszczając jedynie możliwość nałożenia przez sąd na strony sankcji w przypadku nieuzasadnionego uchylania się od mediacji. W ramach rozwoju orzecznictwa następuje stopniowe przekształcanie mediacji dobrowolnych w mediacje obowiązkowe.

Badania przeprowadzone w tych krajach UE, w których mediacja rozwija się od wielu lat, wskazują na to, że koszty mediacji w porównaniu do postępowań sądowych i arbitrażowych są zdecydowanie niższe. Średnie koszty postępowań sądowych dla wartości przedmiotu sporu ok. 200 000 euro w krajach Unii Europejskiej wynoszą średnio 25 337 euro. W przypadku arbitrażu koszty te kształtują się na poziomie 34 385 Euro. Natomiast średni koszt mediacji w takich sprawach wynosi w UE 9 488 euro (*źródło: „The Cost of Non ADR – Surveing and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation, SURVEY DATA REPORT*).

Doświadczenia zagraniczne wskazują na wiele udanych przykładów wdrożenia programów mediacyjnych w całości lub częściowo subsydiowanych ze środków publicznych. Programy te przyczyniają się na dłuższą metę do osiągnięcia znacznych oszczędności w sądownictwie. Przykładowo, w Wielkiej Brytanii ze środków publicznych finansuje się m.in. mediacje w sprawach rodzinnych z udziałem małoletnich dzieci, a także pierwszą godzinę mediacji w sprawach o niewielkiej wartości przedmiotu sporu. Z kolei w Słowenii państwo finansuje w całości koszty pierwszej sesji mediacyjnej (co ma przyczynić się do przekonania i zachęcenia do mediacji osób, które wcześniej z niej nie korzystały). Badania przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wskazują, że w przypadku spraw, w których sąd najpierw zwoływał sesję informacyjną odsetek spraw zakończonych ugodą jest znacznie wyższy niż w sprawach bez takiej sesji.

Jeśli chodzi o mediację obowiązkową to doświadczenia zagraniczne wskazują, że o ile wprowadzenie modelu mediacji obowiązkowych przynosi w krótkim terminie znaczący wzrost liczby spraw trafiających do mediacji, a jednocześnie spadek liczby spraw sądowych, to promocja mediacji w taki sposób może powodować pewne napięcia. Wolne od kontrowersji są natomiast działania mające na celu promocję mediacji poprzez budowanie społecznego kapitału zaufania do tej instytucji, zwłaszcza poprzez aktywne włączenie sądów i innych instytucji publicznych. (*źródło: Społeczna Rada ds. ADR przy Ministrze Sprawiedliwości*)

2) **USA** – dla rozwoju mediacji w Stanach Zjednoczonych bardzo istotne było zaangażowanie prawników i sędziów. Zanim mediacje zostały wprowadzone do systemu sądów powszechnych w drodze ustaw stanowych, sędziowie uruchomili w niektórych sądach pilotażowe programy mediacyjne. Prawnicy byli pierwszymi mediatorami, często wykonywali pracę na zasadzie wolontariatu. Współcześnie mediacje są prowadzone niemal we wszystkich sprawach i we wszystkich sądach. Sukces mediacji w Stanach Zjednoczonych stał się wzorem dla wprowadzania programów mediacyjnych w innych państwach, również w Europie.

3) **Kanada** – w prowincji Ontario (Toronto) oraz w dwóch miastach Ottawa oraz Windsor wprowadzono obowiązkową mediację przedsądową. W ciągu prawie 20 lat osiągnięto poziom 60% spraw gospodarczych rozwiązywanych w drodze mediacji. Wprowadzenie mediacji obligatoryjnej w trzech prowincjach było przełomowe w rozwoju mediacji.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
osoby/przedsiębiorcy uczestniczący w sporach	ok. 1,1 mln spraw rocznie kwalifikujących się do mediacji (sprawy procesowe: cywilne, gospodarcze, rodzinne, z zakresu prawa pracy)	szacunki na podstawie analizy dostępnych danych statystycznych dot. kategorii spraw sądowych	skrócenie czasu na rozwiązanie sporu oraz oszczędności (np. finansowe, administracyjne) z tym związane
sędziowie (sądy)	9874 w 2013 r.	Mały Roczn. Stat. GUS 2014 r.	Wzrost efektywności pracy poprzez odciążenie od spraw, które zamiast na drodze sądowej będą załatwiane polubownie. Wyznaczenie koordynatorów ds. mediacji.
adwokaci	14 500	szacunki NRA na 2013 r.	możliwość świadczenia usług mediacyjnych
radcowie prawni	36 000	KRRP 2013 r.	j.w.
mediatorzy na listach przekazywanych prezesom sądów okręgowych	2470 ogółem (411 w sprawach gospodarczych)	listy mediatorów przekazywane prezesom sądów okręgowych przez organizacje pozarządowe i uczelnie	zwiększenie liczby mediatorów, podniesienie kwalifikacji, wzrost wynagrodzeń, poprawa jakości usług mediacyjnych.
mediatorzy poza sądem	brak danych – rynek nieuregulowany		Wzrost liczby spraw spowoduje zwiększenie konkurencji i poprawę jakości świadczonych usług.
Minister Sprawiedliwości			prowadzenie centralnej listy mediatorów w systemie teleinformatycznym
referendarze sądowi, asystenci sędziów i urzędników sądowych	1732 - referendarze sądowi, 3102 - asystenci sędziów, 3423 – inni pracownicy	rocznik statystyczny GUS – dane na 2013 r.	możliwość prowadzenia spotkań informacyjnych
prezesi sądów okręgowych	45	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości	weryfikacja kwalifikacji mediatorów przy wpisywaniu na listę mediatorów, skreślanie z listy

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zawiera propozycje zmian przepisów przygotowane przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości, na bazie rekomendacji Zespołu do spraw systemowych rozwiązań w zakresie polubownych metod rozwiązywania sporów, ułatwiających wykonywanie działalności gospodarczej. Zadaniem Zespołu było dokonanie oceny potrzeby dokonania zmian legislacyjnych oraz działań pozalegisacyjnych dotyczących polubownych metod rozwiązywania sporów. Punktem wyjścia prac Zespołu był projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przygotowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego.

Projekt założeń oraz rekomendacje, poprzedzające niniejszy projekt ustawy, były przedmiotem szerokich konsultacji publicznych, uwzględniających wszystkie zainteresowane strony, w tym organizacje reprezentujące przedsiębiorców, zrzeszenia mediatorów, samorządy prawnicze, organizacje zajmujące się sprawami obywatelskimi.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2014 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	4,2	6,4	8,5	10,7	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	120,1
budżet państwa	4,2	6,4	8,5	10,7	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9	120,1
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wydatki ogółem	1,5	3	4,5	6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	67,5
budżet państwa	1,5	3	4,5	6	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	67,5
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo ogółem	2,7	3,4	4	4,7	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	52,6
budżet państwa	2,7	3,4	4	4,7	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	52,6
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Źródła finansowania												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Powyższe wyliczenia są szacunkowe i wynikają z przyjętego scenariusza, że w I roku funkcjonowania rozwiązań liczba spraw skierowanych do mediacji wzrośnie do 20 tys., następnie w kolejnych latach corocznie o 20 tys., natomiast w V roku liczba spraw w mediacji wyniesie 100 tys..</p> <p>Wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba spraw sądowych – 9 mln spraw cywilnych, 1,5 mln spraw gospodarczych, 1,4 mln spraw rodzinnych, 120 tys. spraw pracowniczych zakresu prawa pracy (w tym ok. 1,1 mln spraw kwalifikujących się rocznie do mediacji). W 2013 r. 7670 spraw cywilnych, gospodarczych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy skierowano do mediacji. - przyjęto, że w pierwszym roku funkcjonowania rozwiązań liczba spraw w mediacji wzrośnie ok. trzy razy tj. do 20 tys. w stosunku do liczby spraw w mediacji w 2013 r., a następnie corocznie będzie wzrastała o 20 tys. aż do osiągnięcia wartości 100 tys. spraw w mediacji w 5 roku funkcjonowania rozwiązań. Przyjęto, że zwiększenie liczby spraw w mediacji spowoduje zmniejszenie liczby spraw rozstrzyganych przez sąd powszechny i nie wygeneruje nowych kategorii spraw, które będą ostatecznie rozstrzygane przez sąd. Przyjęte założenie wynika z faktu, iż promowanie mediacji na etapie przedsądowym powinno stać się bodźcem do rozwiązania przynajmniej części konfliktów z pominięciem sądu. Dla grupy spraw, które zostaną skierowane do sądu i mają zdolność mediacyjną założono roczny wzrost o 20 tys., który będzie spowodowany wdrożeniem proponowanych w regulacji zmian prawa. - średnia wartość kosztów postępowań sądowych w Polsce w stosunku do wartości przedmiotu sporu – 23,5%, średnia wartość kosztów mediacji do wartości przedmiotu sporu – 5% (na podstawie opracowania „<i>The Cost of Non ADR – Surveing and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation, SURVEY DATA REPORT</i>). Przytoczone dane dotyczą przykładowego sporu (w zależności od wartości przedmiotu sporu wartości te mogą różnić się) - przyjęto je dla celów niniejszej oceny skutków regulacji (z szacunkowej analizy na podstawie dostępnych danych wynika, że powyższe wartości byłyby adekwatne do średniej wartości przedmiotu sporu przyjętej poniżej), - średnia wartość przedmiotu sporu – 15 tys. PLN (szacunkowe założenie na potrzeby oceny skutków regulacji, oparte na dostępnych informacjach – bardziej dokładne wyliczenia w tym zakresie nie są jednak możliwe ze względu na brak szczegółowych danych), - w 5% spraw strony uzyskują zwolnienie od kosztów sądowych w całości lub części (szacunki własne na podstawie informacji uzyskanych w trybie roboczym z wybranych sądów), - 275 - liczba ugód sądowych w sprawach cywilnych, 70 – liczba ugód pozasądowych (na podstawie danych z MS za 2013 r.), 535 - liczba ugód sądowych w sprawach 											

gospodarczych, 50 – liczba ugód pozasądowych (na podstawie danych z MS za 2013 r.), 521 – liczba ugód w sprawach rodzinnych, 57 – liczba ugód sądowych w sprawach z zakresu prawa pracy, 6 – liczba ugód pozasądowych (na podstawie danych z MS za 2013 r.),

- 14332 – liczba wniosków, które wpłynęły do sądów o zawiązanie do próby ugodowej w trybie art. 184 k.p.c., z czego zawarto 207 ugód (dane MS za 2013 r.). Dla celów oceny skutków regulacji przyjęto szacunkowo, że w przypadku $\frac{3}{4}$ spraw o zawiązanie do próby ugodowej wartość przedmiotu sporu przekracza 10 tys. PLN,
- 5% wartości sporu – tyle wynosi opłata sądowa,
- ustanowienie w sądach koordynatorów ds. mediacji, organizacja spotkań informacyjnych oraz realizacja obowiązków informacyjnych sądów - wydatki z tego tytułu nie spowodują dodatkowych skutków dla budżetu państwa.

Koszty (dla celów oceny skutków regulacji uwzględniono tutaj również ewentualne utracone korzyści) dla budżetu państwa, w tym sądów (w pierwszym roku obowiązywania regulacji (rok „0”), w kolejnych odpowiedni wzrost z uwagi na wzrost udziału mediacji w rozstrzygnięciu sporów, jak w tabeli) – uwzględniono w powyższej tabeli:

- 0,75 mln PLN = $5\% \times 20\,000 \times 5\% \times 15$ tys. PLN - potencjalne koszty dla budżetu państwa z tytułu obciążenia kosztami mediacji, w przypadku spraw, w których strona zostanie zwolniona od kosztów mediacji (projekt przewiduje zaliczenie kosztów mediacji do kosztów sądowych),
- 0,7 mln PLN = $(1 - \frac{3}{4}) \times (275 + 535 + 521 + 57) \times 5\% \times 15$ tys. PLN $\times 20000/7670$ - zwrot całej opłaty sądowej (w obecnym stanie przysługuje zwrot $\frac{3}{4}$ opłaty sądowej, jeżeli strony zawrą ugodę przed mediatorem), jeżeli zawarto ugodę przed rozpoczęciem rozprawy (wielkość dla roku „0”, w kolejnych latach odpowiednio więcej),
- propozycja dot. zwrotu pozwanemu połowy uiszczonych opłat od zarzutów w sprawie, która zakończyła się zawarciem ugody sądowej – skutki byłyby marginalne z uwagi na niewielką skalę (pojedyncze przypadki),
- 16,4 tys. PLN = $[(70 + 50 + 6) \times 50 \text{ PLN}] \times 20000/7670$ - opłata, która w I roku nie wpłynęła do sądu z uwagi na propozycję zwolnienia od opłaty sądowej wniosków o zatwierdzenie ugody pozasądowej.

Korzyści dla budżetu:

- sądy: niższe koszty związane z przeprowadzaniem postępowań sądowych w związku z większym wykorzystaniem mediacji zamiast postępowań sądowych (postępowania mediacyjne przejmą sprawy, które w innym przypadku trafiłyby do sądów - zmniejszenie obciążenia pracą sądów) wyliczone w następujący sposób dla pierwszego roku obowiązywania regulacji (rok „0”), dla celów oceny skutków regulacji przyjęto następujące uproszczone założenia:
  - a) 20% (szacowane oszczędności dla sądu z tytułu każdej sprawy przeniesionej/skierowanej do mediacji) $\times (20\,000 - 7670)/(9$ mln spraw cywiln. + 1,5 mln spraw gosp. + 1,4 mln spraw rodz. + 0,12 mln spraw z zakresu prawa pracy) $\times 6,5$ mld PLN (budżet na sądownictwo na 2014 r.) = 1,3 mln PLN w pierwszym roku obowiązywania regulacji (rok „0”), w kolejnych latach odpowiednio większe korzyści z tytułu wzrostu liczby spraw kierowanych do mediacji,,
- $\frac{3}{4} \times 14\,332 \times (300 \text{ PLN} - 40 \text{ PLN}) = 2,8$ mln PLN – podwyższenie opłaty stałej od wniosku o zawiązanie do próby ugodowej (dla celów obliczeniowych w ocenie skutków regulacji przyjęto niezmienną liczbę wniosków w kolejnych latach),
- potencjalne korzyści z tytułu wzrostu dochodów podatkowych w związku z poprawą konkurencyjności gospodarki na skutek szybszych postępowań sądowych wpływających na wykonywanie działalności gospodarczej – brak możliwości oszacowania,
- potencjalne korzyści z tytułu skrócenia postępowań sądowych – zmniejszenie wydatków przeznaczanych na odszkodowania dla skarżących z tytułu przewlekłych postępowań – brak możliwości oszacowania w części dot. mediacji (w 2013 r. – koszt dla budżetu z tytułu przewlekłych postępowań to 1,1 mln PLN, natomiast w I połowie 2014 r. prawie 0,5 mln PLN)

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2014 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	podmioty/osoby korzystające z mediacji	35,7	91,9	148,1	204,3	316,7	316,7	2905
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	szybsze rozwiązywanie sporów wynikające z wybrania mediacji zamiast drogi sądowej, oszczędność czasu związana z uproszczeniem rozliczenia podatkowego (zmiany w zakresie podatku dochodowego) - brak kłopotliwego i pracochłonnego korygowania zeznań podatkowych (w zakresie kosztów) z lat poprzednich i zapłaty powstałej wskutek tego zaległości podatkowych wraz z odsetkami za zwłokę.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	szybsze rozwiązywanie sporów wynikające z wybrania mediacji zamiast drogi sądowej, oszczędność czasu związana z uproszczeniem rozliczenia podatkowego (zmiany w zakresie podatku dochodowego) - brak kłopotliwego i pracochłonnego korygowania zeznań podatkowych (w zakresie kosztów) z lat poprzednich i zapłaty powstałej wskutek tego zaległości podatkowych wraz z odsetkami za zwłokę.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	szybsze rozwiązywanie sporów wynikające z wybrania mediacji zamiast drogi sądowej						
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Powyższe wyliczenia są szacunkowe i wynikają z przyjętego scenariusza, że w I roku funkcjonowania rozwiązań liczba spraw skierowanych do mediacji wzrośnie do 20 tys., następnie w kolejnych latach corocznie o 20 tys., natomiast w V roku liczba spraw w mediacji wyniesie 100 tys..

Źródła danych i przyjęte założenia zostały opisane w pkt 6 niniejszej oceny skutków regulacji.
Korzyści dla podmiotów korzystających z mediacji:

- $(23,5\% - 5\%) \times 15 \text{ tys. PLN} \times (20\ 000 - 7670) = 34,2 \text{ mln PLN}$ (w pierwszym roku obowiązywania regulacji (rok „0”), w kolejnych odpowiednio więcej z uwagi na wzrost udziału mediacji w rozstrzyganiu sporów – oszczędności dla podmiotów z tytułu skorzystania z mediacji zamiast postępowania sądowego,
- 0,75 mln PLN – zaliczenie kosztów mediacji do kosztów sądowych,
- $0,7 \text{ mln PLN} = (1 - \frac{3}{4}) \times (275+535+521+57) \times 5\% \times 15 \text{ tys. PLN} \times 20000/7670$ - zwrot całej opłaty sądowej, jeżeli zawarto ugodę przed rozpoczęciem rozprawy (wielkość dla roku „0”, w kolejnych latach odpowiednio więcej).

Ponadto szacuje się, że wartość należności zwróconych przez dłużników w wyniku ugody tylko w pierwszym roku działania regulacji może wynieść ok. 1,44 mld PLN.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

tak
 nie
 nie dotyczy

zmniejszenie liczby dokumentów
 zmniejszenie liczby procedur
 skrócenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

zwiększenie liczby dokumentów
 zwiększenie liczby procedur
 wydłużenie czasu na załatwienie sprawy
 inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
--	---

Komentarz:

- Skrócenie czasu na załatwienie sprawy – w wyniku zakładanego większego wykorzystania polubownych metod rozwiązywania sporów nastąpi skrócenie czasu w odniesieniu do rozwiązywania sporów; mediacja gospodarcza trwa zazwyczaj nie dłużej niż 6 tygodni. Odciążenie sądów skróci średni czas trwania postępowania sądowego. Procedura mediacyjna wiąże się z mniejszą liczbą procedur i dokumentów.
- Zwiększenie liczby dokumentów / zwiększenie liczby procedur – zakładane są obowiązki informacyjne dla stron i sądu. Obowiązki te mają jednak na celu zachęcenie do załatwiania spraw metodami polubownymi, co w konsekwencji powinno spowodować zmniejszenie obciążeń związanych z załatwieniem sporu (dla sądu – mniejsze obciążenia/koszty sądowe wynikające z mniejszej liczby spraw, dla stron sporu – mniejsze obciążenia z tytułu tego, że polubowne metody są mniej obciążające proceduralnie i kosztowo niż spór sądowy).

9. Wpływ na rynek pracy

Wzrost zapotrzebowania na mediatorów oraz ewentualne zapobieżenie bankructwa przedsiębiorcy będącego stroną mediacji w przypadku pozytywnego rozwiązania sporu finansowego z kontrahentem (utrzymanie miejsc pracy)

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się wejście w życie przepisów w 2016 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Wzrost liczby spraw kierowanych do mediacji do 100 tys. rocznie w V roku funkcjonowania rozwiązań.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

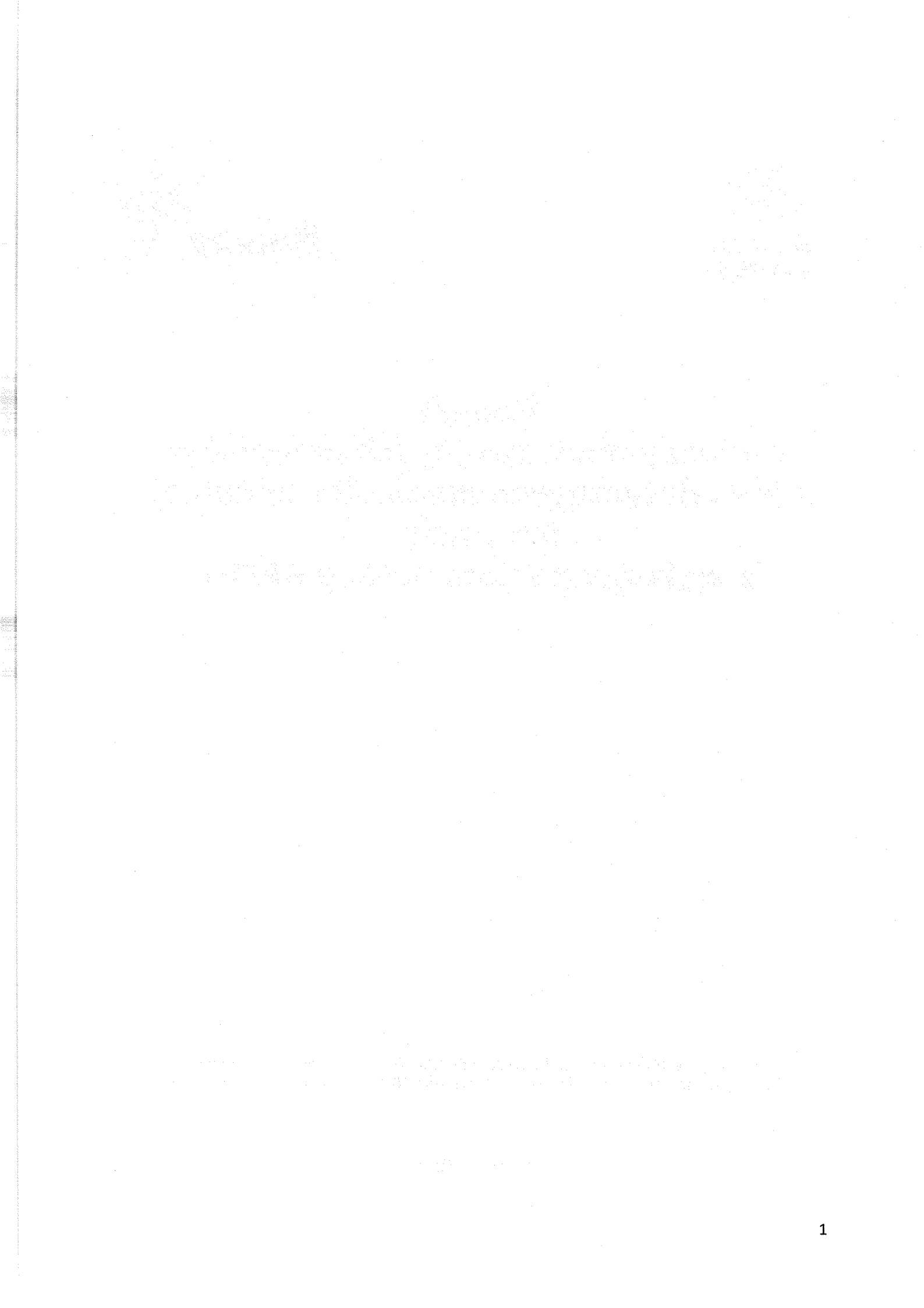
--

**Raport
z analizy obowiązujących przepisów
prawa dotyczących mediacji i symulacji
ich zmian
z wykorzystaniem notacji BPMN**

Raport przygotowany przez Instytut Logistyki i Magazynowania w Poznaniu
działający na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych

Poznań 2014

Kluczowe wnioski raportu

1. Z przeprowadzonej analizy symulacyjnej wynika, że zmiany planowane w projekcie ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów wpłyną w sposób znaczący na skrócenie minimalnego czasu długości rozwiązywania sporów sądowych z wykorzystaniem mediacji z 7 do 3 miesięcy (zgodnie z Wykresem nr 1).

Minimalny czas sporu to najkrótszy możliwy czas rozwiązania sporu z wykorzystaniem mediacji.

Obecnie wynosi 7 miesięcy (po skierowaniu stron do mediacji na rozprawie, zawarciu ugody i jej zatwierdzeniu). W wyniku zastosowania rozwiązań przewidzianych w projekcie skróci się do 3 miesięcy

2. Maksymalny czas rozwiązywania sporu na drodze sądowej nie ulegnie zmianie w analizowanych latach (zgodnie z Wykresem nr 2).

Obecnie maksymalny czas obejmuje: skierowanie stron do mediacji na pierwszej rozprawie, brak ugody, rozstrzygnięcie sprawy przez sąd na rozprawie.

Po zmianach będzie to: analiza potencjału mediacyjnego sprawy, skierowanie stron na spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne z udziałem stron, brak ugody, rozstrzygnięcie sprawy przez sąd na rozprawie.

3. Średni czas rozwiązywania sporu maleje systematycznie w kolejnych latach od wdrożenia proponowanych zmian (zgodnie z Wykresem nr 3).

Skrócenie czasu postępowań sądowych będzie tym bardziej znaczące, im więcej spraw rozwiązywanych będzie w drodze mediacji.

Wstęp

Ministerstwo Gospodarki, przygotowując projekt ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów, zastosował nowatorskie wykorzystanie notacji Business Process Modeling (BPMN) w procesie zmiany prawa.

W celu weryfikacji działań przygotowanych w ramach projektu podjęto współpracę z Instytutem Logistyki i Magazynowania w praktycznych działaniach odnoszących się do analizy obowiązujących przepisów prawa w obszarze jednej z pozasądowych metod rozwiązania sporu, a mianowicie mediacji. Niniejszy dokument jest opisem wykonanych prac w ramach działalności statutowej przez Instytut Logistyki i Magazynowania w ramach audytu obowiązujących przepisów prawa oraz modelowania i symulacji ich zmian. Audyt obowiązujących przepisów miał na celu zamodelowanie przebiegu zidentyfikowanych procesów w ramach obowiązujących przepisów oraz oceny kompletności, logiki i wąskich gardeł w obowiązujących przepisach prawa oraz znalezienie błędów w zdefiniowanych procesach. Modelowanie i symulacja zmian prawa miała na celu ocenę poprawności zaproponowanych zmian oraz zapewnienie logiki przebiegu procesów i nadanie jednoznaczności i zrozumiałości zmienionych przepisów prawa.

1. Cel i zakres wykonanych prac

Pierwszym celem prac była analiza obowiązujących przepisów prawa ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w obszarze dotyczącym mediacji (Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji, Rozdział 1. Mediacja i postępowania pojednawcze, Oddział 1. Mediacja). Zakres prac audytu obowiązujących przepisów objął następujące zadania:

- analiza wskazanych powyżej przepisów prawa,
- identyfikacja procesów zdefiniowanych w analizowanych przepisach prawa,
- przygotowanie schematów BPMN odzwierciedlających przebieg istniejących procesów w przepisach prawa,
- weryfikacja modelu z praktykami,
- ocena kompletności, logiki obowiązujących przepisów prawa oraz znalezienie błędów w zdefiniowanych procesach,
- opracowanie kierunków zmian przepisów w celu uproszczenia prawa i optymalizacji analizowanych procesów.

W toku analizy przepisów prawa zidentyfikowano cztery procesy w obszarze mediacji, które zobrazowano na schematach BPMN:

- mediacja inicjowana umową pomiędzy stronami sporu,
- mediacja inicjowana wnioskiem o mediację,
- mediacja inicjowana podczas rozprawy przez sąd,
- mediacja inicjowana podczas posiedzenia niejawnego przez sąd.

Dla każdego z procesów, uwzględniających obowiązuje zapisy prawa, przygotowano schematy BPMN, które stanowią załączniki nr 1, 2, 3 i 4 do niniejszego dokumentu.

Drugim celem była identyfikacja zmian procesowych w wyniku przyjętych zmian prawa i ich zamodelowanie na schematach BPMN. Pozwoliło to na bieżące sprawdzanie, czy przyjęte zmiany prawa nie wpływają negatywnie na kompletność i logikę zmienianych przepisów prawa oraz znalezienie błędów w zdefiniowanych procesach. Zakres prac tego etapu objął następujące zadania:

- analiza propozycji zmian prawa,
- przygotowanie schematów BPMN przebiegu procesów mediacji uwzględniając propozycje zmian prawa,
- weryfikacja modelu z praktykami,
- ocena kompletności, logiki zmienionych przepisów prawa oraz znalezienie błędów w zdefiniowanych procesach,
- opracowanie kierunków zmian przepisów w celu poprawy zmienionego prawa i optymalizacji analizowanych procesów.

Dla każdego z procesów uwzględniających propozycje zmiany prawa przygotowano schematy BPMN, które stanowią załączniki nr 5, 6, 7 i 8 do niniejszego dokumentu.

Trzecim celem było przeprowadzenie symulacji dla procesu mediacji inicjowanej podczas rozprawy przez sąd i wyznaczenie średniego czasu trwania procesu docelowego na tle obecnie obowiązującej regulacji prawnej. Zbadano również wartości brzegowe przyjętych scenariuszy (najkrótszy i najdłuższy czas przepływu). Zakres prac tego etapu objął następujące zadania:

- określenie i uzgodnienie celu symulacji,
- wybór zmian, które będą podlegać symulacji,
- adaptacja schematów na potrzeby symulacji,
- zebranie danych historycznych niezbędnych do przeprowadzenia symulacji,
- przeprowadzenie symulacji według różnych scenariuszy,
- wygenerowanie raportów odzwierciedlających efekt zmian.

Dla celów symulacji przygotowano zaadaptowane schematy BPMN, które stanowią załączniki nr 9, 10 do niniejszego dokumentu.

2. Zidentyfikowane problemy podczas audytu obecnych przepisów

Analiza przepisów prawa i odwzorowanie uregulowanych procesów na schematach BPMN pozwoliła na ocenę kompletności, logiki obowiązujących przepisów prawa oraz znalezienie błędów w zdefiniowanych procesach. W wyniku tych prac zidentyfikowano elementy, które wymagają doprecyzowania, zmiany lub eliminacji. Wnioski z analizy przedstawiono w poniższej tabeli, definiując także propozycje zmian jakie należy wykonać aby wyeliminować zidentyfikowany problem. Należy zaznaczyć, że finalnie w toku prac legislacyjnych nad zmianą przepisów dotyczących mediacji nie uwzględniono wszystkich propozycji zmian zdefiniowanych w Tabeli nr 1 z uwagi na ograniczenia co do skali wprowadzanych zmian, a także wyniki dyskusji podczas procesu legislacyjnego.

Tabela nr 1. Opis problemów zidentyfikowanych podczas modelowania procesów obowiązujących przepisów

Źródło: Opracowanie ILiM 2014

L.P.	Dotyczy przepisu prawa	Opis problemu	Proponująca zmian
1.	Art. 183 ¹² §2 ^{1.188}	W toku analizy przepisów nie stwierdzono wyraźnego podziału przepisów na różne tryby prowadzenia mediacji. Powoduje to problemy interpretacyjne, do którego z trybów odnoszą się konkretne przepisy. Przykładem przepisu, który wprowadza problemy interpretacyjne jest przepis Art. 183 ¹² §2 ^{1.188} , który literalnie można interpretować, że dotyczy wszystkich trybów przeprowadzenia mediacji, natomiast faktycznie dotyczy jedynie trybu mediacji prowadzonej przed sądem, jednak nigdzie w przepisach tego nie sprecyzowano. Innym przepisem jest Art. 183 ⁶ , który odnosi się do mediacji pozasądowej, czego nie sprecyzowano w przepisach. Czytając literalnie przepisy można wnioskować, że w celu rozpoczęcia mediacji sądowej do mediatora także trafia wniosek o przeprowadzenie mediacji, natomiast w praktyce to sąd kontaktuje się z mediatorem.	Sugeruje się wyraźne rozdzielnie przepisów dotyczących poszczególnych trybów prowadzenia mediacji.
2.	Art. 183 ² §4	Analizując Art. 183 ² §4 można wywnioskować, że w przypadku gdy do mediacji skierował sąd stały mediator informuje o odmowie przeprowadzenia mediacji również sąd, czyli informuje także strony mediacji. Jak się okazuje z analizy praktyki postępowania w rzeczywistości mediator informuje o swojej decyzji jedynie sąd. Dochodzi więc do sytuacji kiedy praktyka nie odpowiada interpretacji przepisów.	Należy uspoźnić przepisy z praktyką postępowania.
3.	Art. 183 ⁶ §2 pkt 3	Zauważono dwa problemy w analizie tego przepisu. 1. Po pierwsze we wskazanym przepisie brak jest sprecyzowania terminu od jakiego liczy się czas możliwości zgłoszenia braku zgody na konkretnego mediatora przez drugą stronę mediacji. 2. Po drugie zapis rodzi problemy w logice przebiegu procesu, gdyż może dojść to takiej sytuacji, że jedna strona wysła wniosek do mediatora, on się zgodzi a druga strona po tym fakcie nie zgodzi się na tego mediatora. Wynika z tego, że przebieg procesu wyboru mediatora nie jest skorelowany pomiędzy stronami, pomimo tego, że mają pomiędzy sobą umowę. Wprowadza to niepotrzebne komplikacje procesu.	Ad 1) należy doprecyzować czas od jakiego liczy się możliwość zgłoszenia braku zgody na konkretnego mediatora Ad 2) Proponuje się, aby wniosek do mediatora został wysłany po uzyskaniu zgody drugiej strony na danego mediatora
4.	Art. 183 ⁵ §2 pkt 4	W analizowanym przepisie nie określono czasu maksymalnego jaki ma druga strona na wyrażenie zgody na mediację. Nie pozwala to na stwierdzenie kiedy faktycznie następuje moment kiedy mediacja nie zostaje wszczęta.	Proponuje się doprecyzowanie czasu maksymalnego, jak w przypadku innych przepisów tego artykułu.
5.	Art. 183 ⁶ §2 pkt 1-3 Art. 183 ⁸ §3	W analizowanym przepisie brakuje uregulowania w przepisach co następuje w chwili, gdy minął termin określony w przepisach, a nie nastąpiła żadna czynność. Dla przykładu przepisy nie precyzują co w przypadku, gdy wysłano wniosek do stałego mediatora, a on w terminie tygodnia nie podjął żadnych czynności, ani nie odmówił ani nie podjął się prowadzenia	Proponuje się doprecyzowanie przepisów o przypadku nieotrzymania odpowiedzi w określonym w przepisach

		mediacji. Termin określony w przepisach jest więc martwy, gdyż powstaje problem interpretacyjny co w przypadku gdy stały mediator odmówi prowadzenia mediacji po określonym w przepisach prawa czasie.	czasie.
6.	Art. 183 ⁸	Analizując treść §3 można dokonać nadinterpretacji, że warunek stwierdzony w drugim zdaniu co do sytuacji nieprowadzenia mediacji donosi się jedynie do postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym. Zbitek tych dwóch zdań, które nie są ze sobą powiązane może wprowadzać w błąd.	Proponuje się rozbić §3 na dwa §, czyli osobno uregulować sprawę, że postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym oraz osobno uregulować sprawę kiedy nie prowadzi się mediacji.
7.	Art. 183 ⁹	W przepisie mowa jest, że sąd może upoważnić mediatora do zapoznania się z aktami w momencie złożenia zgodnego wniosku stron do sądu. Słowo „może” oznacza jednak, że pomimo, że strony mają taką wolę sąd ma prawo podjąć decyzję negatywną.	Uważa się, że akta sprawy są na tyle istotne w przeprowadzeniu posiedzenia mediacji, że mediator powinien mieć możliwość zapoznania się z aktami spraw, o ile taka jest wola stron.
8.	Art. 183 ¹³	Przepisy nie precyzują ścieżki negatywnej przy mediacji prowadzonej przed sądem, czyli sytuacji gdy nie zawarto ugody. Zgodnie z przepisami mediator nie ma obowiązku przekazania Protokołu do sądu, gdy nie zawarto ugody. W konsekwencji teoretycznie sąd o tym fakcie dowie się w momencie stawienia się stron na rozprawę.	Proponuje się, aby doprecyzować w przepisach, aby za każdym razem mediator miał obowiązek przedłożenia Protokołu w sądzie.
9.	Art. 183 ¹⁴ §2	Przepis mówi o dwóch różnych sprawach, niemniej jednak ustawodawca postawił pomiędzy tymi sprawami zależność. Zgodnie z brzmieniem przepisu można interpretować, że nadaniu klauzuli wykonalności sąd nie dokonuje się posiedzeniu niejawnym. Sformułowanie „w przeciwnym przypadku” jest łącznikiem przeciwstawiającym dwie sytuacje. Niemniej jednak praktyka pokazuje, że nadanie klauzuli wykonalności może mieć także miejsce na posiedzeniu niejawnym.	Proponuję się podział przepisu na dwa § i nie łączenie tych dwóch spraw.
10.	Art. 183 ¹² §2 ^{1.188} , Art. 183 ¹³ , Art. 183 ¹⁴ §1	W ramach analizy wskazanych przepisów stwierdzono trzy problemy. 1. Po pierwsze przepisy dublują czynności. Z jednej strony Art. 183 ¹³ nakłada obowiązek na mediatora, aby złożył Protokół z przebiegu mediacji w sądzie oraz Art. 183 ¹² §2 ^{1.188} w domyśle daje mediatorowi prawo do wystąpienia z wnioskiem do sądu o zatwierdzenie ugody (choć trzeba dopowiedzieć, że przepis ten w sposób dosłowny nie precyzuje, kto może wystąpić z wnioskiem do sądu, można jedynie z kontekstu się domyślić). Z drugiej strony zgodnie z Art. 183 ¹⁴ §1 jedna ze stron składa wniosek o niezwłoczne przeprowadzenie postępowania co do zatwierdzenia ugody. W konsekwencji proces jest nieefektywny, gdyż dwie strony mogą kontaktować się z sądem w celu zatwierdzenia ugody przed sądem.	W celu optymalizacji przebiegu procesu sugeruje się, aby mediator składając Protokół w sądzie, w przypadku zawarcia ugody, za zgodą stron i w ich imieniu, wnioskował o niezwłoczne przeprowadzenie postępowania co do zatwierdzenia ugody.

		<p>2. problem związany jest z czynnościami sądu, którego dalsze działania uzależnione są od dwóch stron. Po pierwsze czeka na Protokół od mediatora, po drugie na wniosek strony, który jest podstawą do niezwłocznego przeprowadzenia postępowania co do zatwierdzenia ugody. Sąd w przypadku braku protokołu nie ma istotnych informacji o przebiegu mediacji, aby takie postępowanie prowadzić.</p> <p>3. Art. 183¹² §2^{1.188}) w praktyce jest przepisem martwym, gdyż w praktyce to nie mediator występuje do sądu z wnioskiem o zatwierdzenie ugody, gdyż zgodnie z przepisem Art. 183¹⁴ §1 wniosek taki składa jedna ze stron.</p> <p>Przepis precyzuje, że Protokół z przebiegu mediacji podpisuje jedynie mediator. Rodzi to dwa problemy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Po pierwsze w praktyce stosowania protokołów zazwyczaj protokół podpisany jest przez wszystkie strony, których Protokół dotyczy. Pozwala to na uzgodnienie treści Protokołu, z którym zgadzają się wszystkie strony. Tym bardziej jest to istotne w mediacji, gdzie strony rozstrzygają pewien spór. 2. Wiążąc dwa paragrafy 1 i 2 wynika, że w przypadku gdy ugodę zamieści mediator w protokole to nie będzie ona podpisana przez strony. §2 precyzuje, że ugodę zamieszcza się w protokole albo załącza się do niego. Ponadto jest mowa, że ugodę podpisują strony, stąd można wnioskować, że następuje to jedynie w przypadku załączenia ugody do protokołu, gdyż wtedy ugodą stanowi oddzielny dokument podpisany przez strony. 	<p>Proponuje się doprecyzowanie przepisów, że protokół powinien być podpisany przez mediatora i strony.</p>
12.	Art. 183 ¹⁴ §1	<p>Artykuł reguluje, że wnioskodawcą jest jedna ze stron. Oznacza to, że może wniosek może zostać złożony przez jedną ze stron nawet jeżeli nie ma na to zgody drugiej strony.</p>	<p>W przypadku uregulowania propozycji nr 8 problem zostanie rozwiązany. W przeciwnym wypadku sugeruje się, aby zmienić zapis na „wniosek stron”.</p>
13.	Nieuregulowane w przepisach	<p>Z analizy praktyki prowadzenia mediacji wynika, że w przypadku mediacji prowadzonej w trybie przed sądem mediator nie jest informowany o rozstrzygnięciach sądu odnośnie akceptacji ugody przez sąd.</p>	<p>Proponuje się doprecyzowanie w przepisach o obowiązku sądu co do poinformowania mediatora o decyzji sądu o zatwierdzeniu lub nie ugody.</p>

4. Symulacja zmian prawa

Głównym celem symulacji zmian prawa w zakresie mediacji było wyznaczenie średniego czasu trwania procesu docelowego na tle obecnie obowiązującej regulacji prawnej. Ponadto, zbadano również wartości brzegowe przyjętych scenariuszy (najkrótszy i najdłuższy czas przepływu).

Dane historyczne i założenia do analiz uzyskano podczas bezpośrednich rozmów z ekspertami dziedzinowymi w Ministerstwie Gospodarki, wywiadów przeprowadzonych w sądach rejonowych, danych z strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz z otrzymanej od MG dokumentacji (Test regulacyjny, Za 34, z dn. 15 września 2014 r.).

4.1. Parametry symulacji

W celu przeprowadzenia symulacji procesu rozwiązywania sporów zbudowano modele analityczne dla zmapowanych procesów (załącznik nr 9 i 10) oraz wprowadzono parametry dla wszystkich czynności oraz zdarzeń procesowych. W szczególności określono czasy trwania poszczególnych zadań – określono je głównie przy pomocy funkcji statystycznych na podstawie wywiadu, oraz parametry sterujące przepływem w bramkach decyzyjnych jako prawdopodobieństwa wystąpienia danej decyzji determinującej dalszy przepływ procesu.

W poszczególnych scenariuszach symulacyjnych określono próbę badawczą na poziomie 400 spraw dziennie, generowanych systematycznie przez okres 1 roku. Poniższe tabele zawierają dane wejściowe, na podstawie których przeprowadzono symulacje.

Tabela nr 2. Założenia do symulacji - ujęcie ilościowe

Źródło: Test regulacyjny, Za 34

Rok po wprowadzeniu zmian	Sprawy z potencjałem mediacyjnym	Sprawy kierowane na spotkanie informacyjne/posiedzenie niejawnie	Sprawy kierowane na mediację po spotkaniu informacyjnym/posiedzeniu niejawnym	Sprawy kierowane na mediację podczas pierwszej rozprawy	Sumaryczna liczba mediacji	Skuteczność mediacji
STAN OBECNY	3 800 000	0	0	7 346	7 346	1 331
STAN PO ZMIANACH 1 rok	3 800 000	342 000	18 000	2 000	20 000	4 000
STAN PO ZMIANACH 2 rok	3 800 000	380 000	36 000	4 000	40 000	9 000
STAN PO ZMIANACH 3 rok	3 800 000	418 000	54 000	6 000	60 000	15 000
STAN PO ZMIANACH 5 rok	3 800 000	494 000	90 000	10 000	100 000	30 000
STAN PO ZMIANACH 10 rok	3 800 000	684 000	180 000	20 000	200 000	85 000

Tabela nr 3. Złożenia do symulacji - ujęcie procentowe
 Źródło: Test regulacyjny, Za 34

Rok po wprowadzeniu zmian	Sprawy z potencjałem medacyjnym [mln]	Procent spraw kierowanych na spotkanie informacyjne/posiedzenie niejawnie	Sprawy kierowane na mediację po spotkaniu informacyjnym/posiedzeniu niejawnym	Sprawy kierowane na mediację podczas pierwszej rozprawy	Założona sumaryczna liczba mediacji	Skuteczność mediacji
STAN OBECNY	100%	0%	0,0000%	0,1933%	0,1933%	18,119%
STAN PO ZMIANACH 1 rok	100%	9%	5,2632%	0,0578%	0,5263%	20%
STAN PO ZMIANACH 2 rok	100%	10%	9,4737%	0,1170%	1,0526%	22,5%
STAN PO ZMIANACH 3 rok	100%	11%	12,9187%	0,1774%	1,5789%	25%
STAN PO ZMIANACH 5 rok	100%	13%	18,2186%	0,3025%	2,6316%	30%
STAN PO ZMIANACH 10 rok	100%	18%	26,3158%	0,6418%	5,2632%	42,5%

W Tabeli nr 3 i nr 4 znajdują się opisy czynności, czasy ich trwania oraz parametry i nazwy zdarzeń, które zostały wykorzystane w modelach symulacyjnych.

Tabela nr 4. Parametry modelu procesu (STAN OBECNY)

Źródło: Opracowanie własne ILiM 2014 na bazie wywiadów w sądach rejonowych, statystyk z Ministerstwa Gospodarki oraz Testu regulacyjnego (Za 34)

Numer kształtu	Rola Biznesowa	Opis	Średni czas trwania	Jednostka	Parametr przepływu
1	Sąd/Przewodniczący	Spór	0	Miesiące	Wszystko
2	Sąd/Przewodniczący	Analiza sprawy i oczekiwanie na rozprawę	5 ¹	Miesiące	Wszystko
3	Sąd/Przewodniczący	Bramka decyzyjna – propozycja rozwiązania sprawy na drodze mediacji przedstawiana jest stronom podczas rozprawy	0	Miesiące	Mediacja 0,1933%
4	Mediator	Mediacja	42 ²	Dni	Wszystko

¹ Średnia przyjęta na podstawie wywiadów w następujących sądach: Gdańsk V Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego - 4 miesiące, Wrocław IV Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego - średnia 6 miesięcy, Poznań IX Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego - 6 miesięcy, Bydgoszcz - VIII Wydział Gospodarczych Sądu Rejonowego - 4 miesiące.

² Czas przyjęty zgodnie z Testem regulacyjnym Ministerstwa Gospodarki (Za 34).

5	Strony sporu	Bramka decyzyjna	0	Miesiące	Ugoda 18,119%
6	Sąd/Przewodniczący	Zatwierdzenie ugody przed sądem	5	Dni	Wszystko
7	Sąd/Przewodniczący	Ugoda	0	Miesiące	Wszystko
8	Strony sporu	Rozprawa sąd	12,65 ³	Miesiące	Wszystko
9	Sąd/Przewodniczący	Rozstrzygnięcie sporu	0	Miesiące	Wszystko

Sparametryzowany model dla obowiązujących obecnie przepisów został poddany symulacji według następującego scenariusza:

- Czas symulacji: Skompresowany
- Zakończenie symulacji: Zakończenie transakcji
- Czas rozgrzewki: Brak
- Godziny/dzień: 8
- Dni/tydzień: 5
- Dni/miesiąc: 22
- Aktywny limit transakcji: 20000000

Model obrazujący stan prawa po wprowadzeniu zmian został utworzony na podstawie modelu obowiązującego z uwzględnieniem planowanych zmian – dodano wstępną analizę sprawy wykonywaną przez sędziego, w konsekwencji której sąd może zastosować dodatkowe czynności mające na celu zwiększenie prawdopodobieństwa rozwiązania sprawy na drodze mediacji (przekierowanie stron sporu na spotkanie informacyjne lub przeprowadzenie posiedzenia niejawnego z udziałem stron).

Tabela 5. Parametry modelu procesu – rok 1 (STAN PO ZMIANACH)

Źródło: Opracowanie własne ILiM 2014 na bazie wywiadów w sądach rejonowych, statystyk z Ministerstwa Gospodarki oraz Testu regulacyjnego (Za 34)

Numer kształtu	Rola Biznesowa	Opis	Średni czas trwania	Jednostka	Parametr przepływu
1	Sąd/Przewodniczący	Spór	0	Miesiące	Wszystko
2	Sąd/Przewodniczący	Analiza możliwości mediacji	1	Godziny	Wszystko
3	Sąd/Przewodniczący	Bramka decyzyjna	0	Miesiące	Potencjał mediacyjny 9%
4	Strony sporu	Podproces osadzony (Spotkanie informacyjne lub posiedzenie niejawne)	3	Tygodnie	Wszystko
5	Sąd/Przewodniczący	Bramka decyzyjna	0	Miesiące	Mediacja 5,2632%
6	Mediator	Mediacja	42	Dni	Wszystko
7	Strony sporu	Bramka decyzyjna	0	Miesiące	Ugoda 20%

³ Dane wg statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości za III kwartały 2014 r. dotyczące średniego czasu postępowania sądowego (I instancja) w sprawach gospodarczych procesowych GC, www.ms.gov.pl.

8	Sąd/Przewodniczący	Analiza sprawy i oczekiwanie na rozprawę	4,2443(18) ⁴	Miesiące	Wszystko
9	Strony sporu	Rozprawa sąd	12,65	Miesiące	Wszystko
10	Sąd/Przewodniczący	Rozstrzygnięcie sporu	0	Miesiące	Wszystko
11	Sąd/Przewodniczący	Zatwierdzenie ugody przed sądem	5	Dni	Wszystko
12	Sąd/Przewodniczący	Ugoda	0	Miesiące	Wszystko
13	Sąd/Przewodniczący	Analiza sprawy i oczekiwania na rozprawę	4,9943(18) ⁵	Miesiące	Wszystko
14	Sąd/Przewodniczący	Bramka decyzyjna - propozycja rozwiązania sprawy na drodze mediacji przedstawiana jest stronom podczas rozprawy	0	Miesiące	Rozprawa 99,9422%
15	Mediator	Mediacja	42	Dni	Wszystko
16	Strony sporu	Bramka decyzyjna	0	Miesiące	Ugoda 20%
17	Sąd/Przewodniczący	Zatwierdzenie ugody przed sądem	5	Dni	Wszystko
18	Sąd/Przewodniczący	Ugoda	0	Miesiące	Wszystko

Powyższe parametry, w kolejnych latach oddziaływania zmian, modyfikowano w zakresie zwiększenia liczby spraw kierowanych do mediacji oraz skuteczności mediacji zgodnie z założeniami podanymi w Tabeli nr 2 i nr 3.

4.2. Wyniki symulacji

W poniższych punktach zaprezentowano zagregowane dane stanowiące podsumowanie raportu z przeprowadzonych symulacji.

4.2.1. Minimalny czas cyklu

Minimalny czas cyklu to najkrótszy możliwy czas rozwiązania sporu w ramach analizowanego procesu zgodnie z przyjętym scenariuszem.

W modelu odzwierciedlającym stan obecny (Załącznik 9) na minimalny czas cyklu składają się następujące czynności: skierowanie sprawy do mediacji podczas pierwszej rozprawy, rozwiązanie jej w drodze mediacji, zatwierdzenie umowy przed sądem.

W modelu obrazującym stan w pierwszym roku (Załącznik 10) po zmianach ścieżka krytyczna osiągnięta jest poprzez realizację następujących czynności: analiza sprawy pod kątem posiadania potencjału mediacyjnego, skierowanie sprawy do spotkania

⁴ Czas 5 miesięcy na *analizę sprawy i oczekiwanie na rozprawę* (analogiczny do założonego w modelu AS IS) został zmniejszony o czas trwania *analizy możliwości mediacji* (czynność nr 2) oraz działania dodatkowe takie jak: *spotkanie informacyjne* (czynność 20) lub *posiedzenie niejawne* (czynność 19).

⁵ Czas 5 miesięcy na *analizę sprawy i oczekiwanie na rozprawę* (analogiczny do założonego w modelu AS IS) został zmniejszony o czas trwania *analizy możliwości mediacji* (czynność nr 2).

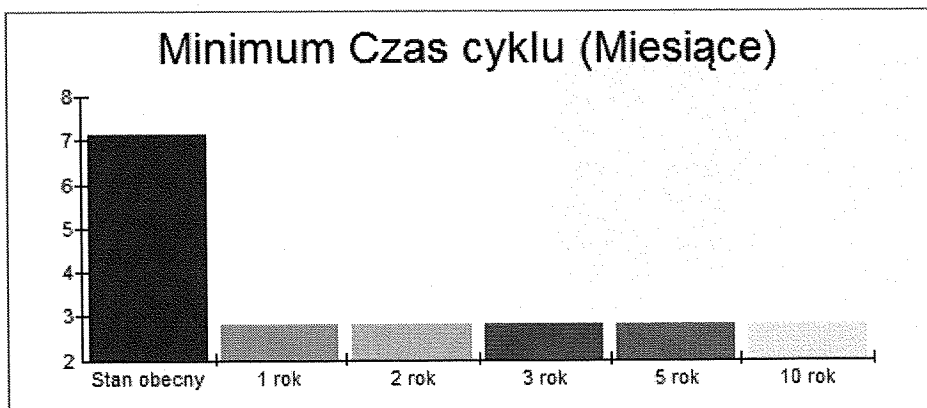
informacyjnego/posiedzenia niejawnego, zgoda na podjęcie mediacji, rozwiązanie jej na drodze mediacji, zatwierdzenie umowy przed sądem.

Wykres nr 1. Minimalny czas cyklu

Źródło: Opracowanie własne ILiM 2014

Minimum Czas cyklu (Miesiące)

Stan obecny	1 rok	2 rok	3 rok	5 rok	10 rok
7,136	2,824	2,824	2,824	2,824	2,824

4.2.2. Maksymalny czas cyklu

Maksymalny czas cyklu najdłuższy możliwy czas rozwiązania sporu w ramach analizowanego procesu zgodnie z przyjętym scenariuszem.

Obecnie, maksymalny czas cyklu zostanie osiągnięty poprzez realizację procesu zgodnie z kolejnymi czynnościami: skierowanie sprawy do mediacji podczas pierwszej rozprawy, brak ugody w drodze mediacji, rozwiązanie sporu podczas rozprawy.

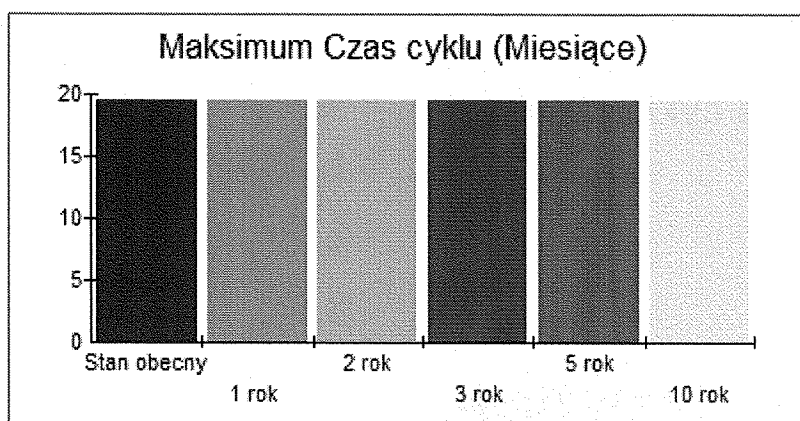
W modelu odzwierciedlającym stan po zmianach, aby osiągnąć maksymalny czas cyklu należy zrealizować proces za pomocą następujących czynności: analiza sprawy pod kątem posiadania potencjału mediacyjnego, skierowanie sprawy do spotkania informacyjnego/posiedzenia niejawnego, zgoda na podjęcie mediacji, brak ugody w drodze mediacji, oczekiwanie na termin rozprawy oraz analiza sprawy, rozwiązanie sporu podczas rozprawy.

Wykres nr 2. Maksymalny czas cyklu

Źródło: Opracowanie własne ILiM 2014

Maksimum Czas cyklu (Miesiące)

Stan obecny	1 rok	2 rok	3 rok	5 rok	10 rok
19,559	19,559	19,559	19,559	19,559	19,559

4.2.3. Średni czas cyklu

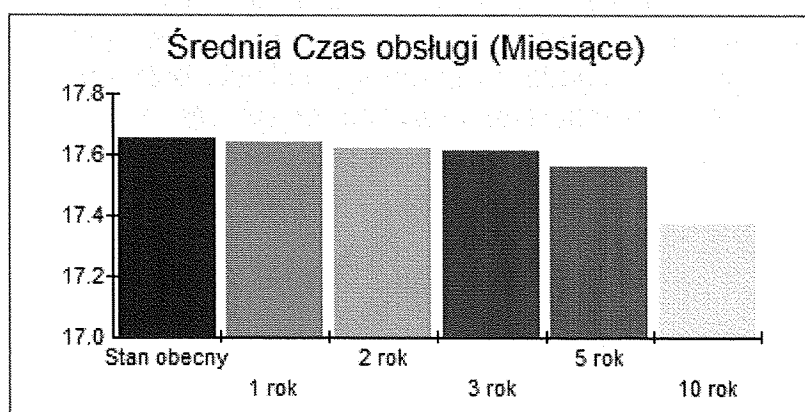
Średni czas cyklu to średni czas rozwiązania sporu w ramach analizowanego procesu zgodnie z przyjętym scenariuszem.

Wykres nr 3. Średni czas cyklu

Źródło: Opracowanie własne ILiM 2014

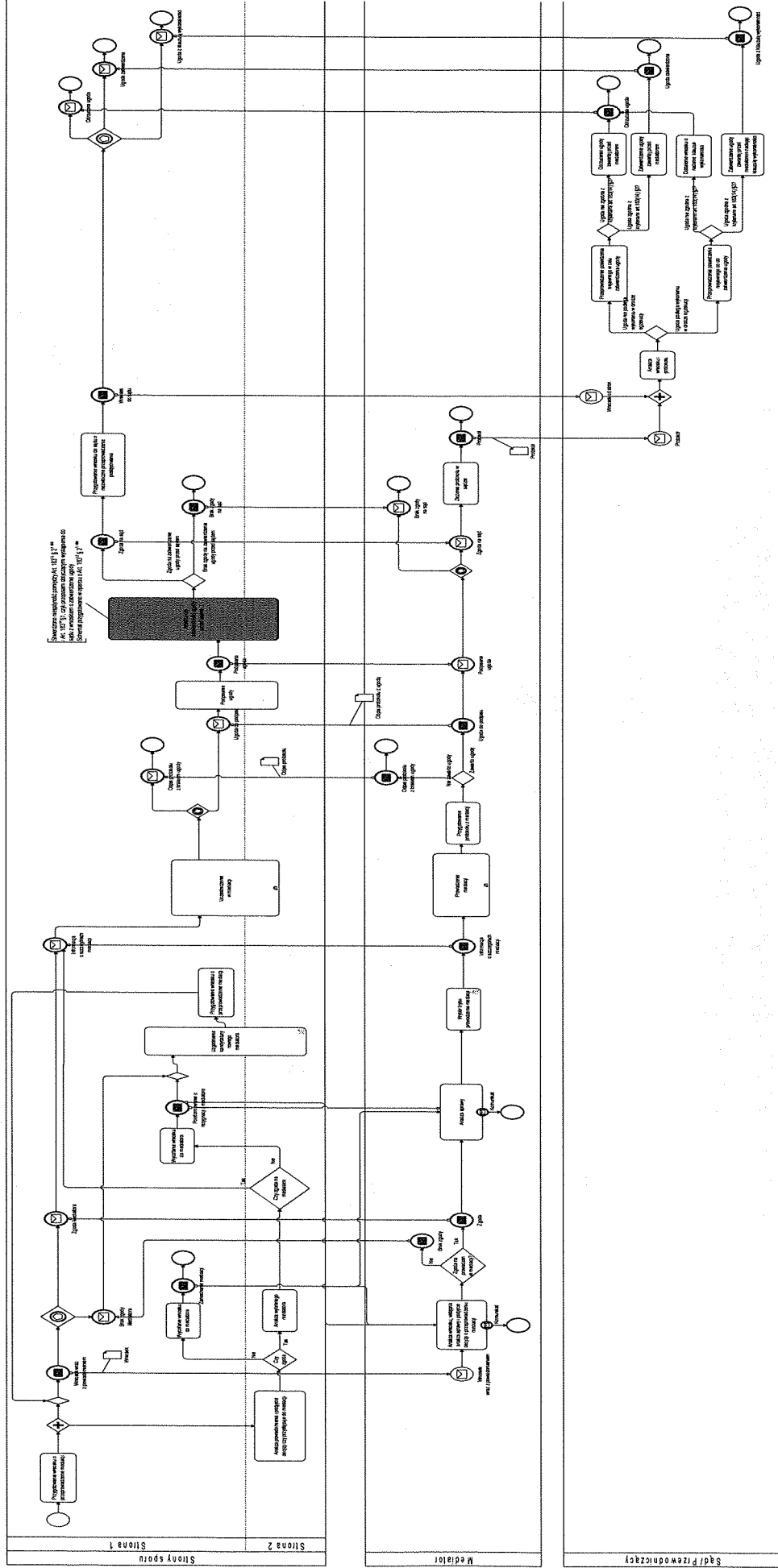
Średnia Czas cyklu (Miesiące)

Stan obecny	1 rok	2 rok	3 rok	5 rok	10 rok
17,65	17,64	17,62	17,61	17,56	17,37

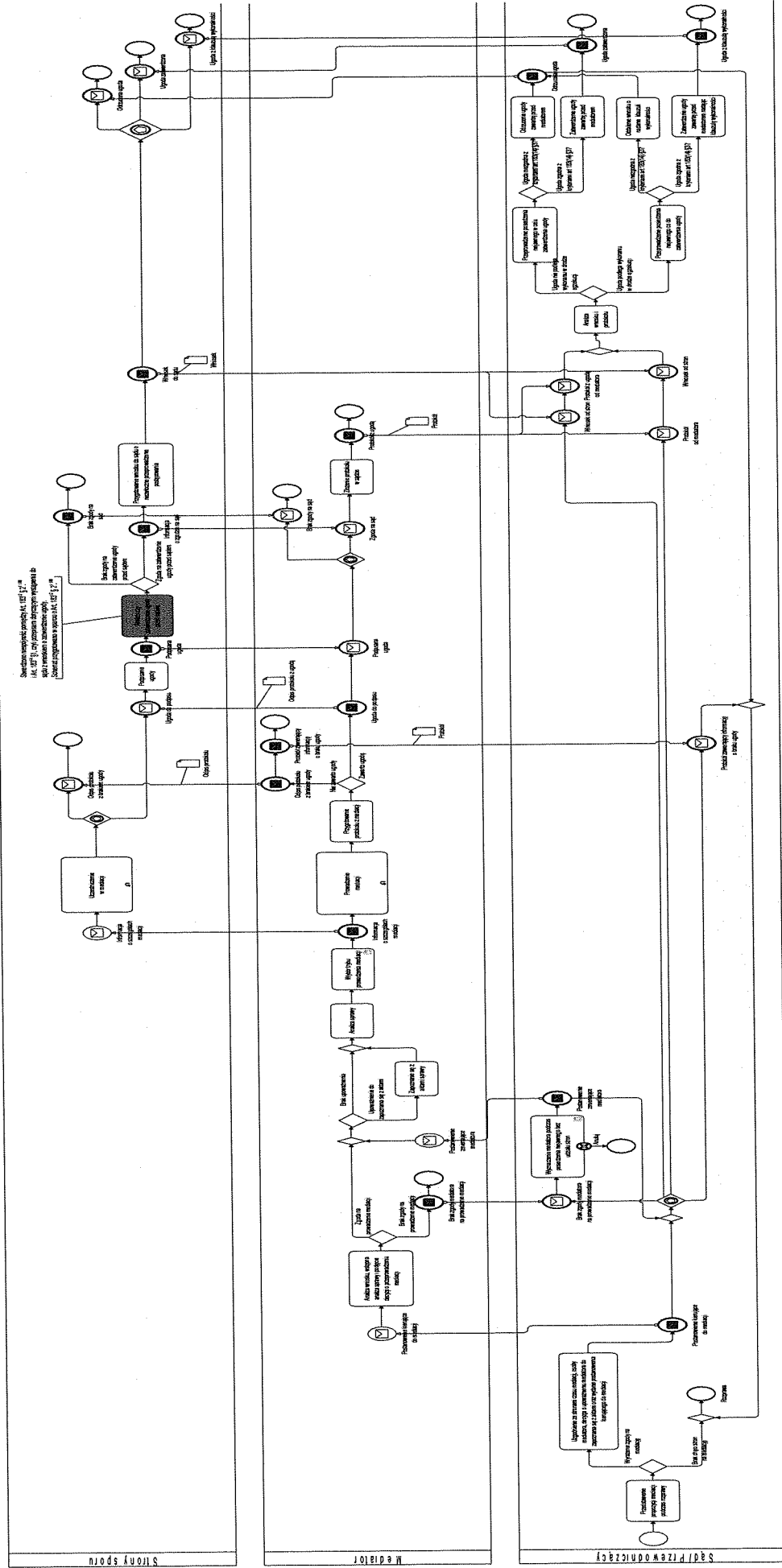

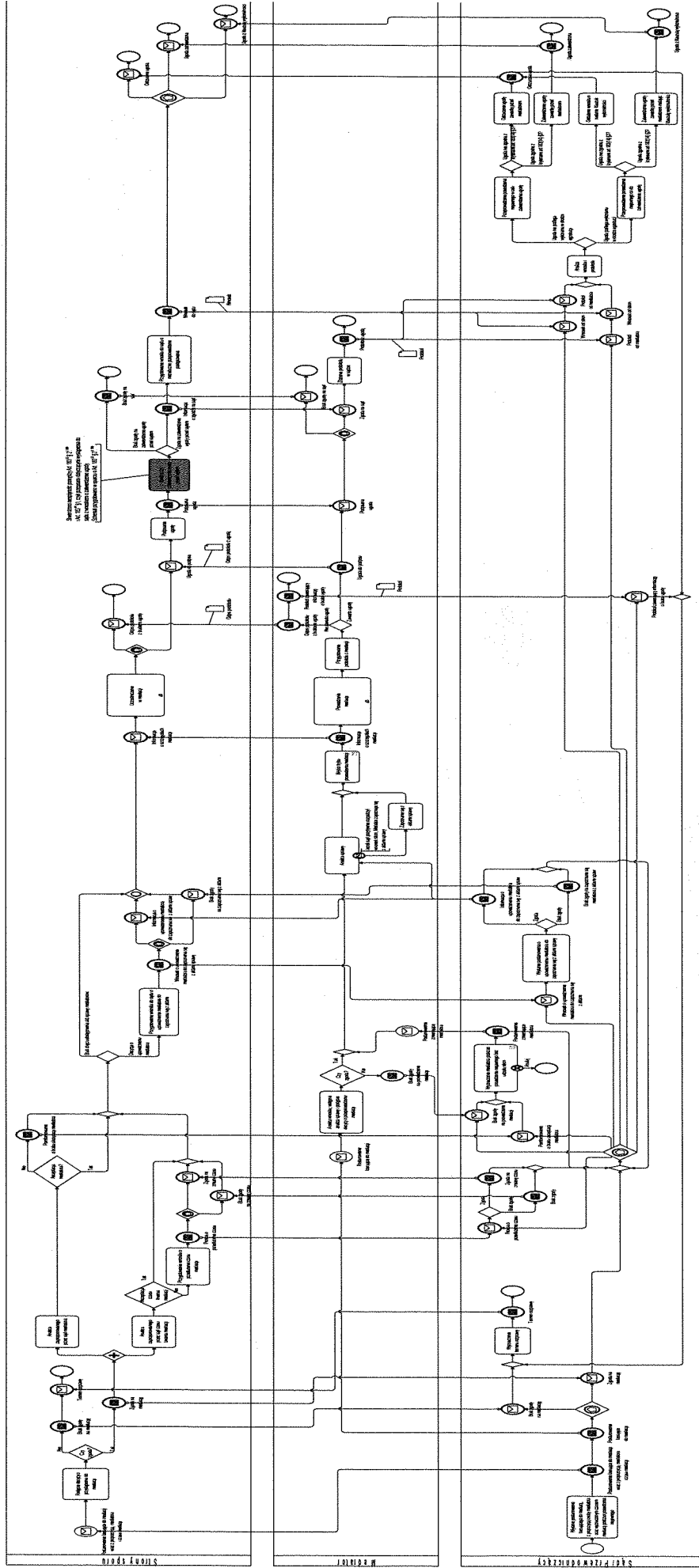
Załącznik nr 2 Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej wnioskiem o mediację (STAN OBECNY)

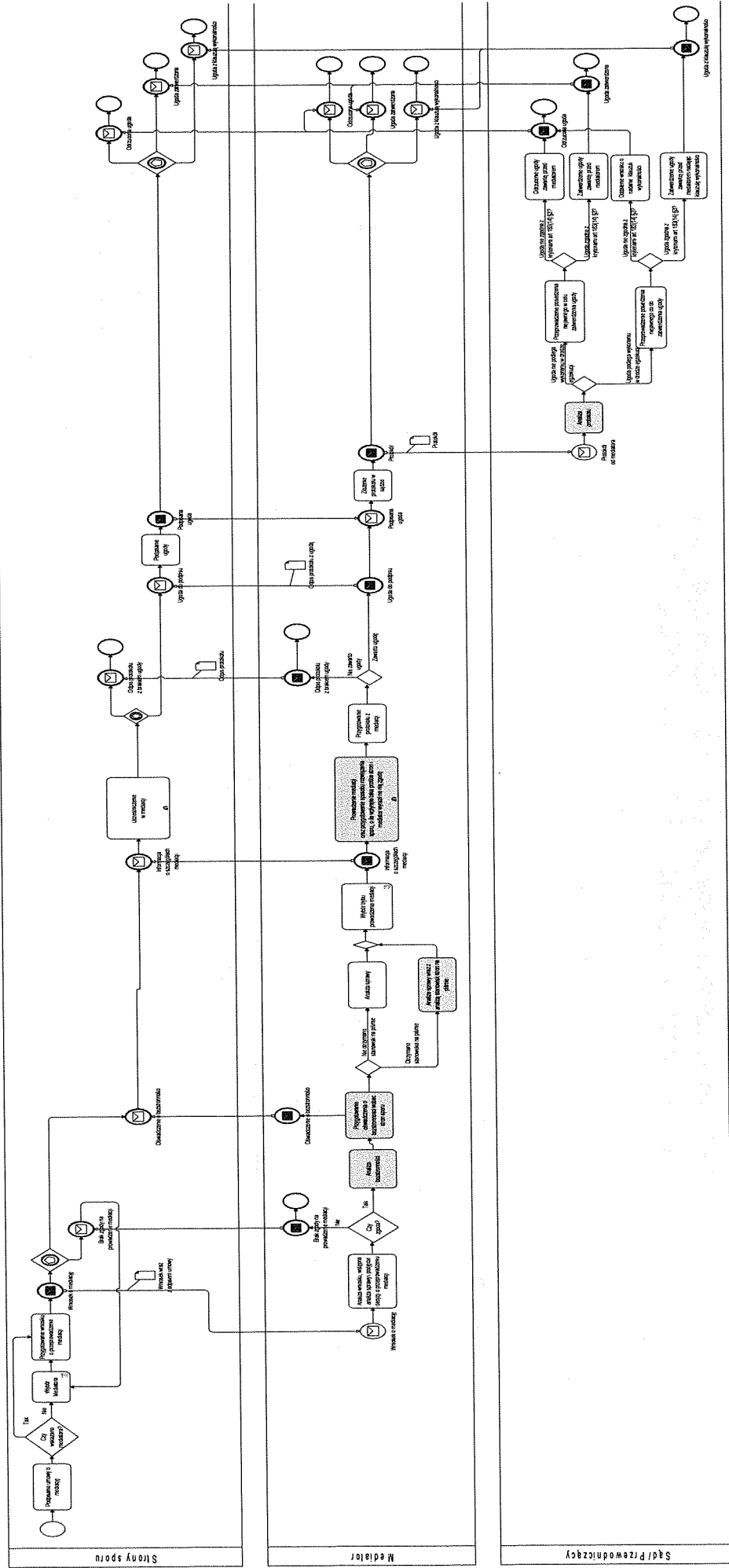
Załącznik nr 3 Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej podczas rozprawy przez sąd (STAN OBECNY)

Załącznik nr 4 Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej podczas posiedzenia niejawnego przez sąd (STAN OBECNY)

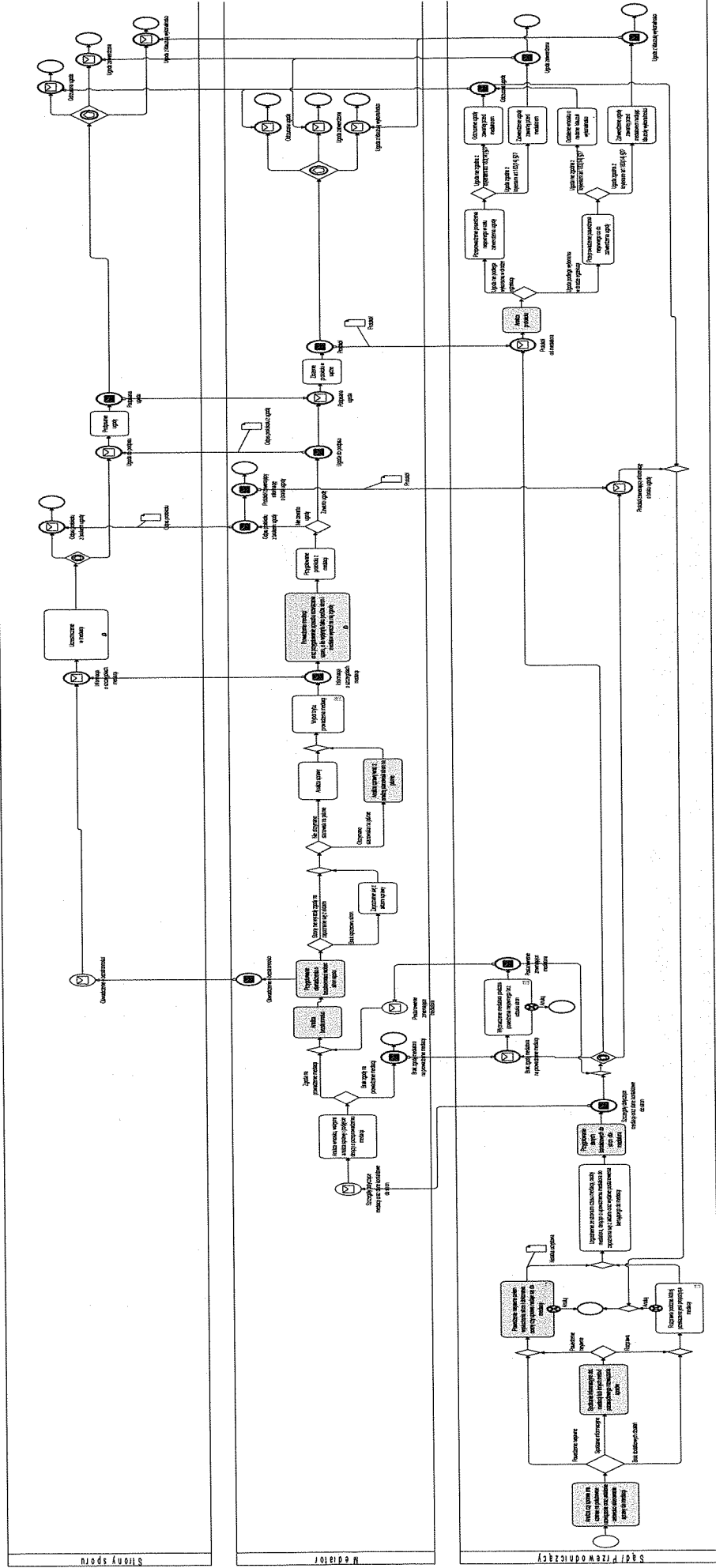
Załącznik nr 5 Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej umową pomiędzy stronami sporu (STAN PO ZMIANACH)

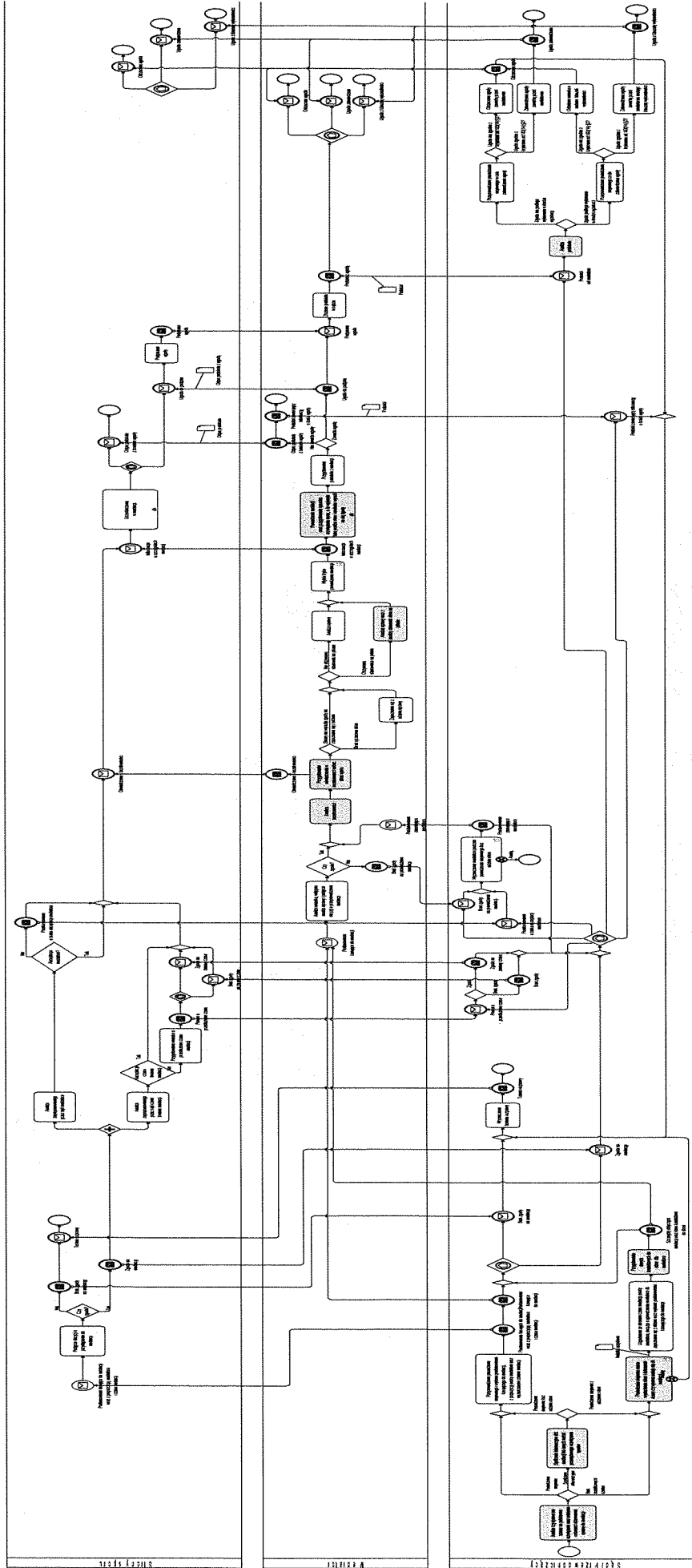

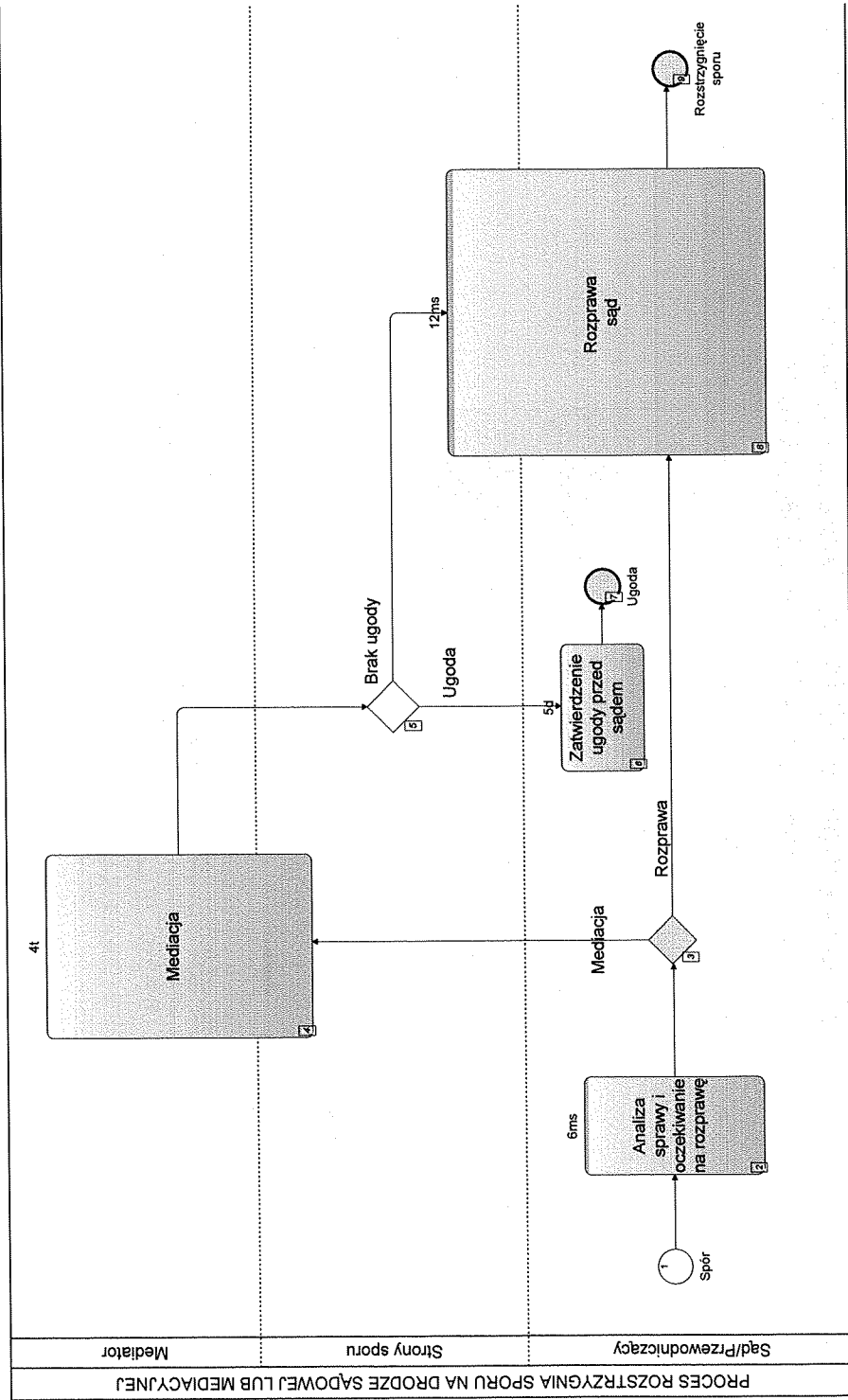
Załącznik nr 7 Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej podczas rozprawy przez sąd (STAN PO ZMIANACH)

Załącznik nr 8
Schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej
podczas posiedzenia niejawnego przez sąd (STAN PO ZMIANACH)

Załącznik nr 9 Zaadaptowany na cele symulacji schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej podczas rozprawy przez sąd (STAN OBECNY)

Załącznik nr 10
Zaadaptowany na cele symulacji schemat BPMN dotyczący mediacji inicjowanej podczas
rozprawy przez sąd (STAN PO ZMIANACH)

